

Årsredovisning 2019

GÖTEBORGS
OPERAN

Årsredovisning 2019
GöteborgsOperan

Innehåll

Regional konst med internationell lyskraft.....	3
På scen 2019	5
Opera	5
Musikal.....	9
Konsert	12
Dans	17
Regional verksamhet.....	22
GöteborgsOperan Skapa	25
Barn och unga.....	25
Tillgänglighet på alla fronter	28
Interkulturella perspektivet.....	28
Verksamheten i sammandrag.....	30
Möten med publiken	34
I besökarnas tjänst	34
Inför föreställningar.....	36
Aktiviteter med fri entré.....	37
Nå nya och gamla målgrupper	38
GöteborgsOperan och omvärlden.....	40
GöteborgsOperan som samhällsaktör	42
Samarbeten lokalt, regionalt och nationellt	42
Internationella samarbeten	43
Medarbetare.....	46
Organisation.....	46
Arbetsmiljö.....	46
Samverkan	48
Hälsa	48
Jämställdhet och mångfald	49
Internkommunikation.....	49
Övrig utveckling	50
Miljö och hållbarhet	51
Hållbar operauppsättning.....	51
Långsiktiga miljömål.....	51
Externa samarbeten	52
Förvaltningsberättelse	53
Noter	63
Hållbarhetsrapport	78

Styrelsen och verkställande direktören för GöteborgsOperan AB, org nr 556121-7828, får härmed avge årsredovisning för räkenskapsåret 1 januari - 31 december 2019.

Regional konst med internationell lyskraft

ÅR 2019 VAR ett starkt år för GöteborgsOperan. För tredje året i rad upplevde över 300 000 besökare våra konstformer – i Göteborg och Skövde, på regionala och internationella turnéer.

Under året firade vi vårt första kvartssekel. Vi ser oss som en 25-årsjubilar gammal nog att med stolthet sträcka på sig – och ung nog att nyfiket betrakta och tolka omvärlden. Under dessa första 25 år har runt 6 miljoner besökare upplevt vår scenkonst. Skrattat, gråtit, förfärats och förförts. Vår publik – oavsett var, när och hur den upplevt vår klassiska och hypermoderna scenkonst – har mötts, berikats och utvecklats.

2019 nominerades GöteborgsOperan till International Opera Awards i kategorin "Årets operahus", som ett av sex operahus i världen. Nomineringen är ett kvitto på den lyskraft GöteborgsOperan innebär för Göteborg, Västra Götaland och alla oss som bor och verkar här. Tillsammans med publiksiffrorna är den ett kvitto på att vi når och angår många. Genom regionala och internationella turnéer samt flera givande samproduktioner behåller vi ett ben i den rika regionala myllan och ett på den internationella arenan och bidrar till scenkonstens utveckling och tillgänglighet.

För barn och unga hade vi under året en urpremiär: den fina minimusikalen *Rakel och Oraklet*, skapad och (till stort jubel) framförd av våra egna artister både i Göteborg och på regional turné. Vi sjösatte flera nya koncept, bland annat *Skapadagar* för alla åldrar (där vi bland annat samarbetade med Kulturskolan Angered), dramatiserade guidade turer och *Sång och saga*. Dessutom stod ungefär 300 barn på våra scener. Dels i uppsättningar som musikalen *Oliver!* dels i våra tre fasta barn- och ungdomskörer där 100 barn deltar varje vecka.

Wagners epos *Nibelungens ring*, med fokus på konstnärlig höjd och hållbarhet, gick in på sitt andra år med operan *Valkyrian*, filmvisning av operan *Rhenguldet*, "Wagner i VR" i samarbete med Lindholmen Science Park och Gothenburg Film Studios, ungdomsprojektet

Återskapa: Valkyrian och PR-initiativet Klimatutmaningen som inspirerade publiken till hållbara val.

Att GöteborgsOperans scenkonst håller världsklass beror till stor del på vilka som innehar de båda konstnärliga chefsstolarna. Vårt danskompani – sedan 2016 lett av Katrín Hall – befinner sig i dag i den absoluta toppen internationellt. Våra dansare är stjärnor som efterfrågas världen över och får exklusiva verk skapade för sig av världens främsta koreografer. I våras fick Stephen Langridge, som varit konstnärlig chef för Opera/drama i sex år, ett nytt uppdrag i sitt hemland Storbritannien. Efter en givande rekryteringsprocess gick uppdraget till tyske Henning Ruhe. Han kommer närmast från prestigefyllda Bayerische Staatsoper i München, har en djup och bred kunskap inom musikedramatik, har verkat på absolut högsta internationella nivå i flera år och sitter i styrelsen för operahus-nätverket Opera Europa.

Tillsammans med dem och alla de över tusen personer som under ett år arbetar på GöteborgsOperan ser jag med tillförsikt fram emot kommande år.

Christina Björklund, vd

På scen 2019

Opera

OPERAÅRET 2019 INLEDDES med en operadubbel. *Cavalleria rusticana & Pagliacci*, av Pietro Mascagni respektive Ruggiero Leoncavallo var en samproduktion med Royal Opera House i London, Opera Australia och La Monnaie i Bryssel. Föreställningen, med premiär 9 februari, sjöngs på italienska med svensk och engelsk översättning på textmaskin och premiären direktsändes i Sveriges Radio P2. Uppsättningen band sinnrikt samman de olika rollfigurerna mellan kortoperornas persongalleri. Publiken fick uppleva passion och sydländsk hetta innan svartsjukan slog till med förödande kraft. Här fanns ingen plats för intellektuellt drama, bara rena känslor och musikalisk urkraft i de blodiga vedergällningarna. Vid premiären i London 2015 vann den Olivier Award för Bästa operauppsättning.

Den 13 april var det dags för ännu en operadubbel, *Nyckeln till drömmarna & Vox humana*. Produktionen var ett samarbete med operahuset i Brno och sjöngs på franska med svensk och engelsk översättning på textmaskin. Även denna premiär direktsändes i Sveriges Radio P2.

Den oväntade kombinationen av enaktare vävdes samman till en ny helhet – en surrealistisk berättelse om kärlek. *Nyckeln till drömmarna* av Bohuslav Martinů, med originaltiteln *Trois fragments de Juliette*, består av tre scener (fragment) ur hans opera *Julietta* och har aldrig tidigare spelats annat än konsertant. GöteborgsOperans publik fick alltså uppleva en uppremiär av denna iscensättning. Den manliga rollen försöker återfinna en kvinna som han utnämnt till sitt livs förälskelse – men är hon verklig eller enbart en fantasi? *Vox humana* av Francis Poulenc beskriver en kvinnas desperata försök att behålla sin älskade. I en utmanande soloprestation samtalar/sjunger kvinnan till sin älskade i telefon. Finns det verkligen någon på tråden eller finns den älskade endast i kvinnans egen fantasi? Och är dessa två personer samma kärlekspår som i det första verket?

16 maj var det nypremiär på *Figaros bröllop* av Wolfgang Amadeus Mozart. En komedi fylld av lust, begär och farsartade knep i ett strikt hierarkiskt samhälle. Denna repris fortsatte spelas i september och sjöngs på italienska med svensk samt engelsk översättning på textmaskin.

Hösten fortsatte med ett drama av mer allvarlig karaktär, *Carmen* av Georges Bizet som hade nypremiär 11 november. Föreställningen var en repris från säsongen 2016/2017 och sjöngs på franska med svensk och engelsk översättning på textmaskin. Produktionen kommer ursprungligen från Glyndebourne.

1 december var det premiär för *Valkyrian*, den andra delen i operacykeln *Nibelungens ring* av Richard Wagner. Föreställningen sjöngs på tyska med svensk och engelsk översättning på textmaskin. *Valkyrian* spelades in av Sveriges Radio för att sändas strax före jul.

Nibelungens ring, som ofta kallas operavärldens Mount Everest, är en avgörande milstolpe som påverkade musiken, konsten och kulturen. Den musikaliska berättelsen med delarna *Rhenguldet*, *Valkyrian*, *Siegfried* och *Ragnarök* sätts upp av GöteborgsOperan med en del per år under fyra säsonger, med final 2021. Förra säsongen inleddes resan mot världens undergång i prologen *Rhenguldet* och nu fortsatte den med *Valkyrian*, en storartad och kraftfull berättelse om kärlek så djup att den trotsar alla konventioner och blickar gudar.

Samtliga delar i *Nibelungens ring* spelas in och visas som film för besökarna, både i fullängd före de nästkommande föreställningarna och som en kort Virtual Reality-film (se avsnittet *GOfilm* och *VR*). GöteborgsOperan har länge prioriterat miljöfrågor och anses vara en föregångare i branschen. Hela *Nibelungens ring* är ett projekt inom grön opera, med tydliga miljöval och med ett hållbart synsätt. (Läs mer under avsnittet *Miljö och hållbarhet*.)

CAVALLERIA RUSTICANA & PAGLIACCI

CAVALLERIA RUSTICANA

MUSIK Pietro Mascagni

LIBRETTO Giovanni Targioni-Tozzetti och Guido Menasci

PAGLIACCI

MUSIK OCH LIBRETTO Ruggiero Leoncavallo

DIRIGENT Pier Giorgio Morandi

REGI Damiano Michieletto

REGI NYUPPSÄTTNING Rodula Gaitanou

SCENOGRAFI Paolo Fantin

KOSTYMDESIGN Carla Teti

LJUSDESIGN Alessandro Carletti

PREMIÄR 9 FEBRUARI

NYCKELN TILL DRÖMMARNA & VOX HUMANA

NYCKELN TILL DRÖMMARNA

MUSIK OCH LIBRETTO Bohuslav Martinů

VOX HUMANA

MUSIK Francis Poulenc

LIBRETTO Jean Cocteau

DIRIGENT Claire Levacher

REGI OCH SCENOGRAFI David Radok

KOSTYMDESIGN Zuzana Ježková

LJUSDESIGN Přemysl Janda

VIDEODESIGN Dalibor Fencel

PREMIÄR 13 APRIL

FIGAROS BRÖLLOP

MUSIK Wolfgang Amadeus Mozart

LIBRETTO Lorenzo da Ponte

DIRIGENT Rory Macdonald

REGI Stephen Langridge

SCENOGRAFI OCH KOSTYMDESIGN George Souglides

LJUSDESIGN Giuseppe Di Iorio

KOREOGRAFI Dan O'Neill

NYPREMIÄR 16 MAJ

CARMEN

MUSIK Georges Bizet

LIBRETTO Henri Meilhac och Ludovic Halévy

DIRIGENT Patrik Ringborg

REGI Sir David McVicar (originaluppsättning),

Marie Lambert (nypremiär), Mattias Palm (nypremiär)

SCENOGRAFI Michael Vale

KOSTYMDESIGN Sue Blane

KOREOGRAFI Andrew George (originaluppsättning),

Andrzej Glosniak (nypremiär)

STUNKOREOGRAF Nicholas Hall

LJUSDESIGN Paule Constable (originaluppsättning),

Joakim Brink (nypremiär)

NYPREMIÄR 1 NOVEMBER

VALKYRIAN

MUSIK OCH TEXT Richard Wagner

DIRIGENT Evan Rogister

REGI Stephen Langridge

SCENOGRAFI OCH KOSTYMDESIGN Alison Chitty

LJUSDESIGN Paul Pyant

RÖRELSEINSTRUKTÖR Annika Lindqvist

PREMIÄR 1 DECEMBER

Musikal

ÅRETS STORA MUSIKALPREMIÄR var *Oliver!*, Fredrik Benke Rydmans version av Lionel Barts klassiska musikal, baserad på Charles Dickens roman *Oliver Twist*. Föreställningen, med premiär 14 september, sjöngs på svenska med text på svenska och engelska. Berättelsen och musikalen handlar om den hemlöse pojken *Oliver Twist* som lever ett hårt liv. Han kastas mellan människor och nya situationer, hopp och förtvivlan. Så snart en vänlig själ dyker upp händer något som tvingar honom tillbaka ner på botten igen. Men även där finns värme och godhet, om än i tvetydig skepnad. Uppremiären för musikalen *Oliver!* ägde rum i Londons West End 1960. Filmversionen av musikalen belönades med sex Oscars 1969.

Fredrik Benke Rydman, välkänd grundare av det banbrytande danskompaniet Bounce, har flera hyllade produktioner bakom sig. Med en bakgrund inom streetdance, och en osviklig tro på barns förmågor, gav han nytt blod åt Lionel Barts musikal om Charles Dickens älskade romanfigur. Denna nya uppsättning blev en värld full av sprittande energi, fantasifull frihet och maffiga dansnummer.

Inför *Oliver!* deltog totalt 100 barn mellan 6 och 11 år under ett helt år i GöteborgsOperans Oliverskola – en kostnadsfri utbildning med klasser i sång, dans och drama. 69 av dessa barn medverkade sedan i uppsättningen.

Musikalen *Ringaren i Notre Dame* med premiär i september 2018, fortsatte att spelas över årsskiftet till och med 6 april 2019. Föreställningen framfördes på svenska med svensk text på textmaskin.

Några veckor före jul repriserades musikalen *En julsaga*. Liksom *Oliver!* är den baserad på en berättelse av Charles Dickens, här omvandlad till en musikal fylld av humor och medmänsklighet. Dickenskt 1800-tal blanda-

des med färgsprakande festkarneval, *Adams julsång* med Stevie Wonder och stilla snöfall med blinkande disco. Nypremiär var den 13 december.

På Skövdescenen fortsatte den uppskattade och gripande musikalen *Mitt livs berättelse* av Neil Bartram att spela över årsskiftet 2018/2019, där den hade haft premiär i oktober 2018.

15 mars hade musikalen *Return to the forbidden planet* premiär på Skövdescenen. En prisbelönt rockmusikal från West End som sprudlade av 1950- och 1960-talshits som *Great balls of fire*, *Good vibrations*, *Born to be wild* och *A teenager in love*. Med inspiration av den kultstämplade science fiction-filmen *Forbidden planet* från 1956 samt av pjäser av Shakespeare vävdes berättelsen och låtarna samman till en medryckande och kosmiskt äventyrlig musikal. Musikalen gick på turné i regionen för att till slut landa på GöteborgsOperans Stora scen.

Den 24 oktober var det urpremiär för *Rakel och Oraklet*. Denna nyskrivna minimusikal för barn från sex år, hade premiär i Skövde och spelades även i Göteborg. I berättelsens centrum finns Rakel, som behöver ge sig ut på en lång, vindlande resa för att få hjälp av Oraklet med att hitta svaret på hur hon ska kunna bli sams med sin vän Viktor igen. Historien utspelar sig i en rad miljöer, finurligt uppbyggda som en enorm pop-up-bok (1,90x1,90 meter) där skådespelarna på ett både konkret och magiskt sätt förflyttar sig mellan Rakels rum, skolgården och den stjärnupplysta gläntan i skogen på vandringen till Oraklets grotta. Minimusikalen fortsätter under 2020 på turné i regionen samt på GöteborgsOperans Lilla scen.

För samtliga musikalerna i regionen, läs mer under *Regional verksamhet*.

DISNEYS RINGAREN I NOTRE DAME – MUSIKALEN

*Baserad på romanen av Victor Hugo
och sånger från Disneys film*

MUSIK Alan Menken
TEXT Stephen Schwartz
MANUS Peter Parnell
SVENSK ÖVERSÄTTNING Fredrik Fischer,
Linnea Sjunnesson
MUSIKALISK LEDARE OCH DIRIGENT Alexander Hanson
DIRIGENT Bjorn Dobbelaere/Marie Rosenmir/
Lars Kvensler
REGI Thomas Agerholm
SCENOGRAFI OCH LJUSDESIGN Benjamin La Cour
ORIGINALKOREOGRAFI Lynne Kurdziel Formato
ASSISTERANDE KOREOGRAF Kristen Brooks Sandler
VIDEODESIGN Thomas Agerholm, Benjamin La Cour
och Jakob Bønsdorff Eriksen
KOSTYMDESIGN Anna Juul Holm och Lotte Blichfeldt
LJUDESIGN Andreas Renhorn
PREMIÄR 22 SEPTEMBER 2018

OLIVER!

Efter Charles Dickens roman Oliver Twist

MUSIK OCH TEXT Lionel Bart
SVENSK ÖVERSÄTTNING Ulricha Johnson
DIRIGENT OCH MUSIKALISKT ANSVARIG
Bjorn Dobbelaere
DIRIGENT Susanne Vibæck Svanekier/
Martin Nagashima Toft
REGI OCH KOREOGRAFI Fredrik Benke Rydman
MEDREGISSÖR Victoria Brattström
SCENOGRAFI Frida Arvidsson
KOSTYMDESIGN Lehna Edwall
LJUDESIGN Tobias Hallgren
ORKESTERARRANGEMANG William David Brohn
LJUDESIGN Dennis Barkevall
PREMIÄR 14 SEPTEMBER

RAKEL OCH ORAKLET

MUSIK Per Larsson

IDÉ, MANUS & REGI Anders Wängdahl

SCENOGRAFI & KOSTYMDESIGN

Axel Boberg Ragnerstam

URPREMIÄR 24 OKTOBER

EN JULSAGA

Efter Charles Dickens kortroman

IDÉ OCH MANUS Tobias Ahlsell, David Lundqvist, Anders Wängdahl

DIRIGENT Josef Rhedin

MUSIKALISK ANSVARIG Mats Sköldberg

REGI Erik Ståhlberg

MUSIK Blandade artister

KOREOGRAFI Cynthia Kai

SCENOGRAFI OCH VIDEODESIGN Katrin Pettersson

KOSTYM- OCH MASKDESIGN Anna Carlberg, Therese Schimmelsohn

LJUS- OCH VIDEODESIGN Niklas Elfvengren

BILDFRAMTAGNING OCH VIDEODESIGN Ludde Falk

LJUDDSIGN Andreas Renhorn, Jonathan Assarsson

NYPREMIÄR 13 DECEMBER

MITT LIVS BERÄTTELSE

se avsnittet *Regional verksamhet*

RETURN TO THE FORBIDDEN PLANET

se avsnittet *Regional verksamhet*

Konsert

KONSERTÅRET INLEDDES MED traditionsenlig *Tretton-dagskonsert med bal*. Konserten var en hyllning till 200-årsjubilarerna och operettmästarna Jacques Offenbach. GöteborgsOperans Orkester och solister stod för den inledande konserten innan scenen förvandlades till ett dansgolv där publiken fick svänga loss till tonerna till ett Wienerkapell och storband. Restaurangen serverade specialkomponerade menyer för kvällen i både caféer och restaurang. Innan den aktuella kvällen anordnades fyra tillfällen med dansinstruktörer från GöteborgsOperan för de som önskade bättra på sina danssteg i vals och foxtrot.

8 mars firades Internationella kvinnodagen med uppförande av *Fritiofs saga*, en opera i tre akter av Elfrida Andrée och med libretto av Selma Lagerlöf efter Esaias Tegnér's diktepos. I den fornnordiska kärlekshistorien möts vikingahjälten Fritiof den djärve och konungadottern Ingeborg, vars relation leder till politiska strider, gudsvrede, förvisning och försoning.

Elfrida Andrée var bland annat dirigent, körledare och Sveriges första kvinnliga domkyrkoorganist (i Göteborgs domkyrka). 1894 skickade hon in ett bidrag till en tävling om en nyskriven opera till invigningen av Kungliga Operan i Stockholm. Någon vinst blev det dock inte och först

nu framfördes denna senromantiska opera i sin helhet – ett slags urpremiär! Operan gavs i konsertform, sjöngs på svenska med svensk text på textmaskin och direktsändes i Sveriges Radio. Medverkande var GöteborgsOperans orkester, kör och solister. 15 mars spelades *Fritiofs saga* även på Spira i Jönköping.

16 och 17 april gavs ett konsertmaraton i två delar på Stora scenen med GöteborgsOperans Orkester. Konserterna fick namnet *Höga nord* och var en förberedelse för vårens Japanturné. Hemmapubliken fick lyssna till ett varierat program med allt från nordiska nationalromantiska kompositörer till operettmusik. Den första konserten hade en nordisk klang med kompositörer som Elfrida Andrée, Hugo Alfvén och Jean Sibelius. Den andra bjöd bland annat på ouvertyr ur Carl Nielsens *Maskerad*, *Florez och Blanzeflor* av Wilhelm Stenhammar och örhängen ur operetter av Franz Léhar med flera.

23 april presenterades säsongen 2019/2020 vid en konsert på Stora scenen med smakprov ur den kommande repertoaren på GöteborgsOperan. Medverkande var orkester, kör, solister samt dansare. En presentatör guidade publiken genom programmet. Säsongspresentationen gavs i repris under Gothenburg Culture Festival i augusti.

28 april–5 maj var det dags för en stor och prestige-

fyllt Japanturné med GöteborgsOperans Orkester. Orkestern var inbjuden till Spring Green Music Festival i Kanazawa, Japan. Sex konserter gavs inom ramen för festivalen med olika dirigenter och solister, bland andra den legendariske violinisten Gideon Kremer. På de varierande programmen stod bland annat Elfrida Andrée, Jean Sibelius, Modest Mussorgsky, Sergej Rachmaninov och Hans Christian Lumbye. Mellan konserterna spelade orkesterns medlemmar kammarmusik på olika platser. Intresset för våra musiker, solister och dirigenter var mycket stort och autografer fick skrivas på löpande band. Denna turné var den första för GöteborgsOperans Orkester utanför Europa och även den första utlands-turnén för dem på många år. Göteborg och GöteborgsOperan placerade sig på den kulturella kartan för besökarna, viktiga kontakter knöts och erfarenheter utbyttes.

John Williams är en av världens mest populära kompositörer av filmmusik, känd för teman till filmer som *Star Wars*, *Harry Potter*, *E.T.*, *Indiana Jones*, och *Hajen*. 31 maj-2 juni framförde GöteborgsOperans Orkester tre konserter med filmmusik av John Williams. Orkestern tog med publiken på en majestätisk resa, som förutom alla ovanstående exempel också innehöll musik från bland annat *Spelman på taket*, *The terminal* och *Schindler's list*.

Den 29 september vändes blickarna mot havet i Wagner, *Elgar & Mendelssohn*, en stor kör- och orkesterkonsert med solister. Wagners Ouvertyr till *Den flygande holländaren*, Elgars sångcykel *Sea pictures* samt Mendelssohns symfoni nr 2, *Lobgesang* stod på programmet.

Under 2019 har foajékonserter på dagtid med fri entré hållits på GöteborgsOperan. Musik av bland andra Johannes Brahms, Elizabeth Raum, Georg Riedel, Sally Beamish och Franz Schubert har framförts av GöteborgsOperans sångare och musiker. Publikuppslutningen och intresset är mycket stort till dessa konserter. Ofta har inte stolarna räckt till utan extra platser har beretts runt om i foajén.

Den musikintresserade publiken i regionen mötte GöteborgsOperans Orkester när den åkte på turné med *Symfonisk sommarkonsert*. Något senare presenterades den kommande säsongen för publiken i regionen genom *Scensommarkonsert*, och på Skövdescenen gavs under året sex lördagskonserter och lika många lunchkonserter samt traditionsenligt *Jul i vårt hus*. Läs mer om konserter i regionen under *Regional verksamhet*.

GöteborgsOperans Orkester medverkade också under Gothenburg Culture Festival.

TRETTONDAGSKONSERT MED BAL

DIRIGENT Valentina Peleggi
5 JANUARI

FRITIOFS SAGA

DIRIGENT Marit Strindlund
8 MARS (Göteborg) 15 MARS (Jönköping)

HÖGA NORD

DIRIGENT Henrik Schaefer
16-17 APRIL

SÄSONGSKONSERT

DIRIGENT Henrik Schaefer
23 APRIL

SPRING GREEN MUSIC FESTIVAL, JAPAN

DIRIGENT Henrik Schaefer, Shao-Chia Lü,
Hubert Soudant
28 APRIL-5 MAJ

FILMMUSIK: JOHN WILLIAMS

DIRIGENT Nick Davies
31 MAJ-2 JUNI

GOTHENBURG CULTURE FESTIVAL

DIRIGENT Henrik Schaefer
8-9 AUGUSTI (2 konserter)

WAGNER, ELGAR & MENDELSSOHN

DIRIGENT Giordano Bellincampi
29 SEPTEMBER

FOAJÉKONSERTER

27 JANUARI, 16 MARS, 29 SEPTEMBER,
27 OKTOBER, 23 NOVEMBER

Fler konserter under *Regional verksamhet*.

Dans

DANSÅRET 2019 INLEDDES 9 januari med en nypremiär av *Skid & Decadance Gothenburg*. *Skid*, av Damien Jalet, blev en stor succé vid världspremiären på Göteborgs-Operan förra säsongen, och efterfrågas idag för gästspel över hela Europa. Med scengolvet och dess lutning på 34° har dansarna en svindlande utmaning i att trotsa tyngdlagen. *Decadance Gothenburg* av israeliske koreografen Ohad Naharin var kvällens andra verk. Ett slags retrospektiv över Naharins verk, där publiken fick ta del av några av de främsta styckena ur detta imponerande livsverk, speciellt adapterat för GöteborgsOperans dansare.

I mars var det världspremiär för *Life's a show*, ett dansverk av Marina Mascarell och Hofesh Shechter. Med absolut gehör för detaljer och starkt socialt engagemang skapar den spanska koreografen Marina Mascarell sina sinnrika dansverk. *Valley*, med specialskriven musik av Ben Frost, beskrivs av koreografen som en dystopisk dal befolkad av rebelliska kroppar. *Contemporary dance* är Hofesh Shechters första verk för GöteborgsOperans Danskompani, ett explosivt fysiskt och virtuost dansverk med intensiv klubbfeeling. Hofesh Shechter har blivit en av dansvärldens hett eftertraktade korografer.

Höstens inledande föreställning var *Virus/Love*, en Sverige premiär respektive en världspremiär – *Naharin's Virus* i koreografi av Ohad Naharin och *Love* av Roni Haver och Guy Weizman. Naharins *Virus* är ett verk som delvis bygger på Nobelpristagaren Peter Handkes anti-pjäs *Publik förolämnning*. GöteborgsOperans Danskompani är det första kompaniet, förutom Batsheva Dance Company, som fått förtroendet att sätta upp verket. Kvällens andra verk, *Love*, är ett porträtt av kärlek i millenniegenerationens tid. Kostymer var skapade av den internationellt hyllade designern Joris Suk (Maison the Faux). Roni Haver och Guy Weizman har tidigare dansat i Naharins kompani Batsheva Dance Company. Idag driver de danskompaniet Club Guy & Roni ur vilket ett antal dansare medverkade i föreställningen.

Dansåret på Stora scenen avslutades i december med en nypremiär av *Autodance & Solo echo*, dansverk av den

israeliska koreografen Sharon Eyal och kanadensiskan Crystal Pite. Två av världens främsta kvinnliga koreografer presenterade åter sina danssuccéer på samma kväll. *Autodance* var Sharon Eyals andra verk för GöteborgsOperans Danskompani. I *Solo echo* utgick koreografin från en dikt av poeten Mark Strand, *Några rader inför vintern*, med musik av Johannes Brahms. De två sonaterna för cello och piano fångade tillsammans med dansarna livets förgänglighet och förluster.

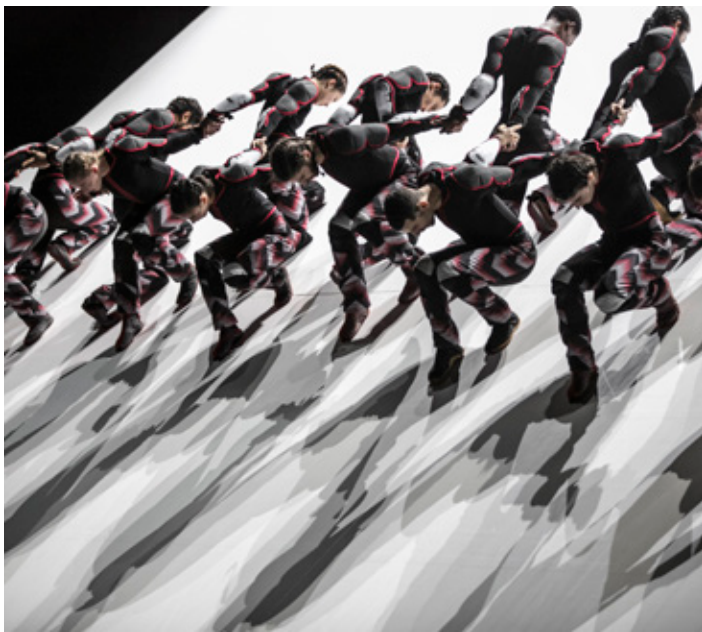
På Lilla scenen presenterades *Ministeriet för olösta känslor*, ett humoristiskt dansverk av den norske koreografen Jo Strømgren och i samarbete med Jo Strømgrens Kompani, skapat för GöteborgsOperans Danskompani och riktat till tonåringar och unga vuxna. Verket var en del av GöteborgsOperan Skapa dans där en grupp ungdomar fick möta dansarna och följa skapandeprocessen (läs mer i avsnittet GöteborgsOperan Skapa). *Ministeriet för olösta känslor* gick sedan på turné till Vänersborg, Skövde och Lerum.

På Gothenburg Culture Festival i augusti presenterades kommande danssäsong. GöteborgsOperans Danskompani framförde åter verket *Sacre* i koreografi av Roy Assaf.

Dansfestival på GöteborgsOperan

7-9 juni presenterades nykomlingen GöteborgsOperans Dansfestival. Under festivaldagarna pågick aktiviteter och föreställningar på Stora och Lilla scenen samt i foajén. Medverkade gjorde GöteborgsOperans Danskompani med föreställningarna *Sacre* samt *Ministeriet för olösta känslor*, Hofesh Shechter Company gästade med föreställningen *Grand finale*, artisten Ólafur Arnalds gav en utsåld konsert och göteborgarna kunde delta i en öppen Gaga/people-klass ledd av Ohad Naharin. Det bjöds även in till artist talks med koreograferna Hofesh Shechter och Ohad Naharin.

Läs mer om Danskompaniets internationella framgångar under *Internationella samarbeten*.

SKID & DECADANCE GOTHENBURG

SKID

KOREOGRAFI Damien Jalet

MUSIK Christian Fennesz

KOMPLETTERANDE MUSIK Marihiko Hara

SCENOGRAFI Jim Hodges, Carlos Marques da Cruz

KOSTYMDESIGN Jean-Paul Lespagnard

LJUSDESIGN Joakim Brink

GÄSTDANSARE Amilios Arapoglou

DECADANCE GOTHENBURG

KOREOGRAFI Ohad Naharin

Inspelad musik från olika artister

KOSTYMDESIGN Rakefet Levy

LJUSDESIGN Avi "Bambi" Yona Bueno

NYPREMIÄR 9 JANUARI

LIFE'S A SHOW

VALLEY

REGISSÖR Marina Mascarell

KOREOGRAFI Marina Mascarell, Nina Botkay,
dansare/dancers

MUSIK Ben Frost

SCENOGRAFI Ludmila Rodrigues

KOSTYMDESIGN Daphna Munz

LJUSDESIGN Mike Rijnierse

LJUSDESIGN Daniel Rejmer

DRAMATURG Riikka Laakso

KOREOGRAFASSISTENT Nina Botkay

LIFE'S A SHOW FORTS.

CONTEMPORARY DANCE

KOREOGRAFI, MUSIK Hofesh Shechter

SCENOGRAFI Mylla Ek

KOSTYMDESIGN Osnat Kelner, Hofesh Shechter

LJUSDESIGN Tom Visser

KOREOGRAFASSISTENTER Bruno Guillore, Chris Evans,
Attila Ronai

PREMIÄR 15 MARS

MINISTERIET FÖR OLÖSTA KÄNSLOR

KOREOGRAFI OCH SCENOGRAFI Jo Strømgren

KOSTYMDESIGN Bregje van Balen

PREMIÄR 12 APRIL

VIRUS/LOVE

NAHARIN'S VIRUS

KOREOGRAFI OCH SCENOGRAFI Ohad Naharin

ORIGINALMUSIK OCH MUSIKALISK RÅDGIVARE

Karni Postel

Arabisk folkmusik arrangerad och framförd av

Habib Alla Jamal, Shama Khader

MUSIK Samuel Barber, Carlos d'Alessio, P. Stokes,
P. Parsons

TEXT Peter Handke (undantaget dansarnas berättelser)

DESIGN kostymdocka Zohar Shoef

KOSTYMDESIGN Rakefet Levy

LJUSDESIGN Avi "Bambi" Yona Bueno

LJUDESIGN Frankie Lievaart

LOVE

KOREOGRAFI Guy Weizman / Roni Haver

KOMPOSITÖR Frank Wienk

SCENOGRAFI Ascon de Nijs

KOSTYMDESIGN Joris Suk (Maison the Faux)

DRAMATURG Veerle Van Overloop

LJUSDESIGN Wil Frikken

LJUDESIGN Rinse de Jong

VIDEODESIGN Darien Brito

Livemusiker från Slagwerk Den Haag och

Asko|Schönberg ensemble; Niels Meliefste,

Raphael Vanoli, Thora Sveinsdottir, Jonathan Bonny

PREMIÄR 11 OKTOBER

AUTODANCE & SOLO ECHO

AUTODANCE

KOREOGRAFI Sharon Eyal

MEDSKAPARE Gai Behar

KOMPOSITÖR Ori Lichtik

KOSTYMDESIGN/ASSISTERANDE KOREOGRAF

Rebecca Hytting

LJUSDESIGN Alon Cohen

SOLO ECHO

KOREOGRAFI, KOSTYMDESIGN Crystal Pite

INSPELAD MUSIK Johannes Brahms

(framförd av Yo-Yo Ma och Emanuel Ax)

INSTUDERING Eric Beauchesne

SCENOGRAFI Jay Gower Taylor

KOSTYMDESIGN Joke Visser

LJUSDESIGN Tom Visser

NYPREMIÄR 20 DECEMBER

GÖTEBORGSOPERANS DANSFESTIVAL 7-9 juni

MINISTERIET FÖR OLÖSTA KÄNSLOR

(se ovan)

GRAND FINALE (gästspel)

KOREOGRAFI Hofesh Shechter

SCENOGRAFI OCH KOSTYMDESIGN Tom Scutt

MUSIK Nell Catchpole & Yaron Engler

DESIGNASSISTENT Rosie Elnile

SACRE

KOREOGRAFI Roy Assaf

MUSIK Igor Stravinskij

SCENOGRAFI Michal Inditzky, Hagai Weinblum

KOSTYMDESIGN Angharad Mathews

LJUSDESIGN Omer Shizaf

Regional verksamhet

GÖTEBORGSOPERAN HAR I sitt uppdrag att ge föreställningar och konserter på både Skövdescenen och turnéer runt om i Västra Götalandsregionen.

Den uppskattade och gripande *Mitt livs berättelse* av Neil Bartram spelades över årsskiftet 2018/2019 (premiär på Skövdescenen i oktober 2018). Under januari gavs den på Odeon Bio och Teater i Bengtsfors och på bygdegårdar i Brålanda, Lavad, Ljungstorp, Fredsberg samt i Årås kvarn i Kölingared.

15 mars hade musikalen *Return to the forbidden planet* premiär på Skövdescenen. En prisbelönt rockmusikal från West End som sprudlade av 1950- och 1960-talshits som *Great balls of fire*, *Good vibrations*, *Born to be wild* och *A teenager in love*. Musikalen är skriven av engelsmannen Bob Carlton, med ny svensk text av Rikard Bergqvist (tillika regissör) i dialogerna. Med inspiration av den kultstämplade science fiction-filmen *Forbidden planet* från 1956 samt av pjäser av Shakespeare vävdes berättelsen och låtarna samman till en medryckande och kosmiskt äventyrlig musikal. Musikalen fortsatte på turné till Trollhättan, Åmål, Mellerud, Kungälv och Falköping för att till slut landa på GöteborgsOperans Stora scen.

Dansverket *Ministeriet för olösta känslor*, som skapats av Jo Strömngren för GöteborgsOperans Danskompani, hade premiär på Lilla scenen och fortsatte sedan på turné i regionen, till Vänersborg, Skövde och Lerum. (Läs mer i avsnittet *Dans*.)

Den kommande säsongen presenterades för publiken i regionen genom *Scensommarkonsert*, ett program med fyra solister, ackompanjatör och GöteborgsOperans dramaturg som guidade åhörarna genom konserten. Regionpremiären ägde rum 13 augusti i Skövde, sedan följde föreställningar i Lidköping, Strömstad, Vänersborg, Ulricehamn, Alafors och Borås.

GöteborgsOperans Orkester åkte på turné i regionen med *Symfonisk sommarkonsert*. I slutet av augusti gästades Hebetatern Folkets Hus i Trollhättan och därefter Stadsteatern i Skövde och turnén avslutades i Vara Konserthus. Symfoni nr. 31 av Wolfgang Amadeus Mozart följdes av fagottkonsert av Carl Maria von Weber med en

av orkesterns stämledare som solist. Programmet avslutades med Beethovens symfoni nr. 6, *Pastoralsymfonin*.

I Skövde var det urpremiär 24 oktober för *Rakel och Oraklet*. I denna nyskrivna minimusikal för barn från 6 år, ger sig Rakel ut på en lång resa för att få hjälp av Oraklet med att bli sams med sin vän Viktor igen. Senare under hösten spelades minimusikalen även i Göteborg och i början av 2020 spelas den både på Lilla scenen och i regionen. (Läs mer i avsnittet *Musikal*.)

I december öppnade huset på Eric Ugglas plats och Skövdescenen traditionsenligt upp för evenemanget *Jul i vårt hus*. GöteborgsOperans artister och musiker bjöd på julkonsert med ett varierat program för alla smaker. Konserten gavs vid tre tillfällen under dagen och publiken fick även avnjuta ett luciatåg.

På Skövdescenen har såväl lördagskonserter som lunchkonserter arrangerats under året, ett mycket uppskattat inslag i Skövdes musikliv och med stor publikuppslutning. 2019 gavs sex lördagskonserter och lika många lunchkonserter.

MITT LIVS BERÄTTELSE

MUSIK Neil Bartram
SÅNGTEXTER Neil Bartram
MANUS Brian Hill
ÖVERSÄTTNING Elsa Fryklund
MUSIKALISK LEDNING Per Larsson
REGI Victoria Brattström
SCENOGRAFI OCH KOSTYMDESIGN Karin Dahlström
LJUDESIGN Anna Wemmert
PREMIÄR 26 OKTOBER 2018

RETURN TO THE FORBIDDEN PLANET

REGI, ÖVERSÄTTNING OCH BEARBETNING
Rikard Bergqvist
SCENOGRAFI OCH KOSTYM Tomas Sjöstedt
LJUDESIGN Joakim Brink
KOREOGRAFI Roger Lybeck
MUSIKALISK ANSVARIG OCH LJUDESIGN
Mathias Venge
LJUDESIGN Emil Eklund
VIDEOANIMATÖR Andreas Skärberg
KAPELLMÄSTARE OCH KLAVIATUR Thomas Bergstig
PREMIÄR PÅ SKÖVDESCENEN 15 MARS, sedan
29 MARS (Trollhättan), 4 APRIL (Åmål), 6 APRIL
(Mellerud), 13 APRIL (Kungälv), 18 APRIL (Falköping),
27 APRIL-5 MAJ (GöteborgsOperan, Stora Scenen)

MINISTERIET FÖR OLÖSTA KÄNSLOR

KOREOGRAFI OCH SCENOGRAFI Jo Strömberg
KOSTYMDESIGN Bregje van Balen
GöteborgsOperans Danskompani
VÄRLDSPREMIÄR 12 APRIL på GöteborgsOperan,
Lilla Scenen, därefter 15-16 MAJ (Vänersborgs
Teater), 17-18 MAJ (Skövdescenen), 21 MAJ (Lerums
gymnasium)

SCENSOMMARKONSERT

ACKOMPANJATÖR Anders Ottosson
PRESENTATÖR Göran Gademan
PREMIÄR 13 AUGUSTI på Skövdescenen, 14 AUGUSTI
(Lidköping), 19 AUGUSTI (Strömstad), 21 AUGUSTI
(Vänersborg), 22 AUGUSTI (Ulricehamn), 24 AUGUSTI
(Alafors), 27 AUGUSTI (Borås)

SYMFONISK SOMMARKONSERT

DIRIGENT Fredrik Burstedt
25 AUGUSTI (Trollhättan), 17 SEPTEMBER (Skövde
kulturhus), 10 OKTOBER (Vara Konserthus)

LUNCHKONSERTER

Skövdescenen
26 FEBRUARI, 26 MARS, 16 APRIL, 5 SEPTEMBER,
3 OKTOBER, 28 NOVEMBER

LÖRDAGSKONSERTER

Skövdescenen
16 FEBRUARI, 9 MARS, 6 APRIL, 14 SEPTEMBER,
19 OKTOBER, 16 NOVEMBER

JUL I VÅRT HUS

Skövdescenen
14 DECEMBER (3 repriserande föreställningar)

GöteborgsOperan Skapa

"I januari hade barnkören två workshops där de tillsammans med Malin Aghed och Johanna Fridolfsson fick leka, skriva och berätta vad musik kan betyda för dem. Textmaterialet från workshoparna skulle räcka till en fullängdsopera, och efter sammanställning tonsattes det av Johanna, som till vardags spelar viola i orkestern. Repetitionerna av den tjugo minuter långa sviten är i full gång och barnkören är mycket stolt.

– Men Ida ... har verkligen barn skrivit detta?

– Inte vilka barn som helst. Det är ni själva, svarar en märkbart berörd körledare."

(Ur artikeln *Skapa och körsångens kraft*, personaltidningen Scendraget nr 2 2019)

GÖTEBORGSOPERANS DELAKTIGHETSBASERADE verksamhet, Skapa, har tre huvudfokus: barn och unga, tillgänglighet på alla fronter och det interkulturella perspektivet. Det innebär produktioner och aktiviteter för alla åldrar, nybörjare och scenkonstlarskare, etablerade svenskar och nyanlända, professionella och amatörer samt deltagare med olika förmågor och förutsättningar. Skapa samarbetar med civilsamhället, skolor, fria grupper och andra institutioner och alla projekt är en del av ett långsiktigt utvecklingsarbete.

Inom Skapa ryms GöteborgsOperans samtliga konstformer, uppdelat i Skapa dans och Skapa opera/drama. Skapaverksamheten som är knuten till danskompaniet utgår från de koreografiska verk som danskompaniet arbetar med. Skapa opera/drama driver såväl löpande verksamhet, till exempel barn- och ungdomskörer, som specifika projekt, både i och utanför operahuset. Arbetsmetoden bygger på nyfikenhet, medskapande och delaktighet.

Skapadagar

2019 års storsatsning var en helt ny verksamhet kallad Skapadagar. Det blir återkommande dagar med inslag från alla Skapas grupper och möjlighet till deltagande även för publiken. Skapadagarna kan innehålla sång, musik, dans, bild, teater, teknik, kostym eller alltihop i samma projekt – allt i deltagandets och upplevelsens tecken.

Under GöteborgsOperans första Skapadagar, som ägde rum i september 2019, kunde publiken både uppleva och delta i körkonserter, Öppen Scen, Ungdomsbiennalen *Röster från Angered*, Fredagshäng, Återskapa-föreställningen *Vem är en hjälte*, föreläsning om civilkurage samt öppna aktiviteter i foajén.

Barn och unga

Me Too, Figaro

Projektet *Me Too, Figaro* tog avstamp i uppropet #metoo. Elever mellan 13 och 16 år från tio klasser i olika skolor undersökte hur historien om *Figaros bröllop* kunde ändras, sedd ur ett jämställdhetsperspektiv. I mindre grupper arbetade de i workshops och med en omarbetad och förkortad pjäs byggd på *Figaros bröllop*. Projektet pågick under skoltid i tre steg vårterminen 2019, och resulterade förutom i själva föreställningen också i en platsspecifik app. Denna innebar att besökare på GöteborgsOperans uppsättning av *Figaros bröllop* kunde höra ungdomarnas tankar kring ämnet.

Rakel och Oraklet

Rakel och Oraklet, GöteborgsOperans beställningsverk av en minimusikal för barn från 6 år, har skrivits, repeterats, haft urpremiär på Lilla scenen och därefter varit på turné i regionen under 2019. Genom att skapa nyskrivet material för en specifik målgrupp vill Skapa bidra till att låta alla barn oavsett bostadsort eller andra förutsättningar upptäcka musikteater, känna sig delaktiga, bli berörda och vilja uppleva mer.

Barn- och ungdomskör

Med barn- och ungdomskörerna vill GöteborgsOperan, förutom gemenskap och sångarglädje, ge barn och ungdomar scenisk erfarenhet och möjlighet att sjunga i professionella sammanhang. I barnkören sjunger barn mellan 9 och 12 år, medan ungdomskören delas in i en yngre (12–16 år) och en äldre (16–22 år) grupp. Sammanlagt kommer cirka 100 barn och ungdomar till GöteborgsOperan varje vecka för att sjunga i dessa körer. Under 2019 har auditions genomförts med stort antal sökande till både barnkören och ungdomskören.

Under året har körerna medverkat i flera produktioner. I februari gjorde ungdomskörerna föreställningen *Kom natt* och gästade Kronhusbodarna. 20 februari deltog samtliga Skapas körer i *River of light*, ett samarbete kring International Social Justice Day, på Världskulturmuseet.

I maj firade barn- och ungdomskörerna 10 år. I projektet *Jubileumkonserten* arbetade barnkören tillsammans med musikern Johanna Fridolfsson ur GöteborgsOperans orkester med att skriva texter som tonsattes till en svit om musik: *Musikens Kraft*. Ungdomskörerna arbetade utifrån myten om Orfeus och Euridike och skapade, tillsammans med kompositör John Barber och librettist Hazel Gold, minioperan *Euridices Song*. Deltog gjorde också Malmö Operas Barnkör och NorrlandsOperans barnkör.

Under Skapadagarna i september deltog samtliga körer. Barnkören medverkade också vid de sju föreställningarna av *En julsaga* på Stora scenen. Ungdomskörerna medverkade även vid alla *Julevent* i foajén. Ungdomskören äldre framförde i december en konsert till minne av kompositören Sven-Eric Johanssons 100-årsdag. Konserten ägde rum i operans foajé.

Föreningen GöteborgsOperans Barn- och Ungdomskörer bildades under året. Detta har bland annat bidragit till att Ungdomskören har startat ett flerårigt samarbete med den sceniska kören Arctic Light i Norrbotten. I oktober 2019 besökte Arctic Light GöteborgsOperan och en tre dagar lång workshop med körerna och Opera-improvisatörerna genomfördes. Detta möte var det första av flera, som ska leda fram till ett gemensamt verk och körkonserter 2021.

Engagera fler unga

Arbetet med att öka delaktigheten bland unga som av olika anledningar inte har haft möjlighet att möta eller engagera sig i kulturlivet tog fart under 2019. Det största exemplet på detta är Ungdomsbiennalen, som 2019 hade rubriken *Röster från Angered*. Ungdomsbiennalen är ett långsiktigt samarbete mellan GöteborgsOperan och Angereds Kulturskola. Ett av projektets syften är att få fler att hitta hit, ett annat är att våga utforska konsten genom nya uttryck och ett tredje är att elever från Angered och ungdomar som redan är engagerade på GöteborgsOperan ska få mötas och skapa tillsammans.

Även projektet *Återskapa* engagerade och fick nya människor att hitta till GöteborgsOperan. 2019 års version byggde på årets Wagner-premiär, *Valkyrian*. I en femdagars workshop i augusti, med namnet *Vem är en hjälte*, fick en grupp på 29 ungdomar mellan 13 och 18 år tillsammans med professionella artister skapa ett nytt musikteaterverk. Det spelades på Lilla scenen, i samband med premiären av *Valkyrian* på Stora scenen, och därefter ytterligare tre gånger.

Från hösten 2018 deltog 15 ungdomar i *Möt ministeriet* inom Skapa dans, där de fick inblick i den professionella skapandeprocessen kring det nya dansverket *Ministeriet för olösta känslor*. Gruppen presenterade *Möt ministeriet* under GöteborgsOperans Dansfestival i juni 2019. Då lanserades även ungdomarnas egen webbserie om projektet som finns att se på opera.se. Flertalet av ungdomarna fortsätter som Danskompaniets Unga Ambassadörer under ytterligare en säsong.

Skapa dans har under året inlett samarbete med Cirkus Unik och deras "Lilla kompani" med 13 barn i åldern 10-12 år. Samarbetet är kopplat till Danskompaniets verksamhet med särskilt fokus på *Beyond*, som har premiär i mars 2020. Cirkustränande barn och vuxna professionella dansare utbyter kunskaper inom samtida cirkus och samtida dans.

En annan målgrupp är föräldrar med bebisar som bjudits in till *Dansa med bebis*. Syftet är att erbjuda föräldrar med små barn ett glädjefullt sätt att röra sig, knyta an till sin egen kropp och till sin bebis, samtidigt som de får syn på danskompaniets och operans verksamhet. *Dansa med bebis* prövades i november och kommer att fortsätta under 2020.

Tillgänglighet på alla fronter

Ett av Skapas tre fokusområden är att levandegöra arbetet kring tillgänglighet. Scenen ska vara allas, oavsett livserfarenheter eller funktionsvariationer. Olikhet berikar och Skapa har under året samarbetat med olika verksamheter i syftet att lyfta alla människors rätt till kultur.

Share Music Artistic Lab

I nära samarbete med Share Music & Performing Arts har artister från GöteborgsOperan genomfört verkstäder med syfte att uttrycka sig konstnärligt och arbeta med röster och kroppar utifrån att olikheter är värdefulla.

Nätverket Universell Scenkonst

Under 2019 har Skapa dans och Skapa opera/drama varit drivande för att bilda ett regionalt nätverk vars fokus är att skapa fler scenkonstupplevelser för och med barn och unga med funktionsvariationer. I nätverket ingår bland andra Regionteater Väst, Spinn, Big Wind och Kultur i väst. Hösten 2019 anordnades en tvådagars vidareutbildning kring en specifik metod för att skapa scenkonst för barn med autism. Den blev mycket uppskattad och cirka 50 scenkonstintresserade artister och/eller pedagoger från regionen deltog, bland dem fem personer från GöteborgsOperan.

Interkulturella perspektivet

Internationella kören

2019 års upplaga av GöteborgsOperans och Röda korsets Internationella kör, där ett 70-tal vuxna från hela världen sjunger tillsammans varje vecka, medverkade i eventet *River of light* i februari.

Körens stora projekt under året var *Vocal Postcards*, ett samarbete med Greek National Operas internationella kör. Genom projektet utforskades upplevelsen av att resa, oavsett om det innebär att vara på flykt – en erfarenhet som många i Internationella kören bär på – eller att resa frivilligt. Tillsammans med kompositören Trevor

Gral, Amsterdam, och scenkonstnären Tina Glenvik, Göteborg, skrev de båda köerna ett verk som framfördes simultant i båda länderna med hjälp av livestreaming teknik.

Vocal Postcards var ett spännande arbete som skapade nya kontakter både musikaliskt, mänskligt och på tekniksidan. Sextio personer med över 25 olika nationaliteter i åldrarna 19–78 år deltog på Lilla scenen, och tre fullsatta och mycket uppskattade föreställningar gavs.

European Choir Games

3–10 augusti medverkade GöteborgsOperans Barn- och Ungdomskörer i *European Choir Games*, och uppträdde både på operan och på andra platser runt om i Göteborg. Foajén gästades av 16 olika körer från hela världen, som under dessa dagar uppträdde tillsammans i så kallade Friendship Concerts.

Dans på Restad Gård

På Restad Gård, asylcentrum i Vänersborg, har Skapa dans knutit kontakt med en grupp barn, 3–16 år, deras danslärare och föräldrar. Genom dansglädje träffas där barn som är asylsökande, nyanlända svenskar och svenska medborgare. I mötet med GöteborgsOperans Danskompani/Skapa dans är dans och rörelse viktiga ingredienser, men det mellanmännsliga mötet är i fokus.

Låtskrivarcirkel

Skapa opera/drama anordnade under 2019 en låtskrivarcirkel, en workshopdag för alla som skriver musik och vill spela den för andra. Alla som ville fick skicka in digitala ljudprov eller noter, från vilka 12 bidrag valdes ut. Den 17 november fick de utvalda tonsättarna spela upp sina alster, lyssna på andra och tillsammans med både proffs och amatörer hitta nya perspektiv på sitt skapande. Temat var julmusik, med syfte både att upptäcka och uppmuntra nya tonsättare och att hitta ny musik till GöteborgsOperans julföreställning 2020.

Verksamheten i sammandrag

TOTALT ANTAL BESÖKARE

	2019	2018	2017	2016	2015
Besökare scener och spelplatser	264 423	272 538	267 640	221 390	240 600
Besökare övriga aktiviteter	<u>35 817</u>	<u>34 303</u>	<u>32 994</u>	<u>29 221</u>	<u>28 487</u>
	300 240	306 841	300 634	250 611	269 087

SCENER OCH SPELPLATSER

	Antal föreställningar			Antal besökare			Besökare per föreställning		
	2019	2018	2017	2019	2018	2017	2019	2018	2017
Stora scenen	191	195	200	196 053	216 342	209 888	1 026	1 109	1 049
Lilla scenen	45	48	26	4 586	4 556	2 816	102	95	108
Skövdescenen	32	33	38	3 290	2 169	3 623	103	66	95
Konserter och övrigt	63	58	47	24 118	24 609	31 025	383	424	660
Turnéer i regionen	25	25	44	4 829	2 863	2 788	193	115	63
Internationella turnéer	<u>33</u>	<u>25</u>	<u>17</u>	<u>31 547</u>	<u>21 989</u>	<u>17 500</u>	<u>956</u>	<u>880</u>	<u>1029</u>
	389	384	372	264 423	272 538	267 640	680	710	719

ANTAL BESÖKARE, ÖVRIGA AKTIVITETER

	2019	2018	2017	2016
Introduktioner och samtal	8 187	7 180	13 039	9 325
Guidningar	9 335	9 324	8 383	6 067
Skapa-verksamhet	2 572	1 947	1 317	1 564
Barn- och ungdomskörer (repetitioner)	4 048	5 414	2 237	3 522
Oliverskolan	3 180	0	0	0
Övrigt (lunchmusik m m)	<u>8 495</u>	<u>10 438</u>	<u>8 018</u>	<u>8 743</u>
	35 817	34 303	32 994	29 221

	<i>Antal förest.</i>	<i>Totalt antal besökare</i>	<i>Besökare per förest.</i>	<i>Beläggning %</i>
OPERA – STORA SCENEN				
Nyckeln till drömmarna & Vox Humana	6	3 695	616	49
Cavalleria Rusticana & Pagliacci	13	12 664	974	76
Carmen	13	14 580	1 122	88
Figaros bröllop	10	10 508	1 051	85
Valkyrian	<u>5</u>	<u>5 345</u>	<u>1 069</u>	<u>84</u>
	47	46 792	996	79
DANS – STORA SCENEN				
Autodance & Solo echo	1	857	857	92
Skid & Decadance	4	4 260	1 065	97
Life's a show	10	6 936	694	66
Virus/Love	8	5 277	660	64
Dansfestival	<u>3</u>	<u>2 861</u>	<u>954</u>	<u>91</u>
	26	20 191	777	74
MUSIKAL – STORA SCENEN				
Ringaren i Notre Dame	45	57 176	1 271	98
Oliver!	42	43 066	1 025	80
Return to the forbidden planet	7	5 022	717	77
En julsaga	<u>7</u>	<u>8 770</u>	<u>1 253</u>	<u>98</u>
	101	114 034	1 129	89
KONSERTER OCH ÖVRIGT – STORA SCENEN				
Höga nord	2	1 293	647	66
Trettondagskonsert	1	1 064	1 064	100
Fritiofs saga	1	1 268	1 268	100
Festkväll 2019	1	809	809	85
Wagner, Elgar & Mendelssohn	1	742	742	78
Jubileumskonsert (barn- och ungdomskörer)	1	727	727	74
Filmmusik: John Williams	3	3 682	1 227	96
Säsongspresentation	1	1 210	1 210	95
Göteborg Culture Festival – opera	2	2 369	1 185	93
Göteborg Culture Festival – dans	<u>1</u>	<u>1 267</u>	<u>1 267</u>	<u>100</u>
	14	14 431	1 031	90
SUMMA STORA SCENEN				
	188	195 448	1 040	85

LILLA SCENEN

Ministeriet för olösta känslor	7	1 155	165	83
Skapa – Internationella kören	3	518	173	86
Rakel och Oraklet	28	1 915	68	85
Återskapa: Valkyrian	1	124	124	62
Vocal Postcards	2	398	199	100
Filmvisning Rhenguldet	4	476	119	99
	45	4 586	102	86

SKÖVDESCENEN

Ministeriet för olösta känslor	2	228	114	87
Julkonsert	3	381	127	100
Lunchkonserter	6	541	90	79
Lördagskonserter	6	617	103	92
Return to the forbidden planet	8	1 004	126	99
Scensommarkonsert	1	130	130	100
Rakel och Oraklet	6	389	65	81
	32	3 290	103	91

KONserter och ÖVRIGA AKTIVITETER

Foajékonserter	5	1 260	252	
Danskurs – trettondagsbal	4	149	37	
Dansfestival	3	605	202	
Publika framträdanden	35	16 930	484	
Genrep	13	5 568	428	
Sång och saga	6	211	35	
	66	24 723	375	

TURNÉER I REGIONEN

Ministeriet för olösta känslor	5	344	69	
Return to the forbidden planet	4	873	218	
Mitt livs berättelse	6	420	70	
Symfonisk sommarkonsert	3	794	265	
Fritiofs saga - Jönköping	1	518	518	
Scensommarkonsert	6	1 880	313	
	25	4 829	193	

INTERNATIONELLA TURNÉER

Spanien och Portugal (dans)	4	4 220	1 055	
Frankrike (dans)	4	4 309	1 077	
Nederländerna (dans)	15	5 375	358	
Japan (orkester)	6	7 143	1 191	
Norge (kör)	4	10 500	2 625	
	33	31 547	956	

Möten med publiken

GÖTEBORGSOPERAN ARBETAR STÄNDIGT med att utveckla kontakten och dialogen med publiken. En viktig del är ett gott bemötande där alla besökare känner sig sedda och välkomna. Helhetsupplevelsen är viktig, från att besökarna öppnar dörren till foajén, kanske besöker restaurangen, till att de ser föreställningen. Ett av målen är att operahuset ska kännas som en naturlig mötesplats för besökarna. Aktiviteter ska locka till deltagande, som öppet hus och introduktioner. Ytterligare sätt att nå publiken är att kontinuerligt utveckla våra digitala och sociala medier. Vi vill att vårt operahus ska vara välkomnande och tillgängligt för alla.

I besökarnas tjänst

Värdarna

GöteborgsOperans sammanlagt 45 värdar möter publiken i många situationer. Året inleddes med fullsatta föreställningar av *Ringaren i Notre-Dame* och värdarnas arbete med publik på scenen i föreställningens kyrkbänkar. Att vara på scenen gav både publik och värdar en djupare förståelse för det enorma arbete som sker på och omkring scenen i samband med föreställningarna. Värdarna fick också en helt annan kontakt med publiken i och med den noggranna säkerhetsgenomgången inför varje föreställning.

Värdarna har obligatorisk utbildning i HLR (hjärt-lungräddning) och de tränar kontinuerligt, både rent mekanisk träning och ibland med iscensatta situationer. De kunskaperna har behövts med ett livräddande resultat under året vid hjärtstopp, men även vid andra insjuknanden bland gästerna.

Kontinuerlig utbildning av foajépersonal

Foajépersonal får regelbundet utbildning, både vad gäller bemötande och tillgänglighet. Det är en viktig del av kontakten och professionaliteten gentemot publik och besökare. Utöver dessa utbildningar har foajépersonalen genomgått RUS-utbildning. Övningar för utrymning av

salong och foajé vid brand eller annan fara sker vid flera tillfällen varje år. Foajépersonalen tränas i simulerade situationer för att kunna agera vid verklig händelse.

Guidade turer

Guidningarna på GöteborgsOperan är fortsatt mycket populära med närmare 9 000 besökare per år varav drygt 5 100 barn. Det gavs både öppna turer och ett stort antal bokade grupper. Under sommaren arrangerades sommarguidningar fem dagar i veckan med tre turer varje dag.

Förutom de ordinarie guidningarna gavs dramatiserade guidningar för barn mellan 5 och 11 år, vilket var en nyhet för 2019. Barnen får följa med Opera-Amalia och vaktmästaren Gustav bakom kulisserna i det spännande operahuset. Det blir en upplevelserik upptäcktsfärd, där den fantasifulla primadonnan Opera-Amalia berättar om huset (och sig själv) och den ordentlige vaktmästaren Gustav har fullt upp med att se till att allt blir rätt och riktigt. Under turen får barnen upptäcka operahuset inifrån och se exempel på vad som händer på de olika avdelningarna.

Nytt för året var även guidning med temat Inför Julsagan för de som skulle besöka julmusikalen *En julsaga*, samt temat Kostymernas värld, där man fick besöka syateljéer, kostymförråd och lära sig mer om hur arbetet med scenkostymer ser ut – från idé till sista föreställning.

Sång och saga

En nyhet för barn var konceptet *Sång och saga*. En spännande sagostund med sånger och upptåg som hade premiär i en utsåld operabar. Den första uppsättningen hade titeln *Det stora tabberaset i Katthult* (text av Astrid Lindgren och musik av Georg Riedel). Föreställningen rekommenderades främst för barn mellan 4 och 7 år. Två av GöteborgsOperans artister läste och gestaltade Astrid Lindgrens berättelse om när Emil i Lönneberga bjöd de fattiga på ett riktigt julkalas. Barnen lyssnade andäktigt på sagan och sjöng med i de välkända sångerna. På premiären kom en lite blyg flicka fram till de medverkande och sa: Hit vill jag gå igen! En god respons som borgar för en fortsättning kommande år.

Tillgänglighet och hjälpmedel

GöteborgsOperan ska möta sin publik med hög kvalitet på service, kunskap och bemötande och verka för en bred tillgänglighet. Verksamheten ska anpassas så att föreställningarna är tillgängliga för alla. Personer med funktionsvariationer ska få hjälp för att på ett flexibelt och individanpassat sätt få förutsättningar för en bra upplevelse.

Besökare kan förbereda sitt besök via tillgänglighetsdatabasen, TDB, som finns länkad från opera.se.

För rullstolsburna finns särskilda platser på parkett. Den som har nedsatt hörsel kan låna hörslinga. För personer med synnedsättning syntolkas vissa föreställningar. Under 2019 syntolkades två föreställningar, en av *Oliver!* och en av *Carmen*. 2019 införde GöteborgsOperan en ledsagarrabatt för alla som har behov av ledsagare. Tidigare gällde detta endast rullstolsburna besökare.

Nytt för året var att textmaskin med svensk och engelsk text används vid alla operor och musikaler, oavsett vilket språk som föreställningen framförs på.

Handlingen för alla operor och musikaler som ges finns i lättläst version på hemsidan. Texten på webbplatsen kan man få uppläst via ReadSpeaker.

OperaShop

Operashopen är fylld av lekfull fantasi och fördjupande kunskap. Här finns Göteborgs största utbud av klassisk musik på cd och dvd. Välkända operor och symfonier samsas med okända, nyupptäckta och bortglömda verk. Här hittar man även masker, spel, barnböcker och utklädningskläder, champagneglas och unika bordsdukar, kuddfodral och kassar sydda från de stora veporna på operans fasad. Hösten 2019 togs Jesper Walderstens prisbelönta bildserie för *Nibelungens ring* in till utbudet i Operashopen. Brickor, tygkassar och konstkort samt bilderna som konstfischer säljs i begränsad upplaga.

Tidningen Birgit

Tidningen Birgit har som planerat utkommit med tre nummer under 2019. Tidningen finns tillgänglig för alla besökare i foajéerna i Göteborg och Skövde samt i digital form på webbplatsen.

Tidningens fokus är att berätta om det som händer bakom kulisserna på GöteborgsOperan. Vad gör en konsertmästare? Hur är det att arbeta tillsammans i ett stort

lagarbete som i en musical? Läsarna och publiken har även möjlighet att höra av sig med önskemål om vad de är nyfikna på och vill läsa om.

Restaurang, café och bar

GöteborgsOperans restaurang serverar mat och dryck i samband med föreställningar samt lunch. Dessutom ordnas skraddarsydda företagsarrangemang, uthyrningar och event. Därutöver serveras personalmat för de anställda. Under 2019 serverades omkring 25 000 luncher i den publika restaurangen samt 30 000 luncher till personalen. Onsdagar är köttfri dag både för lunchgäster och i personalmatsalen. Menyn i restaurangen byts varannan månad och ska tilltala en stor bredd av besökare. Caféerna har ett växlande utbud av smörgåsar och bakverk.

Gröna Menyn, med vegetariska rätter genom hela tre rättersmenyn, har fortsatt under 2019. Under året har restaurangen börjat klimatberäkna menyerna samt bakverk. Gästerna kan då göra ett eget miljömedvetet och aktivt val med vad de väljer ur menyn.

Sommarverandan, med servering av särskilt utvalda menyer och drycker samt underhållning under juli månad, var mycket välbesökt. Kombinationen av mat och de olika musikgenrer som serverades – opera, musikal och visor – varvat med quiz och allsång var väldigt uppskattad. I samarbete med Mölndals Dansskola erbjöds danskurs på verandan en gång i veckan innan underhållningen tog vid. Danskurserna var ett nytt inslag som blev mycket populärt bland besökarna.

Ett viktigt förhållningssätt är att hålla en mycket hög nivå på bemötande och service. Restaurangens personal har stor kännedom om till exempel matallergier och annan matintolerans och kunskaperna uppdateras ständigt. Restaurangen är miljömärkt med Svanen, är med i nätverket Hållbara restauranger och är en del av Fairtrade region. Samarbetet med naturbruksskolorna Sötåsen och Svenljunga har fortsatt under 2019 (se även *Hållbarhetsrapport 2019*).

Inför föreställningar

Introduktioner

Introduktionerna äger rum på Lilla scenen en timme före opera- och dansföreställningar. Introduktionen kostar inget extra; biljetten gäller som inträde. Introduktionerna brukar vara välbesökta och de är en uppskattad möjlighet för publiken att lära känna föreställningen och få en djupare inblick i handling och bakgrund. Introduktionerna till föreställningarna är ett givet inslag i många besök på GöteborgsOperan. Omkring 15 procent av gästerna på dans- och operaföreställningarna tar sig tid att besöka introduktionen en timma innan föreställningen startar. Genomsnittet ligger på cirka 160 besökare på operaintroduktioner och 80 besökare vid dansintroduktioner.

Danskompaniet har utökat utbudet i och med sina fysiska introduktioner, som hålls utvalda dagar och med begränsat antal platser (se nedan).

Kontakt med danspubliken

Danskompaniet har under året fortsatt bjuda in danspubliken till samtal, introduktioner och öppna repetitioner.

Efter en av föreställningarna av *Virus/Love* inbjöds publiken till ett samtal om verket med dansarna och danskompaniets konstnärliga chef Katrín Hall. Där gavs möjlighet att ställa frågor om föreställningen och dela sina tankar och intryck.

Fysisk introduktion hölls i samband med ett antal av föreställningarna av Hofesh Shechters *Contemporary dance* samt till Guy Weizmans och Roni Havers verk *Love*. De fysiska introduktionerna är för alla som är intresserade av en fördjupad inblick i processen bakom dansverken. De fysiska introduktionerna leds av dansare från kompaniet. Det egna deltagandet öppnar för en annorlunda kontakt med föreställningen.

Under 2019 fortsatte arbetet med att låta publiken ta del av koreografi på ett nytt sätt. Denna gång genom VR-teknik och VR-glasögon i samband med verket *Skid*. Effekten och upplevelsen blir att man som publik är mitt på det sluttande golvet, precis som en dansare.

Samtal vid premiärer

Inför premiärer av opera- och musikalproduktioner arrangeras öppna samtal med GöteborgsOperans dramaturg som moderator. Teamen för den aktuella produktionen samt gäster med anknytning till föreställningens olika

teman bjuds in, och här diskuteras både uppsättningens frågeställningar och relevanta samtidsfrågor. Inbjudna gäster och sakkunniga kan till exempel vara teologer, språkforskare, författare eller solister som medverkat i en tidigare uppsättning av verket. Samtalen varvas med musikaliska inslag av några medverkande solister samt ackompanjator vid flygeln. Dessa samtal hålls på Lilla scenen och är mycket uppskattade av publiken, dels för de ibland oväntade och intressanta ämnen som berörs, dels för att ta del av djupare kunskap om uppsättningen och verket som sådant. Då teamen är från olika länder hålls samtalen ofta på engelska. Samtalen spelas in och läggs upp på vår hemsida.

Säsongsprogram

GöteborgsOperans utbud presenteras i ett särskilt program som kommer ut i samband med att nästa säsong släpps. Det finns att hämta utan kostnad i foajén. All information finns även på hemsidan. År 2019 vann GöteborgsOperan Publishingpriset för programmet 2019/2020 i kategorin programkataloger. Motiveringen löd: "För en maffig presentation med välskrivna texter, starkt omslag, utmärkt bildhantering och prima tryck".

Föreställningsprogram

Till varje föreställning finns ett unikt program. I programmet kan man förutom handling och biografier ta del av regissörens tankar, låta dirigenten guida genom musiken och ta del av fördjupningar i uppsättningens tema. Föreställningsprogrammen finns att köpa i Operashopen eller i foajén. Den som har abonnemang kan dessutom teckna en programprenumeration. Besökarna kan också välja att förbeställa programmet.

Aktiviteter med fri entré

GöteborgsOperan erbjuder konserter, föreställningar och andra event med fri entré för att öka möjligheten för fler att få ta del av utbudet. Totalt har cirka 43 630 personer under året deltagit i våra aktiviteter med fri entré (Skapas aktiviteter ej inkluderade).

Säsongspresentation

Presentation av säsongen 2019/2020 hölls 23 april med en konsert på Stora scenen med fri entré. Konserten blev, liksom tidigare år, snabbt fullsatt av en intresserad

och entusiastisk publik. Här deltog solister, dansare från danskompaniet, orkester och kör samt presentator. För publiken i regionen upprepades förra årets populära koncept, *Scensommarkonsert*, där säsongen presenterades i ett program med fyra solister, ackompanjator och GöteborgsOperans dramaturg som guide för åhörarna genom konserten. Regionpremiären ägde rum 13 augusti i Skövde, sedan följde föreställningar i Lidköping, Strömstad, Vänersborg, Ulricehamn, Alafors och Borås.

Foajékonserter och lördagskonserter

Foajékonserterna är i det mindre formatet och presenteras oftast på lördagar vid lunchtid. Musiker och sångare från GöteborgsOperan, ibland med gäster, konserterar för en publik i varierande program och genrer. Foajékonserterna som har fri entré är mycket välbesökta. Antalet sittplatser fylls snabbt och även balkonger och del av trapporna i foajén tas i anspråk av publiken. Även lördagskonserterna i Skövde har fri entré.

Gothenburg Culture Festival

GöteborgsOperan medverkade under Gothenburg Culture Festival 5–11 augusti (tidigare Kulturkalaset) med en mängd aktiviteter. GöteborgsOperans Danskompani startade sin säsong 6 augusti med verket *Sacre* av den israeliske koreografen Roy Assaf. Dansarna delade Stora scenen med GöteborgsOperans Orkester som framförde Stravinskijns *Våroffer*.

Vid två konserter 8 och 9 augusti bjöd solister, musikalartister och orkestern på ett rikt urval av godbitar ur husets nya säsong. Ungdomar från hela Västra Götaland framförde *Återskapa: Valkyrian* som hade arbetats fram under fem intensiva dagar av ungdomarna tillsammans med professionella artister på GöteborgsOperan.

Under veckan hölls också konserter i operans foajé inom ramen för körfestivalen European Choir Games, där GöteborgsOperans Barn- och Ungdomskörer var bland de medverkande. Sista helgen gästade Göteborgs Piano-festival operahuset. Dessutom delades stipendiet Årets näverlur ut till en person som arbetar för att lyfta fram och förnya nordisk vallmusiktradition.

Nå nya och gamla målgrupper

Erbjudanden till studenter

GöteborgsOperan medverkar två gånger per år vid terminsstarten för studenter vid Göteborgs universitet och Chalmers, vid olika välkomstaktiviteter och möten där GöteborgsOperan presenteras. Studenterna kan anmäla sig till Studentlistan varje säsong. Genom Studentlistan nåddes under året drygt 1 700 studenter med erbjudanden om sista minuten-biljetter.

GöteborgsOperan samarbetar också med Mecenat, ett medlemskort med studentrabatter. Innehavare av Mecenatkort betalar 75 procent av biljettpriset.

Digitala och sociala medier

Antalet följare på Facebook, Instagram och Twitter har fortsatt att öka under 2019. Instagram var fortsatt den sociala mediekanal som ökade mest. Posterna på Instagram fick under året över 47 000 likes och genomsnittet per inlägg ökade med 25 procent mot föregående år. Årets mest engagerande inlägg var en bild på musikalsembeln i *Ringaren i Notre Dame*. En minneskavalkad i samband med GöteborgsOperans 25-årsjubileum engagerade också många. På Facebook var det priser (nominering i Opera Awards och Publishingpriset för säsongsprogrammet) samt lediga tjänster som skapade mest engagemang. Användningen av webbplatsen opera.se ökade också under året – se tabell nedan.

opera.se	2019	2018	% förändr.
Besök till opera.se (sessioner)	1 620 152	1 479 351	+9 %
Nya användare	829 209	730 639	+13 %
Antal sidvisningar	5 374 324	4 184 322	+28 %
Sidor per besök (session)	3,32	2,83	+17 %
Besökslängd i genomsnitt	02:37	02:36	+0,32 %

Den digitala kundresan

GöteborgsOperan behöver utveckla det kundrelaterade arbetet för att möta framtida utmaningar, bland annat krav på ökad egenfinansiering. "Den digitala kundresan"

handlar om att följa kunder och besökare i deras "resa" genom operans utbud, från besök på hemsidan, biljettköp och bokning i restaurangen, till inköp i OperaShopen, beställning av abonnemang och medlemskap i någon av vänföreningarna. Med insikter om "kundresan" och ett utvecklat systemstöd kan vi på ett strukturerat sätt analysera och kommunicera med befintliga och nya kunder.

Under året har arbetet med digitalisering intensifierats. Inom projektet "Kunden i fokus" har en ny webbyrå upphandlats för digital kommunikation. Detta för utveckling av en ny plattform för opera.se som bland annat ska integrera system för kundregister, biljett- och e-handels-system. Under 2019 har även upphandling av ett nytt biljettsystem påbörjats.

GOfilm och VR

GöteborgsOperan har beslutat att filma samtliga delar i Wagners *Nibelungens ring*. Den filmade versionen av *Rhenguldet* visades på Lilla scenen inför fyra av föreställningarna av *Valkyrian*, vilket var mycket uppskattat av publiken. I slutet av 2019 spelades *Valkyrian* in i fullängd och

kommer att visas inför uppsättningen av *Siegfried* 2020. De filmade föreställningarna fylls på varje år och 2021 när operacykeln avslutas med *Ragnarök*, kommer samtliga tidigare delar att visas på film.

Inspelning med 360-kameror gör det möjligt att se korta inslag ur uppsättningarna i Virtual Reality, VR. Från mitten av november och tiden fram till sista föreställningen av *Valkyrian* i januari 2020 kunde allmänhet och publik ta del av en nio minuter lång VR-upplevelse av *Rhenguldet*. Totalt fanns fem stationer med VR-glasögon i GöteborgsOperans foajé. Det som förmedlades via VR-glasögon var en svindlande upplevelse där tit-taren kom extremt nära sångarna och orkestern, svävade ovanför scenen och befann sig nere i orkesterdicket bland musikerna. Liknande korta filmer ska göras även av *Valkyrian*, *Siegfried* och *Ragnarök*. Allt inspelat råmaterial sparas och kan användas i framtiden.

I projektet "Wagner VR" samarbetade GöteborgsOperan med Gothenburg Film Studios (kameror, teknik och expertis) och Visual Arena vid Lindholmen Science Park (lån av VR-glasögon).

Digitalt nyhetsbrev

Information om föreställningar, olika erbjudanden samt diverse aktiviteter skickas ut via GöteborgsOperans digitala Nyhetsbrev. Vid årets slut hade vi cirka 38 000 prenumeranter, en ökning med 7 procent jämfört med föregående år (cirka 35 000). Förfrågan om att prenumerera på nyhetsbrevet kommer när man besöker webbplatsen opera.se, samt vid GDPR-förfrågningar (hantering av personuppgifter) och vid inskrivning på Studentlistan.

Abonnemang

Abonnemanget Ditt val kvarstår i sin utformning. Här kan kunden själv skapa sitt upplevelsepaket och välja vilka föreställningar man vill se. Ditt val finns som dans, opera, ungdom samt prova på. Abonnemanget ska innehålla minst tre föreställningar och priset beror på val. De fasta abonnemangen som premiär- respektive veckodagsabonnemang kvarstår som alternativ. Priset på abonnemang för alla som är 28 år eller yngre uppgår till 50 procent av ordinarie abonnemangspris. Antal sålda biljetter inom abonnemang mäts under en säsong och siffrorna ser ut enligt följande:

Säsong	Antal sålda biljetter totalt i abonnemang	Varav Ditt val
2018/2019	21 200	13 000
2019/2020	24 000	18 500

Ombud

GöteborgsOperan har drygt 120 ombud. Ombuden är av stor betydelse då de hjälper till att sprida information om allt som händer i operahuset till grupper som vi kanske inte hade kommit i kontakt med annars. Ett ombud bokar bland annat biljetter till intresserade i sitt nätverk. Som ombud erhålls olika förmåner, som rabatterade biljetter efter ett visst antal inbokade, möjlighet att boka biljetter före ordinarie biljettsläpp och möjlighet att vid inbjudan se generalrepetitioner.

Att vara ombud är också en möjlighet för den som är intresserad av scenkonst att få en plattform att verka utifrån. För ombuden arrangeras samtal inför nya uppsättningar, där de får djupare kunskap om de olika verken och uppsättningarna. GöteborgsOperan arrangerar även den årliga ombudsträffen med till exempel medarbetare som berättar om sin yrkesroll och sitt yrkeskunnande.

Tre vänföreningar

GöteborgsOperan har tre fristående, aktiva vänföreningar; GöteborgsOperans Vänner med 400 medlemmar, Danskompaniets vänner med 170 medlemmar samt Teatervännerna Skaraborg med 300 medlemmar.

Medlemmarna på operasidan erbjuds bland annat föreläsningar med fördjupning av verken tillhandahållet av vår dramaturg, opera- och musikalresor samt träffar med till exempel någon solist och andra medarbetare. I slutet av 2019 togs ett nytt, efterlängtat koncept fram med öppen repetition för vänföreningen vid en operauppsättning. Det genomfördes för första gången vid årsskiftet. Medlemmarna erbjuds även rabatterade biljetter av GöteborgsOperan vid några tillfällen per år.

Danskompaniets Vänner får genom sitt medlemskap bland annat träffa dansare, koreografer och scenografer, besöka repetitioner samt åka på resor för att se andra dansföreställningar.

Teatervännerna Skaraborg ordnar evenemang med olika artister ungefär en gång i månaden. De samverkar även med Skövdescenen vid lunchkonserterna, också det en gång i månaden. Flera ur föreningen arbetar ideellt som värdar vid Skövdescenen.

Representanter från GöteborgsOperan sitter i vardera vänförenings styrelse; ansvarig interninformation i GO Vänners styrelse, danskoordinatör och ansvarig Skapa dans i Danskompaniets vänners styrelse och marknads-koordinatör för regionen i Teatervännerna Skaraborgs styrelse.

GöteborgsOperan 25 år och boken Operans natur

2019 fyllde GöteborgsOperan 25 år och för att fira detta släpptes boken "Operans natur. En bok i fyra element". Bokreleasen ägde rum under GöteborgOperans Dansfestival i augusti genom ett samtal mellan bokens redaktör och några av bokens skribenter, bland andra kritiker och musiksribenter på DN, GP och SVT. Minnen från dansuppsättningar och operaupplevelser varvades med tankar kring de fyra elementens närvaro i scenkonsten. Boken innehåller essäer om naturens roll i opera och dans, uppdelade i kapitel kring elementen jord, luft, eld och vatten.

Ur förordet, av Astrid Pernille Hartmann (tidigare programredaktör på GöteborgsOperan samt redaktör för boken):

"Denna bok är ett strövtåg genom uppsättningar på GöteborgsOperan där natur, djur och naturfenomen intar en särskild plats. I en samling essäer höjer skribenterna även blicken och associerar fritt. Det har blivit något av en upptäcktsfärd i okänd terräng. För det är främst den mänskliga naturen i dess mångfald, ljus och mörker som vi först slås av på en operascen, där man sjunger istället för att tala, ofta med en volym som framstår som ren naturkraft, och där dansare bildar nya meningar på olika kroppsspråk i ett flöde bortom normala kraftprov..." "Operans natur ges ut samma år som GöteborgsOperan fyller tjugofem och temat är bland annat inspirerat av vårt gedigna arbete med miljö- och hållbarhetsfrågor."

Under året firades 25-årsjubileet ytterligare, bland annat med en utställning i foajén med kostymer från utvalda föreställningar. De som varit abonnenter i 25 år fick också en särskild inbjudan till konserten för säsongspresentationen, då de fick ta emot hyllningar och tack från GöteborgsOperan och övriga publiken. I abonnemangskampanjen fick alla som fyllde 25 år 2019 möjlighet att köpa abonnemang för 25 procent av ordinarie pris.

GöteborgsOperan och omvärlden

Om GöteborgsOperan i medierna

En sökning på GöteborgsOperan i det digitala pressarkivet Retriever ger 2 500 träffar under 2019. Här finns en enorm bredd: allt från TT-notiser i landsortstidningar till långa personporträtt och reportage i dagspress, magasin och facktidningar. Lägg till insändare, kulturdebatter och ett par granskningar.

Intresset för vad GöteborgsOperan gör och om processen fram till en föreställning är stort. Särskilt fokus ligger på de människor som arbetar med det sceniska, men nyfikenheten på människorna bakom scen är också stor. Vi arbetar målmedvetet för att nå ut i en mängd olika medier med olika målgrupper: dagspress, facktidningar, månadsmagasin samt radio och tv, både lokala, regionala och rikstäckande medier.

Första kvartalet 2019 slogs nytt rekord i antal artiklar om GöteborgsOperan. Att vi slog publikrekord under 2018

plockades upp av hela 23 tidningar. Premiärer, *Tretton-dagsbal* och uruppförandet av *Fritiofs saga* fick massiv uppmärksamhet. Ett projekt som stack ut var *Me too, Figaro*, där GöteborgsOperan åkte ut till högstadieskolor med ett koncentrat av *Figaros bröllop*, vilket flera medier gjorde reportage om.

Bland uppsättningarna var *Nyckeln till drömmarna & Vox Humana* den mest omskrivna under våren och försommaren, med en mängd recensioner och bland annat ett stort personporträtt på huvudrollsinnehavaren Kerstin Avemo i GP:s helgmagasin *Två Dagar*.

GP följde upp arbetet med kränkningar och sexuella trakasserier ett år efter att de fick ta del av GöteborgsOperans egen enkät. De gjorde även en kartläggning om var våra abonnenter bor med en intervju med vd om utmaningen att nå nya besökare i områden med få abonnenter. Att Henning Ruhe utsetts till ny konstnärlig chef för Opera/drama fick stort genomslag.

Under sommaren var GöteborgsOperans Danskompani aktuella för riksmidier och internationell press. Den 27 juli sände SVT dokumentären *3,5 ton lera på dansturné*, om danskompaniet på turné med ett av GöteborgsOperans mest spektakulära verk *Icon*, vilket plockades upp bland annat av TT och därmed fick full rikstäckning. Netflixpremiären av musikfilmen *Anima*, där dansare från GöteborgsOperans Danskompani medverkar, gav internationell press.

I början av augusti medverkade delar av ensemblen i *Oliver!* som avslutningsnummer i *Lotta på Liseberg* i TV4.

Höstens största medieintresse kan sammanfattas i genomslag för två uppsättningar: musikalen *Oliver!* och operan *Valkyrian*. Benke Rydmans "streetsmarta" uppdatering av Dickens klassiska berättelse gav stort förhandsintresse och en mängd kritiker på plats. Att sätta upp Wagners "Ring" är en angelägenhet även utanför Sveriges gränser – och att GöteborgsOperans fyraåriga satsning har ett hållbarhetsfokus gjorde internationell media än mer intresserade.

Priser och utmärkelser

Flera av GöteborgsOperans medarbetare har tilldelats utmärkelser under 2019. Bland annat röstades sopranen Ida Falk Winland fram av Tidskriften *Opera* som vinnare av Operapriset 2018. Priset för "Best Actress in a Musical" i Broadway World Sweden Awards 2018 gick till Marsha Songcome, för rollen som Esmeralda i musikalen

Ringaren i Notre Dame. GöteborgsOperans säsongsprogram för 2019/2020 vann årets Publishingpris i kategorin programkataloger. Dessutom nominerades GöteborgsOperan till International Opera Awards 2019 i kategorin "Årets operahus", som ett av sex operahus i världen.

Vad tycker besökarna?

GöteborgsOperan inhämtar kunskap om sin publik via olika typer av undersökningar: SOM-institutets årliga undersökning, Väst-SOM (Samhälle, Opinion, Medier), kundundersökningar som genomförs via telefon och webb av en extern part samt kortare publikuppföljning efter varje föreställning.

Nio av tio tillfrågade kan tänka sig att besöka GöteborgsOperan igen inom det närmaste året och 96 procent var mycket nöjda eller nöjda med sitt besök. Var tredje besökare hade även varit på guidad tur och var fjärde hade ätit lunch på GöteborgsOperan.

I december 2019 gjordes även en särskild uppföljning kring filmvisningarna av *Rhenguldet*, den första delen av operacykeln *Nibelungens ring*. 80 procent kunde tänka sig att se fler filmvisningar av *Nibelungens ring* innan de ser den nästkommande delen i operacykeln på Stora scenen.

GöteborgsOperan som samhällsaktör

Samarbeten lokalt, regionalt och nationellt

Svenska Röda Korset och Internationella kören

2019 års upplaga av GöteborgsOperans och Svenska Röda Korsets Internationella kör, där ett 70-tal vuxna från hela världen sjunger tillsammans varje vecka, medverkade i eventet *River of light* i februari. Det stora projektet under året var *Vocal Postcards*, ett samarbete med Greek National Operas internationella kör. Läs mer om samarbetet i avsnittet *GöteborgsOperan Skapa*.

Folkbildning och kultur i samverkan

Samarbetet med folkhögskolor och andra kulturinstitutioner i regionen under projektnamnet FOKIS, Folkbildning och kultur i samverkan, fortsätter. En mängd aktiviteter som bland annat rundvandringar och repetitionsbesök på GöteborgsOperan genomfördes under 2019.

Mentorer och lärlingar

GöteborgsOperan och Högskolan för Scen och Musik (HSM) har ett långsiktigt mentorskapsprojekt, där solister från GöteborgsOperan och operastudenter från HSM årkurs 3 träffas ett antal gånger under sex månader. Syftet är att ge studenterna inblick i operans verksamhet och i solisternas arbete samt få annan relevant kunskap i relation till sin utbildning. Operan har även samarbete med Balettakademien och Performing Arts School.

GöteborgsOperan tar även emot lärlingar och praktikanter från yrkesutbildningar. Under 2019 arbetade en lärling i kostymateljén och en i verkstäderna. Båda kommer från hantverksskolan i Leksand och arbetar som lärlingar på GöteborgsOperan i två år. Dessutom har sex studerande vid Högre Yrkesutbildning Göteborg (YRGO) haft praktikplats på GöteborgsOperan.

Sponsorer

Under 2019 har GöteborgsOperan arbetat på att ytterligare stärka relationen med befintliga sponsorer. Parallellt

fortsätter det långsiktiga arbetet med att utveckla kontakten med nya och fler företag.

Innehållet i sponsoravtalen skräddarsys efter de behov och önskemål som företagen har i rollen som sponsor till GöteborgsOperan. Förutom större företagsarrangemang och besök på föreställningar, kan det handla om nätverksträffar, företagskonferenser, specialguidningar och andra aktiviteter. I kontakten med nuvarande och presumtiva sponsorer har det under 2019 skett en utveckling av aktiviteterna.

I maj bjöd GöteborgsOperan in till *Festkväll*, den stora kvällen för sponsorer och samarbetspartners. Denna kväll hade en något ny inriktning då vd och chef för näringslivssamarbeten presenterade sig och lyfte fram bland annat GöteborgsOperan 25 år samt Skapa. Efter musik, presentationer och underhållning för fullsatt salong var det mingel i restaurangen.

Den 21 november arrangerades *Ambassadörskvällen*, en mötesplats mellan GöteborgsOperan och samarbetspartners från näringslivet inklusive sponsorer. Kvällen hade delvis nytt upplägg och innehåll mot tidigare år, med aktiviteter och fler möjligheter till samtal i mindre format. Gästerna fick bland annat gå in på Stora scenen mitt bland dekoren till operan *Valkyrian* och träffa Stephen Langridge, verkets regissör och tidigare konstnärlig chef för Opera/drama. Vi har även sökt oss utanför operahuset och har bland annat deltagit i workshops på temat "Hur kulturen möter ny teknik" hos sponsorn Ericsson. Figurerna Opera-Amalia och vaktmästaren Gustav från gestaltande guidningar för barn medverkade på Ericssons familjedag. Andra företag som fått besök av GöteborgsOperan är Lindholmen Science Park och Volvo. Volvo arrangerade i sin tur ett företagsarrangemang i operans lokaler för sina mellanchefer som bland annat innehöll guidad tur.

Göteborgs Hamn har under flera år arrangerat Hamndagen på GöteborgsOperan. I år ägde den rum 18 oktober.

Nätverk för säkerhet

GöteborgsOperans säkerhetschef medverkar i olika nätverk, som Näringslivets säkerhetsdelegation, Evenemangssäkerhetsnätverket samt Nätverk för säkerhetschefer, där säkerhetschefer från hela Sverige träffas och diskuterar branschrelaterade frågor. Området Lilla bommen, där GöteborgsOperan ligger, är sedan 2018 certifierat enligt Purple Flag, vilket handlar om att skapa ett säkrare och attraktivare område under kvällstid.

GöteborgsOperan har goda kontakter och kommunikation med myndigheterna, som räddningstjänst, polis och säkerhetspolis. Under året har polisen och bombhundar fortsatt fått tillgång till våra lokaler för regelbundna övningar.

Forskning om röster

Under året startade ett unikt forskningsprojekt med fackförbundet Symf och GöteborgsOperan som initiativtagare tillsammans med Malmö Opera och Kungliga Operan samt forskare vid Lunds universitet gällande professionella operasångares röster. Vilka faktorer belastar rösterna negativt och hur kan man förebygga slitage så att röster håller yrkeslivet ut? Det är några av de frågor som forskarna vill ha svar på.

Samarbete med externa aktörer

Samarbetet med Göteborg Wind Orchestra (GWO) har fortsatt och i maj återkom GWO med succékonserten *A night at the opera: QUEEN*.

Några chefer/medarbetare på GöteborgsOperan är ledamöter i olika styrelser i Kultursverige. I april valdes GöteborgsOperans vd till ny ledamot i Sveriges Televisions styrelse.

Internationella samarbeten

Operasamarbeten

2019 års första operapremiär var *Cavalleria rusticana & Pagliacci* vilket var ett prestigefullt samarbete mellan Royal Opera House Covent Garden, Opera Australia, La Monnaie i Bryssel samt GöteborgsOperan.

Under våren presenterades en annan dubbelproduktion, nämligen *Vox humana* tillsammans med *Nyckeln till drömmarna*. Denna operadubbel regisserades av David Radok och gjordes i samarbete med operan i Brno i Tjeckien, som GöteborgsOperan har haft flera samarbeten med. Produktionen hade premiär i Brno sommaren 2019.

Under hösten 2019 repriserades *Carmen*, som GöteborgsOperan köpte och framförde 2016. Denna produktion hade under mellantiden varit uthyrd till operan i Dallas och det förs diskussioner med ytterligare ett amerikanskt operahus om att hyra produktionen.

2018 framförde GöteborgsOperan *Boris Godunov*. Denna produktion var ett internationellt samarbete och när den spelats vid samtliga involverade operahus såldes den 2019 till Volksoper i Wien, vilket gav intäkter till GöteborgsOperan.

Musikalsamarbeten

GöteborgsOperan fortsatte under våren 2019 att spela *Ringaren i Notre Dame*, som var ett samarbete med Frederica Teater i Danmark.

Internationella dansgästspel

GöteborgsOperans Dansfestival 7-9 juni gästades av Hofesh Shechter Company med föreställningen *Grand finale*. Det bjöds även in till artist talks med koreograferna Hofesh Shechter och Ohad Naharin.

Danskompaniet på turné

De framgångsrika turnéerna med GöteborgsOperans Danskompani har fortsatt under 2019. I månadsskiftet januari/februari gästade danskompaniet Paris, med fyra föreställningar av *Skid*. I april och början av maj var det åter dags för *Skid*, nu i sällskap av *Autodance*, att uppföras i Madrid, Pamplona och Porto.

Turnéåret avslutades i november/december med gästspel i fem städer i Nederländerna, bland annat Rotterdam, med dansverket Love i samproduktion med Club Guy & Roni.

Orkestern på turné

I maj reste GöteborgsOperans Orkester på turné till Japan och Kanazawa Spring Green Music Festival och gav sex konserter med olika program under tre dagar. Programmen bestod av musik av framför allt skandinaviska men även ryska tonsättare och Johann Strauss d.y. och d.ä. (Läs mer under avsnittet *Konserter*.)

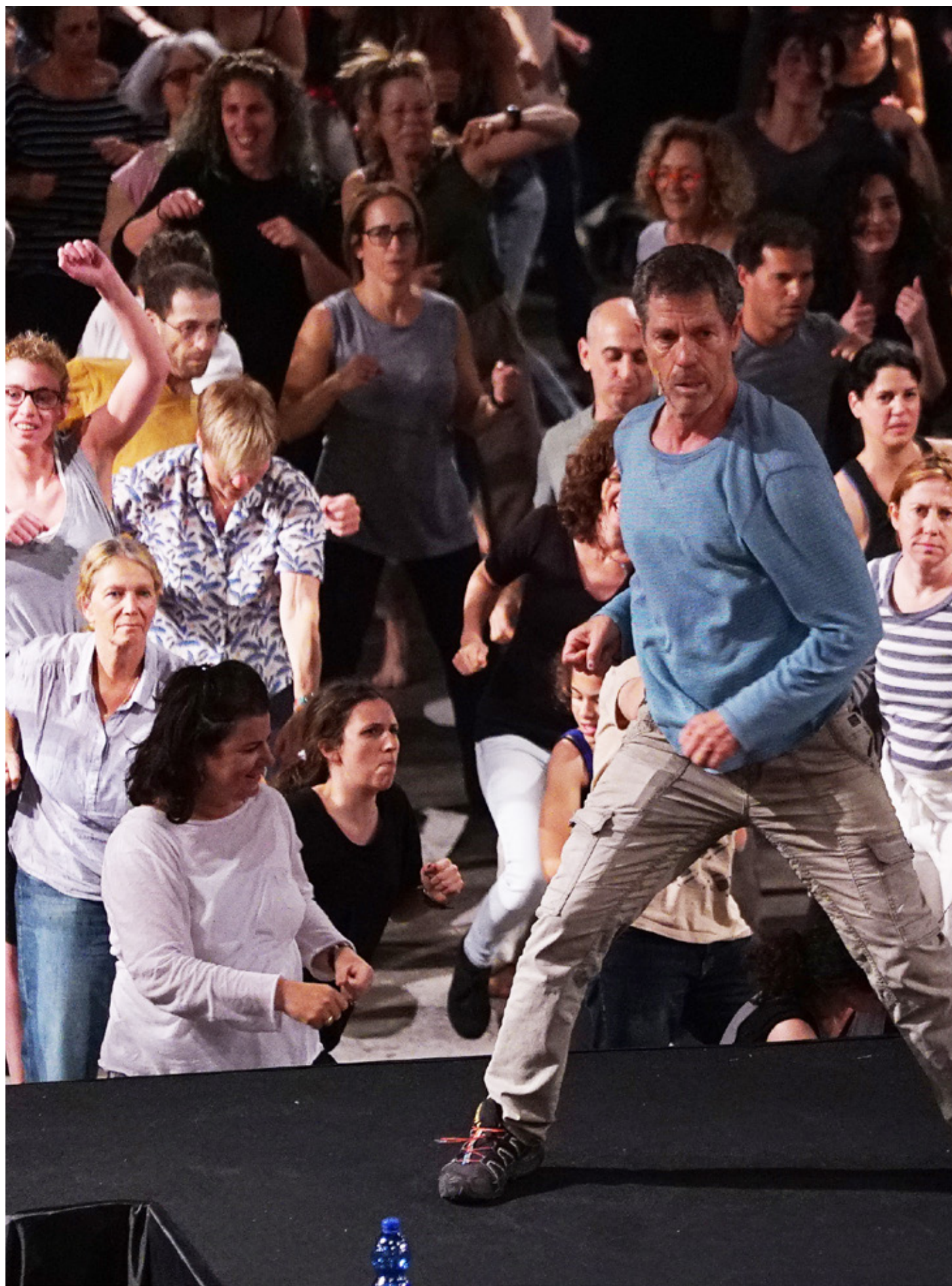
Kören på turné

I juni medverkade GöteborgsOperans Kör i Opera Østfolds uppsättning av Verdis opera *Trubaduren* på utomhusscenen i Fredrikstens fästning i norska Halden. Utomhusscenen rymmer en publik på nära 3 000 personer och där spelas sommaropera vartannat år.

Opera Europa

Opera Europa är ett internationellt nätverk med över 200 operahus och festivaler från 45 länder som medlemmar. Organisationen har ett antal specialistforum för olika yrkeskategorier. Under 2019 var GöteborgsOperan representerad med ledamöter i styrgrupperna för Artistic Administration & Producing, Marketing & Communications samt Technical & Production. Henning Ruhe, ny konstnärlig chef för Opera/drama, sitter i styrelsen för Opera Europa.

Medarbetare

Vi står för alla medarbetares lika rättigheter och möjligheter. Tillsammans skapar vi förutsättningar för en arbetsplats där medarbetarna mår bra, vill utvecklas och känner sig trygga. Vi respekterar varandra och vårt arbetssätt präglas av öppenhet, samarbete och dialog.

Organisation

Under 2019 har arbetet med att stabilisera organisationsförändringen från halvårsskiftet 2018 fortsatt. Då infördes en ny ledningsorganisation och vissa avdelningar slogs samman. En utvärdering gjordes i december 2019 som kommer att följas upp i början av 2020.

Rekryteringar

I mitten av 2019 var rekryteringen av konstnärlig chef för Opera/drama klar. Henning Ruhe, från Bayerische Staatsoper, börjar sitt uppdrag på GöteborgsOperan i januari 2020. Fler rekryteringar har skett, som exempelvis sångare till operakören och musiker till orkestern samt några specialistkompetenser till den tekniska enheten.

Ledarskap

En av de absolut viktigaste förutsättningarna för att GöteborgsOperan ska kunna bedriva en bra verksamhet är kunniga och engagerade medarbetare. Cheferna ska genom tydliga mandat och uppdrag utveckla medarbetarna till att ta ett stort eget ansvar och vara med och forma verksamheten. Ledarskapet bygger på motivation, inspiration och att ta tillvara medarbetarnas initiativkraft. Vi arbetar efter följande kriterier:

- Värdegrundsbaserat chefskap
- Mål- och resultatorienterat chefskap
- Kommunikativt chefskap
- Utvecklingsorienterat chefskap

Det ledarskapsforum som startades 2018 har fortsatt. Utbyte av erfarenheter, inhämtande av ny kunskap och dialog mellan cheferna är några återkommande punk-

ter på dessa möten. 2019 har fokus på träffarna legat på arbetsmiljöfrågor samt dialog och utbyte av erfarenheter av såväl det övergripande som det individuella ledarskapet. Utvärdering av ledarskapet sker årligen i medarbetarsamtalen.

Medarbetarenkät

Hösten 2019 genomfördes en medarbetarenkät via Västra Götalandsregionen. Svarsfrekvensen ökad betydligt mot tidigare enkät (2017), från 66,9 till 82,2 procent, vilket tyder på ett stort engagemang.

GöteborgsOperans medarbetare är överlag mer positiva till arbetsmiljön, jämfört med i enkäten 2017. Under 2020 fortsätter arbetet med utgångspunkt i enkätresultaten för att identifiera riskfaktorer och friskfaktorer. Medarbetarenkäten är en av många viktiga byggstenar och verktyg i det fortsatta arbetsmiljöarbetet.

Nyckeltal medarbetare 2019

Antal tillsvidareanställda, 459
inkl provtjänstgöring

Fördelning kön	kvinnor	män
Samtliga medarbetare	50 %	50 %
Ledningsgrupp (7 personer)	100 %	0
Samtliga chefer (33 personer)	58 %	42 %
Medelålder		
Personer i chefsbefattningar	50 år	52 år
Samtliga medarbetare	45 år	46 år

Arbetsmiljö

En god arbetsmiljö skapar goda förutsättningar för medarbetare att verka och utvecklas. Arbetsmiljön är en gemensam angelägenhet för alla anställda. En hälsofrämjande arbetsplats bygger på att varje medarbetare medverkar till förbättringar när det behövs och tar ansvar för sin egen hälsa och arbetsmiljö. Chefer har ett uttalat ansvar

att leda arbetet med arbetsmiljö och hälsa på arbetsplatsen. De ska också vara viktiga förebilder och föregångare när det gäller ett hälsofrämjande arbetssätt.

Medarbetarsamtal samt skyddsronder genomförs årligen, då man fångar upp bland annat medarbetarnas tankar och förväntningar kopplat till hållbarhet, egen utveckling och psykosocial arbetsmiljö.

Under 2019 har ett nytt digitalt system för registrering av tillbud, olyckor och arbetsskador implementerats i organisationen och samtliga medarbetare har fått information om hur systemet används.

Vidare har ett djupare samarbete mellan arbetsgivare och skyddsombud skett under 2019. Frisk- och riskanalyser, strategier och genomförandeplaner har tagits fram för att ytterligare säkerställa en god arbetsmiljö på GöteborgsOperan.

GöteborgsOperans målsättning med arbetsmiljöarbetet:

- Lagar och föreskrifter utgör ett minimikrav samt att arbetsmiljöarbetet i så stor utsträckning som möjligt ska kunna påverkas av personalen.
- De anställdas kunskaper och engagemang ska tas tillvara så att alla upplever att de gör en viktig insats och känner en tillfredsställelse i sitt dagliga arbete.
- Antalet arbetsolycksfall och arbetssjukdomar ska sträva mot noll.
- Ohälsotalet på företaget ska sjunka.

Arbetsmiljöfrågor är en naturlig del i det vardagliga arbetet och finns med som en punkt på regelbundna möten, som arbetsplatsträffar med mera.

Riskronder och riskanalyser

Arbetsmiljörelaterade riskronder genomförs en till två gånger per år i arbetslokalerna, beroende på lokalens risknivå. Riskinventering och riskanalyser genomförs fortlöpande på avdelningarna där de fysiska och psykosociala riskerna kartläggs och bedöms. Riskanalysen genomförs även i samband med inköp av ny utrustning, införande av nya arbetsmetoder eller ny arbetsorganisation. Vidare genomförs riskronder i samband med varje produktion och/eller ny spelplats, både i repetitionssal och på fasta scener eller turnéscener.

Uppföljning av arbetsmiljö

Arbetsmiljöarbetet följs upp varje år i samband med budgetarbetet samt i AMSK (Arbetsmiljö- och skyddskommittén). AMSK är en partssammansatt grupp med arbetsgivarrepresentanter samt skyddsombud för de respektive grupperna. Ordförande i AMSK är HR-chefen.

Medarbetarna och GDPR

GöteborgsOperan behandlar personuppgifter enligt gällande lagar och föreskrifter (GDPR). Medarbetare informeras om hanteringen av personuppgifter i personalhandboken samt i andra interna informationskanaler.

Säkerhet

Säkerhetsarbetet vid GöteborgsOperan handlar till stor del om att skydda liv och hälsa för de människor som vistas i lokalerna, men även skydd av egendom och information. För att bland annat möta omvärldens ständigt förändrade utmaningar fortsätter arbetet med att utöka och förbättra säkerhetssystemen. Detta sker till exempel i samband med ombyggnader.

Under 2019 har säkerheten för passering ökat vid sceningången på GöteborgsOperan. En Speedgate har installerats som bland annat ger personalen i spärrvakten bättre överblick över flödet av besökare.

En icke annonserad utrymningsövning med medarbetarna har genomförts under året. Tiden från larm till helt tömt hus minskade ytterligare denna gång jämfört med tidigare övningar. Omkring 300 personer tog sig lugnt och säkert ut på 3 minuter (4 minuter vid tidigare övning), ett mycket bra resultat.

Brandskyddet ses kontinuerligt över och säkerhetschef/brandskyddsansvarig är involverad som sakkunnig i frågor som rör till exempel sceniska effekter med pyroteknik. Under 2019 har vi fortsatt använda så kallade *fake flames*, en slags ljuseffekter med ett mycket naturoget resultat, istället för riktig eld och gasol.

Samverkan

Under 2019 har arbetet med att utveckla goda samverkansformer fortsatt. Samverkan ska vara en naturlig del av den fortlöpande utvecklingen och i första hand koncentreras och genomförs så nära verksamheten som möjligt.

Hälsa

Operan uppmuntrar till en aktiv livsstil som främjar hälsa och välbefinnande, både i arbetslivet och på fritiden. Medarbetarna kan träna kostnadsfritt på operans egna gym och gruppträning, har möjlighet att få tillgång till behandlingar/massage, till rabatterade träningskort hos avtalade träningsanläggningar samt ett årligt friskvårdsbidrag. När en anställd tränar i GöteborgsOperans egna lokaler under en timme bjuder arbetsgivaren på hälften av träningstiden en gång per vecka.

Genom företagshälsovården Hälsan & Arbetslivet har GöteborgsOperan tillgång till läkare, sjuksköterska, sjukgymnast, beteendevetare och skyddsingenjör. GöteborgsOperan erbjuder alla som fyllt 40 år en hälsokontroll vart tredje år.

Alla anställda, oavsett anställningsform, har förmånen fri öppen hälso- och sjukvård. Förmånen omfattar patientavgiften upp till högkostnadsskyddet.

Projekt för förebyggande hälsa

Danskompaniet driver sedan 2017 projektet "Den hållbara dansaren". Ett projekt som bygger på ett holistiskt "wellness-perspektiv" där fokus flyttas från rehab till "prehab". Ett viktigt mål är att minska skadorna på lång sikt, men projektet handlar inte bara om att förbereda och stärka de skickliga dansarna inför mycket tuffa fysiska krav. De ska också få verktyg och kunskap att hantera stress och press. Kompaniet jobbar med en fysisk coach som också har fokus på återhämtning och långsiktig styrketräning. Huvudmålet är att skapa förutsättningar för ett hållbart dansliv både under och efter danskarriären.

Sjukfrånvaro

GöteborgsOperan har fortsatt med månadsuppföljningar med cheferna kring sjukfrånvaro. Detta är ett långsiktigt arbete för att på ett tidigt stadium fånga upp medarbetare som står inför en potentiell längre sjukskrivning. Sjuktalet har dock ökat något, till 3,36 procent 2019 jämfört med 3,32 procent föregående år.

Sjukfrånvaro 2019 i procent av total ordinarie arbetstid

	2019	2018	2017	2016	2015
Kvinnor	1,64	1,78	2,16	2,17	2,16
Män	1,72	1,54	1,67	1,64	1,20
Summa	3,36	3,32	3,83	3,81	3,36

Jämställdhet och mångfald

Jämställdhets- och mångfaldsarbetet drivs på GöteborgsOperan genom en partssammansatt jämställdhets- och mångfaldsgrupp, JÄMÅ-gruppen. Den arbetar på uppdrag av ledningsgruppen. Utgångspunkten för arbetet är diskrimineringsgrunderna samt Västra Götalandsregionens policy för jämställdhet och mångfald.

Ordföranden för JÄMÅ har det övergripande ansvaret för mångfalds- och jämställdhetsarbetet. Varje chef ansvarar därefter för att följa upp sin verksamhet och varje medarbetare ansvarar för att följa givna riktlinjer. Ordförandeskapet delas mellan vd och chefen för Skapa opera/drama (avdelningen med grund i deltagande och delaktighet).

Under 2019 har GöteborgsOperan gjort ett omtag i BAS-värdering (befattningsvärdering) av samtliga befattningar för jämförelser av osakliga skillnader i lön.

Målsättningen med GöteborgsOperans mångfaldsarbete är att ta tillvara medarbetarnas olikheter och därmed skapa en attraktiv och dynamisk arbetsplats där kompetensen hos individer och samarbetspartners ingår som en naturlig del i både internt och externt arbete.

Nolltolerans mot diskriminering och trakasserier

GöteborgsOperan har i många år arbetat aktivt för att förhindra trakasserier och kränkningar. Inga medarbetare, samarbetspartners eller besökare får utsättas för trakasserier eller annan kränkande särbehandling. Samtliga anställda har ett ansvar att se till att diskriminering och trakasserier inte förekommer i något led av GöteborgsOperans verksamhet. Arbetet tar sin grund i diskrimineringslagen och i policyn mot kränkande särbehandling som beskrivs i personalhandboken, samt vid introduktion av nyanställda.

Under året har det påmint om policy och riktlinjer samt hur man går tillväga om man blir utsatt. GöteborgsOperan har permanentat rutinen att informera vid varje kollationering (presentation av teamet, verket och de medverkande) om vad som gäller vid trakasserier och kränkningar. Organisationen har klara rutiner och särskilda ombud som arbetar i verksamheten för att fånga upp sexuella trakasserier. Sexuella trakasserier och kränkande särbehandling får inte förkomma över huvud taget.

Internkommunikation

Operan upp i molnet

GöteborgsOperans medarbetare ska ha ett modernt och effektivt administrativt stöd byggt på en rationell infrastruktur. Under året har projektet "Operan upp i molnet" – en digital arbetsplats – intensifierats. Namnet på den digitala arbetsplatsen är Molnet och den ska bland annat tillhandahålla information, möjliggöra kunskapsdelning och vara ett modernt verktyg för effektivt samarbete. Ett antal samarbetsytor för avdelningar är flyttade till Molnet och ytterligare migrering görs i början av 2020. Super-users har utsetts och utbildats, även chefer har gått utbildning. I samband med varje avdelnings migrering kopplas de nya handlingstyperna i dokumenthanteringen på med tillhörande regelverk. Det är stora volymer som migreras och arbetet med strukturer och dokumenthantering samt utbildningar fortsätter under 2020. I projektet ingår också att identifiera ett nytt samarbetsätt kopplat till produktioner.

GöteborgsOperans intranät

GöteborgsOperans intranät är en portal in till Operan i molnet med alla digitala samarbetsytor, avdelningsytor

och verktyg för samarbete inom och mellan avdelningar och yrkesgrupper.

Intranätets startsida har företagsnyheter, länkar till olika stödfunktioner som IT-support, personalhandbok, policys, ledningsjour, planering, dagens meny i personalmatsalen med mera. Några övriga funktioner nämns nedan.

Mina kollegor är en sökfunktion med kontaktuppgifter samt foton på medarbetarna.

Faktabanken innehåller fakta om GöteborgsOperan, som styrelse, uppdrag, ekonomi, yrkesgrupper, produktionsprocessen med mera. Syftet är att alla anställda ska kunna hitta lättillgänglig och verifierad information vid till exempel en presentation av GöteborgsOperan. Faktabanken uppdateras minst varje halvår.

Det *digitala pressrummet* består av tre enheter: Nyheter/pressklipp, Recensioner samt Arkiv. Allting är sökbart inom respektive enhet och tillgängligt för alla anställda. Två bildskärmar finns utplacerade i huset för detta ändamål. Arkivet skickas digitalt en gång per kvartal till ett medieanalysföretag. Digitaliseringen har väsentligt förbättrat tidsåtgången, informationsinnehållet samt tillgänglighet och analys av vad som skrivs om GöteborgsOperan.

E-post för anställda

Alla medarbetare med mer än sex månaders anställningstid har en e-postadress. Större nyheter och viktig information som går ut med e-post översätts i görligaste mån till engelska.

Scendraget

Personaltidningen Scendraget har under 2019 utkommit vid fem tillfällen, med tre nummer på våren och två under hösten. Årets nummer har fortsatt inriktats på att berätta om olika medarbetare och deras yrken med tillhörande kompetenser inom GöteborgsOperan. Det har även varit uppskattat att beskriva de olika processerna inom varierande områden, som löneprocessen och produktionsprocesser. Syftet är att ge mer kunskap om och skapa större förståelse för organisationen, varandras arbeten och professionalism, samt att lära känna kollegorna bättre. Medarbetare samt gästande dirigenter och regissörer med flera har bjudits in att skriva om olika ämnen, ett lyckat initiativ då det främjar kommunikationen och samarbetet internt. Det har varit god respons på erbjudanden samt egna initiativ till att skriva.

Månadsbrev från vd

Nytt för 2019 är de månadsbrev som vd mejlar ut till alla anställda. Här delges information till medarbetarna om vad som hänt den senaste månaden, vd:s tankar om framtiden och kommande planer med mera.

Övrig utveckling

Arbetet med att färdigställa det nya magasinet, som togs i bruk 2018, har fortsatt under året. Bland annat har ett modernt målarkök installerats, vilket förbättrat arbetsmiljön. I operahuset har nya utrymmen skapats för bland annat förråd och nya kontorsplatser. Nytt system för säkrare inpassering med så kallad Speedgate har installerats vid personalingången. Personal matsalen har byggts om och fått flera stationer för att minska kötiderna, vilket främjar arbetsmiljön.

Miljö och hållbarhet

GÖTEBORGSOPERANS MILJÖARBETE syns i stort som smått, i allt från vilken typ av färg som används i dekorverkstan till vilka råvaror som köps in till restaurangen. På alla avdelningar är miljöarbetet prioriterat och operans egna målsättningar, tillsammans med Västra Götalandsregionens miljöplan 2017-2020, ligger till grund för miljöarbetet. Det fokuseras på transporter, energi, produkter och avfall, kemikalier, livsmedel samt kommunikation om miljöarbetet.

Hållbar operauppsättning

Valkyrian, den andra av fyra delar i Wagners epos *Nibelungens ring*, hade premiär 1 december. Precis som i föregående års uppsättning av *Rhenguldet*, var hållbarhet en aktiv del i de konstnärliga valen. Arbetet har bland

annat resulterat i flera åtgärder som gagnar miljön, till exempel kulisser byggda i trämaterial tillverkade av spillvirke.

Arbetet med "Ringens" har fått gehör ute i Europa och GöteborgsOperan deltar i ett EU-projekt, initierat av Opera Lyon, för hitta en operauppsättnings bästa design och konstruktion från start, så att den blir möjlig att återanvända, dela och återvinna samt är resurseffektiv när den slutligen monteras ned.

Långsiktiga miljömål

Minskade utsläpp och lägre förbrukning

Ett prioriterat mål är att minska klimatpåverkan från transporter. Utsläppen från egna vägtransporter minskas

de från 24 ton CO₂e (koldioxidekvivalenter) 2018 till 21 ton 2019. Klimatpåverkan från flygresor varierar år för år, framför allt beroende på vilka turnéer och uppsättningar som görs. Under 2019 genererade flygresorna totalt 172 ton CO₂e (146) där orkesterns turné till Japan får relativt stort utslag. Enskilda flygresor för egna anställda i tjänsten klimatväxlas via Västra Götalandsregionens klimatväxlingsfond.

GöteborgsOperans energiförbrukning ska vara effektiv och ständigt minska. Målet för 2019 var att minska förbrukningen av energi till 170 kWh/m² BTA. Resultatet blev 172 kWh/m² BTA (173) tack vare energieffektiviseringar. I det nya magasinet har elförbrukningen mer än halverats, jämfört med den gamla magasinslokalen som lämnades 2018. Värmeförbrukningen gick däremot upp, men gamla magasinet värmdes upp med naturgas och nya magasinet med fjärrvärme "Bra miljöval" vilket gör att klimatpåverkan totalt minskar.

Minimera avfall och återanvända

GöteborgsOperan har också som mål att minska sina avfallsmängder och mängden avfall till förbränning. 2019 blev utfallet 63 procent materialåtervinning, inklusive bio-

logisk behandling, och 34 procent till förbränning, vilket innebar att målen på 62 respektive 35 procent nåddes.

Under året finansierades ett projekt av Västra Götalandsregionens klimatväxlingsfond, där GöteborgsOperan utvecklar en metod att i stället för kanalplastskivor av polykarbonat monterade på aluminiumramar, använda tjockare och självbärande sandwichskivor helt i papp. Nu återstår att få tid i verkstäder, scen och transport för montage och utvärdering av fullstor vägg.

Insamlade textilier skickas till Human Bridge, som har avtal med Västra Götalandsregionen, för återvinning och återbruk.

Ekologiska livsmedel

Andelen ekologiska livsmedel (inkl. MSC-märkt) uppgick 2019 till 56 procent. Det var över målet som var satt till 53 procent. Arbetet med att hitta metoder för att mäta och minska klimatpåverkan från måltidsservering har pågått sedan 2017 och under 2019 implementerades ett klimatberäkningsverktyg.

Under året har samarbetet fortsatt med naturbruksskolorna Sötåsen och Svenljunga. Härifrån köper GöteborgsOperans restaurang viltkött och ekologiska rotsaker och grönsaker.

Externa samarbeten

30 oktober genomfördes Caminos Framtidsdag på GöteborgsOperan och dagen därpå var operan värd för invigningen av Framtidsveckan och prisceremonin för WIN WIN Gothenburg Sustainability Award.

I slutet av året lanserades GöteborgsOperans Klimatutmaning. Den som i Klimatutmaningens kalkylator beräknar sitt nuvarande klimatavtryck, lovar att försöka minska det med minst tio procent genom konkreta livsstilsfrågor och sedan verkligen genomför förändringar, har chans att vinna biljetter och grön meny för två på GöteborgsOperan.

Föregående års aktivitet, att samla in uttjänade mobiltelefoner, avslutades i januari. Resultatet blev 1 190 insamlade telefoner, som skickades till en demonteringsanläggning där olika material separerades för återvinning.

Mer om GöteborgsOperans arbete med miljö och hållbarhet finns och att läsa i Hållbarhetsrapporten 2019.

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för GöteborgsOperan AB får härmed avge årsredovisning för räkenskapsåret 2019.

Ägarförhållanden

GöteborgsOperan är ett helägt aktiebolag inom Västra Götalandsregionen.

Övergripande uppdrag

I GöteborgsOperans ägardirektiv är det övergripande uppdraget formulerat på följande sätt:

- GöteborgsOperan ska bedriva opera-, musikal- och dansverksamhet med hög internationell konstnärlig kvalitet för en bred publik. Bolagets orkester ska också bedriva konsertverksamhet.
- Bolaget ska upprätthålla och utveckla sin nationella och internationella position som ett av norra Europas intressantaste operahus.
- Bolaget ska utifrån operahuset i Göteborg och scenen i Skövde, samt genom turnéer, gästspel och digitala media, nå invånarna i Västra Götaland oavsett ålder, kön och/eller social bakgrund.
- Bolaget ska ge internationell lyskraft till Västra Götaland och bidra till att utveckla Västra Götalands kreativa potential och kompetens inom scenkonst.
- Bolaget ska bedriva sin verksamhet i enlighet med uppdrag från kulturnämnden.

Uppdrag och mål

Västra Götalandsregionen kulturnämnds uppdrag till GöteborgsOperan anger följande mål för åren 2018–2020:

- GöteborgsOperan ska upprätthålla och utveckla sin position som ett av norra Europas intressantaste operahus som når och angår en bred publik.
- GöteborgsOperan samverkar med civilsamhället och det fria kulturlivet för att angå fler invånare i Västra Götaland utifrån riktlinjerna för vidgat deltagande.

- GöteborgsOperan är ett modernt digitalt operahus som når ut lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Vision och strategi

Arbetet med GöteborgsOperans vision och strategi har fortsatt under året. Det utgår från målen i ägardirektivet och kulturnämndens uppdrag. I arbetet har tre strategiska områden formulerats:

- Vi är tillgängliga och välkomnande
- Vi är framstående
- Vi arbetar hållbart

GöteborgsOperans strategigrupp och ledningsgrupp leder arbetet med vision och strategi. Under året har en etablerad metod för en bredare implementering av vision och strategi prövats i ledningsgrupp och strategigrupp. Metoden, som kallas Get Connected, har även presenterats för ledarforum, en tvärgrupp med samtliga chefer och arbetsledare inom GöteborgsOperan. Under 2020 ska metoden användas för implementering i övriga tvärgrupper och på avdelningsnivå.

Väsentliga händelser under 2019

Den konstnärliga verksamheten med opera, musikal, dans och konserter har under året synts på de två scenerna i operahuset i Göteborg, på Skövdescenen samt under turnéer i regionen, nationellt och internationellt.

Årets första operapremiär var den italienska operadubbeln *Cavalleria rusticana & Pagliacci*, en samproduktion med Royal Opera House, Opera Australia och La Monnaie. Ytterligare en dubbel med två kortoperor hade premiär under våren, *Nyckeln till drömmarna & Vox humana*.

Efter sommaruppehållet fortsatte *Figaros bröllop* spelas i en övergång från våren. Sedan var det dags för nypremiär för världens mest spelade opera, *Carmen*, och en månad senare presenterades den andra operan i

Nibelungens ring, Valkyrian. Även i denna uppsättning är miljötemat centralt, med bland annat dekor tillverkat av spillvirke, miljövänlig eld, växtbaserad färgning av kostymer och egentillverkat, mer miljövänligt smink.

GöteborgsOperans Danskompani inledde året med två nypremiärer och en världspremiär, fortsatte med en ny, egen dansfestival, dokumentär på SVT och en världspremiär i oktober, *Virus/Love*. *Virus* var det tredje samarbetet med Ohad Naharin, en av världens mest eftertraktade koreografer. Under våren var danskompaniet på turné, först i Paris med *Skid*, och senare i Madrid, Pamploña och Porto med *Skid* och *Autodance*. Höstens turné gick till Nederländerna med *Love*.

Årets musikalpremiär, i september, stod *Oliver!* för. Den hade föregåtts av ett års Oliverskola, en kostnadsfri utbildning i sång, dans och drama med totalt 100 barn mellan 6 och 11 år. 69 av dessa blev sedan utvalda att få delta i musikalen *Oliver!* under hösten 2019 med fortsättning våren 2020.

Under året har flera konserter dragit stor publik, bland annat *A night at the opera: Queen*, ett samarbete med Göteborg Wind Orchestra, och *Filmmusik: John Williams* med musik ur *Star Wars*, *Harry Potter* med flera filmer. I maj reste GöteborgsOperans Orkester på turné till Japan och Kanazawa Spring Green Music Festival och gav

sex konserter på tre dagar. Höstens stora orkesterkonserter på hemmaplan, där även GöteborgsOperans kör samt solister medverkade, bjöd på Wagner, Elgar och Mendelssohn.

I juni medverkade GöteborgsOperans Kör i Opera Østfolds uppsättning av Verdis opera *Trubaduren* på utomhusscenen i Fredrikstens fästning i norska Halden.

GöteborgsOperan Skapas storsatsning under året var Skapadagarna, som ska återkomma varje år. De ägde rum i september och publiken kunde både uppleva och delta i körkonserter, Öppen Scen, Ungdomsbiennalen *Röster från Angered*, Fredagshäng, Återskapa-föreställningen *Vem är en hjälte*, föreläsning om civilkurage samt öppna aktiviteter i foajén. Under året har Skapa även fortsatt sitt samarbete med bland annat folkhögskolor och andra verksamheter. På asylcentrum Restad gård i Vänersborg möts barn som är asylsökande, nyanlända svenskar och svenska medborgare i dansklasser med Skapa dans. 2019 deltog en grupp ungdomar i "Möt Ministeriet" där de fick en unik inblick i den professionella skapandeprocessen kring dansverket *Ministeriet för olösta känslor*. Ungdomsbiennalen är ett nära samarbete med Angereds Kulturskola. Under hösten 2019 genomfördes även en Låtskrivardag med Skapa opera/drama som ska återkomma varje år.

På Skövdescenen har såväl lördagskonserter som lunchkonserter hållits under året. Dansverket *Ministeriet för olösta känslor*, som skapats för GöteborgsOperans Danskompani, hade premiär på Lilla scenen och fortsatte sedan på turné i regionen, till Vänersborg, Skövde och Lerum. Musikalen *Return to the forbidden planet* hade premiär i Skövde och var sedan på turné, till bland annat Trollhättan, Åmål, Mellerud och Falköping. *Rakel och Oraklet*, en nyskriven minimusikal för barn från fem år, hade premiär i oktober i Skövde och spelades även i Göteborg.

Operan har även erbjudit flera föreställningar och aktiviteter med fri entré. Det har till exempel varit foajékonserter vissa helger, säsongskonserten och öppet hus samt workshops.

Under året har arbetet med digitalisering intensifierats. Syftet är att bli mer effektiva internt och förbättra servicen mot kund. "Operan upp i molnet" är ett projekt för en digital arbetsplats. Inom projektet "Kunden i fokus" har en ny webbyrå upphandlats för digital kommunikation. Detta för utveckling av en ny plattform för opera.se som bland annat ska integrera system för kundregister, biljett- och e-handelssystem. Under 2019 har upphandling av ett nytt biljettsystem påbörjats.

Rekrytering av en ersättare till Stephen Langridge blev klar i juni. Det blir Henning Ruhe som tar över som ny konstnärlig chef Opera/drama. Han kommer närmast från Bayerische Staatsoper i München, där han sedan 2017 varit operativ chef för den konstnärliga verksamheten.

Flera av GöteborgsOperans medarbetare har tilldelats utmärkelser under 2019. Bland annat röstades sopranen Ida Falk Winland fram av Tidskriften Opera som vinnare av Operapriset 2018. Priset för "Best Actress in a Musical" i Broadway World Sweden Awards 2018 gick till Marsha Songcome, för rollen som Esmeralda i musikalen *Ringaren i Notre Dame*. GöteborgsOperans säsongsprogram för 2019/2020 vann årets Publishingpris i kategorin programkataloger.

Ekonomi

GöteborgsOperans nettoomsättning, som till övervägande delen består av biljettintäkter, uppgick till 87,5 mnkr (107,7). Minskningen i jämförelse med föregående år beror dels på något färre antal föreställningar på Stora scenen, dels på lägre beläggning än föregående år främst på höstens musikal.

Restaurangintäkterna uppgick till 29,0 mnkr (28,9). Vi har även detta år kunnat hålla den förhållandevis höga nivån på sponsorintäkter och utfallet för 2019 blev 10,0 mnkr (9,9).

GöteborgsOperans egenfinansiering uppgick till 27 procent (30). Biljettintäkterna svarade för 17 procent (21).

Investeringar

Periodens investeringar uppgick till 24,0 mnkr (23,8).

Eget kapital

GöteborgsOperans egna kapital uppgick vid utgången av 2019 till 30,0 mnkr (29,9) samt obeskattade reserver till 10,0 mnkr (23,5). Soliditeten uppgick därmed till 28 procent (31).

Resultat

GöteborgsOperans resultat efter finansiella poster uppgick för 2019 till -13,4 mnkr (8,6).

Lägre biljettintäkter än föregående år är den största anledningen till den stora resultatförsämringen. Trots en mycket hög egenfinansiering på 27 procent (f. å 30 procent) är det svårt att nå en ekonomi i balans då kostnaderna för lönerörelsen, lokaler och investeringar ökar mer än uppräkningsen av anslagen från stat och region. Främst de statliga bidragen har inte uppräknats i takt med kostnadsökningar för en normal lönerevision.

GÖTEBORGSOPERAN
1994 – 2019

Medarbetare

Under 2019 hade GöteborgsOperan 530 medeltal anställda. Antalet kan variera mellan åren beroende på vilka produktioner som sätts upp.

De kvalitetsstärkande åtgärderna har delats in enligt samma princip som föregående år:

- Kompetensutveckling och utbildning
- Utveckling av konstnärliga processer i våra produktioner
- Omställningsstöd

Framtida utveckling

GöteborgsOperan har under året fyllt 25 år och fastigheten har ett ökat behov av investeringar, dels på grund av ålder, dels för att anpassas till framtida behov och krav. Det handlar bland annat om att öka den fysiska tillgängligheten för publiken/medborgarna, förbättra arbetsmiljön och åtgärda brist på utrymmen, till exempel repetitionslokaler som repetitionssal för kören. Stora scenen behöver dessutom frigöras för fler föreställningar. För att GöteborgsOperan även fortsättningsvis ska ligga i teknisk framkant krävs en hel del tekniska investeringar de kommande åren.

Den regionala produktionsplanen för 2017-2021 innebär att GöteborgsOperan ska skapa två produktioner årligen för turné i regionen. Dessa kompletteras med konserter och andra framträdanden och utgör en del av GöteborgsOperans uppdrag. Styrelsen har gett verkställande direktören i uppdrag att se över hur den regionala verksamheten kan utvecklas, utökas och breddas. I Kulturstregeti Västra Götaland och regional kulturplan 2020-2023 framgår att GöteborgsOperans egna produktioner bidrar till att Västra Götalandsregionen syns på den internationella opera- och dansaren och stärker på så

vis Västra Götaland som kulturregion. Verksamheten utanför GöteborgsOperan har sin bas i Skövde och för detta ändamål produceras årligen turnerande produktioner. Under året fick GöteborgsOperan önskemål från Skövde kommun att se över möjligheten att lämna huset på Erik Ugglas plats och istället flytta in i Skövde Kulturhus. Skövde kommun avser att göra en satsning på kulturhuset och GöteborgsOperans placering i Skövde skulle vara en utveckling i linje med det. Analys av eventuell flytt pågår och beslut tas under 2020.

Bedömda risker

För att kunna uppfylla de mål som ligger i GöteborgsOperans uppdrag krävs en hållbar finansiering, långsiktig planering och ett affärsmässigt arbetssätt.

Verksamheten kräver god planering med flera års framförhållning, eftersom artister och konstnärliga team kontrakteras långt före premiärdatum. Den är även personalintensiv vilket medför oundvikliga kostnadsökningar. Produktionerna kräver en komplex logistik, en välfungerande organisation och spetskompetens av medarbetarna i huset.

En ekonomi i balans kräver långsiktighet i finansieringen och hög egenfinansiering. För att den höga egenfinansiering som GöteborgsOperan har ska kunna behållas, krävs noggranna analyser samt omvärldsbevakning inför planeringen av varje säsongs repertoar.

För att fortsätta utveckla verksamheten i takt med omvärldens förväntningar och för att uppfylla vår ägares uppdrag krävs ökad finansiering de närmaste åren.

Strukturen i ett operahus med personalintensiv, konstnärlig verksamhet, innebär oundvikliga kostnadshöjningar i form av löner, lokaler och investeringar i både personal och teknik.

Trots en mycket hög egenfinansiering (27 procent), god kontroll på kostnaderna och kontinuerligt effektiviseringsarbete uppkommer svårigheter, då gapet mellan anslagen och kostnaderna ökat.

GöteborgsOperans tillgångar är till största delen investerade i verksamheten som bedrivs i operahuset. Skador på anläggningen, förorsakade av till exempel brand, kan få stora negativa konsekvenser, dels i form av direkta skador, dels avbrott som försvårar eller omöjliggör att leva upp till åtagandena mot publiken. För att minska denna risk pågår ett kontinuerligt arbete med skadeförebyggande åtgärder och säkerhetsrutiner.

FLERÅRSJÄMFÖRELSE – BOLAGETS EKONOMISKA UTVECKLING I SAMMANDRAG

	2019	2018	2017	2016	2015
Nettoomsättning tkr	87 496	107 654	93 327	74 217	89 919
Offentliga bidrag tkr	368 896	364 362	366 584	340 018	333 407
Egenfinansiering %	27	30	27	25	29
Pensions- och omställningskostnader tkr	35 466	38 104	36 997	39 646	36 834
Rörelseresultat tkr	-13 375	8 560	2 145	1 377	524
Resultat efter finansiella poster tkr	-13 405	8 550	2 141	1 356	557
Balansomslutning tkr	136 573	155 248	162 425	143 667	136 706
Soliditet %	28	31	26	28	28
Medelantal anställda st	530	510	528	522	540

Nyckeltalsdefinitioner framgår av not 1.

Hållbarhetsrapport

GöteborgsOperan AB uppfyller kravet på att upprätta hållbarhetsrapport enligt årsredovisningslagen. Separat rapport har upprättats vilken har publicerats på hemsidan www.opera.se.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel (kronor):

Balanserad vinst	4 446 316
Årets vinst	94 973
	4 541 289
Disponeras så att i ny räkning överföres	4 541 289

Företagets resultat och ställning i övrigt framgår av efterföljande resultat- och balansräkning samt kassaflödesanalys med noter.

RESULTATRÄKNING

Belopp i tkr

	Not	2019-01-01 -2019-12-31	2018-01-01 -2018-12-31
Rörelsens intäkter			
Nettoomsättning	3, 4	87 496	107 654
Offentliga stöd	5	368 896	364 362
Övriga rörelseintäkter	6	46 126	45 098
		502 518	517 113
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-8 529	-8 540
Övriga externa kostnader	7, 8	-117 568	-113 804
Personalkostnader	9	-379 555	-376 966
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar		-10 217	-8 514
Övriga rörelsekostnader		-24	-729
		-515 892	-508 553
Rörelseresultat		-13 375	8 560
Resultat från finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		3	1
Räntekostnader och liknande resultatposter		-33	-11
		-30	-10
Resultat efter finansiella poster		-13 405	8 550
Bokslutsdispositioner	10	13 500	-8 000
Resultat före skatt		95	550
Skatt på årets resultat	11	0	0
ÅRETS RESULTAT		95	550

BALANSRÄKNING

Belopp i tkr

	Not	2019-12-31	2018-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Nedlagda kostnader på annans fastighet	12	4 851	5 085
Maskiner, inventarier och andra anläggningar	13	77 090	63 074
Pågående nyanläggningar och förskott	14	16	0
		<u>81 956</u>	<u>68 159</u>
Summa anläggningstillgångar		81 956	68 159
Omsättningstillgångar			
<i>Varulager m m</i>			
Färdiga varor och handelsvaror		1 458	1 346
		<u>1 458</u>	<u>1 346</u>
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		2 049	1 587
Fordringar hos ägare	15	18 293	52 576
Aktuella skattefordringar		5 203	4 686
Övriga kortfristiga fordringar		6 449	6 379
Förutbetalda scenproduktionskostnader		17 117	16 874
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	16	3 883	3 460
		<u>52 995</u>	<u>85 563</u>
<i>Kassa och bank</i>		<u>164</u>	<u>181</u>
Summa omsättningstillgångar		54 617	87 090
SUMMA TILLGÅNGAR		136 573	155 249

BALANSRÄKNING

Belopp i tkr

	Not	2019-12-31	2018-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	17		
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital		13 000	13 000
Reservfond		12 485	12 485
		25 485	25 485
<i>Fritt eget kapital</i>			
Balanserad vinst eller förlust		4 446	3 896
Årets resultat		95	550
		<u>4 541</u>	<u>4 446</u>
Summa eget kapital		30 026	29 931
Obeskattade reserver	18	10 000	23 500
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		18 259	17 784
Övriga skulder		6 424	6 313
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	19	<u>71 864</u>	<u>77 721</u>
Summa kortfristiga skulder		96 547	101 818
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		136 573	155 249

EGET KAPITAL – RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL

Belopp i tkr

	Aktiekapital	Reservfond	Fritt eget kapital	Summa eget kapital
Ingående				
eget kapital 2019-01-01	13 000	12 485	4 446	29 931
Årets resultat	0	0	95	95
Utgående				
eget kapital 2019-12-31	13 000	12 485	4 541	30 026

KASSAFLÖDESANALYS

Belopp i tkr

	Not	2019-01-01 -2019-12-31	2018-01-01 -2018-12-31
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster	20	-13 405	8 550
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet	21	10 209	9 258
Betald skatt		<u>-517</u>	<u>-81</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital		-3 713	17 727
Kassaflöde från förändring av rörelsekapitalet			
Förändring av varulager och pågående arbete		-112	-66
Förändring av kundfordringar		-462	4 505
Förändring av kortfristiga fordringar		729	2 711
Förändring av leverantörsskulder		475	-5 052
Förändring av kortfristiga skulder		<u>-6 960</u>	<u>-10 396</u>
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-10 044	9 430
Investeringsverksamheten			
Investeringar i materiella anläggningstillgångar		-24 037	-23 776
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		<u>32</u>	<u>0</u>
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-24 005	-23 776
Årets kassaflöde		-34 049	-14 346
Likvida medel vid årets början		<u>52 506</u>	<u>66 852</u>
Likvida medel vid årets slut	22	18 457	52 506

Noter

Belopp i tkr

NOT 1

REDOVISNINGS- OCH VÄRDERINGSPRINCIPER

Allmänna upplysningar

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år.

Utländska valutor

Monetära tillgångs- och skuldposter i utländsk valuta värderas till balansdagens kurs. Transaktioner i utländsk valuta omräknas enligt transaktionsdagens avistakurs

Vinster och förluster på fordringar och skulder av rörelsekaraktär netto redovisas bland övriga rörelseintäkter alternativt övriga rörelsekostnader.

Intäkter

Intäkter har upptagits till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas utifrån genomförd föreställning, utförd tjänst eller levererad vara. Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras och att intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Erhållna bidrag intäktsförs i den period då de kostnader uppkommer som bidraget är avsett att kompensera. Erhållna bidrag som hänför sig till förväntade kostnader redovisas som förutbetalda intäkter.

Offentliga bidrag

Inkomster från offentliga bidrag som inte är förenade med krav på framtida prestation redovisas som intäkt när villkoren för att få bidraget uppfyllts och de ekonomiska fördelar som är förknippade med transaktionen sannolikt kommer att tillfalla företaget samt inkomsten kan beräknas tillförlitligt. Offentliga bidrag har värderats till det verkliga värdet av den tillgång som företaget fått.

Inkomster från offentliga bidrag som är förenade med krav på framtida prestation redovisas som intäkt när prestationen utförs och de ekonomiska fördelar som är förknippade med transaktionen sannolikt kommer att tillfalla företaget och inkomsterna kan beräknas tillförlitligt. Offentliga bidrag har värderats till det verkliga värdet av den tillgång som företaget fått. Bidrag som mottagits före dess att villkoren för att redovisa det som intäkts uppfyllts, redovisas som skuld.

Inkomstskatter

Aktuella skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som gäller på balansdagen. Uppskjutna skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som är beslutade före balansdagen.

Uppskjuten skattefordran avseende underskottsavdrag eller andra framtida skattemässiga avdrag redovisas i den utsträckning det är sannolikt att avdraget kan avräknas mot överskott vid framtida beskattning.

Aktuell skatt, liksom förändring i uppskjuten skatt, redovisas i resultaträkningen om inte skatten är hänförlig till en händelse eller transaktion som redovisas direkt i eget kapital. Skatteeffekter av poster som redovisas direkt mot eget kapital, redovisas mot eget kapital.

På grund av sambandet mellan redovisning och beskattning särredovisas inte den uppskjutna skatteskulden som är hänförlig till obeskattade reserver.

Varulager

Varulagret värderas, med tillämpning av först-in först-ut-principen, till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen. Därvid har inkuransrisk beaktats.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar. I anskaffningsvärdet ingår utgifter som direkt kan hänföras till förvärvet av tillgången.

När en komponent i en anläggningstillgång byts ut, uttrangeras eventuell kvarvarande del av den gamla komponenten och den nya komponentens anskaffningsvärde aktiveras.

Tillkommande utgifter som avser tillgångar som inte delas upp i komponenter läggs till anskaffningsvärdet om de beräknas ge företaget framtida ekonomiska fördelar, till den del tillgångens prestanda ökar i förhållande till tillgångens värde vid anskaffningstidpunkten.

Utgifter för löpande reparation och underhåll redovisas som kostnader.

Realisationsvinst respektive realisationsförlust vid avyttring av en anläggningstillgång redovisas som Övrig rörelseintäkt respektive Övrig rörelsekostnad.

Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod. När tillgångarnas avskrivningsbara belopp fastställs, beaktas i förekommande fall tillgångens restvärde.

Linjär avskrivningsmetod används för de materiella tillgångarna.

Följande avskrivningstider tillämpas:

Nedlagda kostnader på annans fastighet	30 år
Datorer	3 alt. 5 år
Musikinstrument	0-10 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar	5 alt. 10-15 år
Inventarier, verktyg och installationer	5 år

Nedskrivning av icke-finansiella tillgångar

När det finns en indikation på att en tillgångs värde minskat, görs en prövning av nedskrivningsbehov. Har tillgången ett återvinningsvärde som är lägre än det redovisade värdet, skrivs den ner till återvinningsvärdet. Vid bedömning av nedskrivningsbehov grupperas tillgångarna på de lägsta nivåer där det finns separata identifierbara kassaflöden (kassagenererande enheter).

Förutbetalda scenproduktionskostnader

Scenproduktionskostnader som material, rättigheter, arvoden mm periodiseras över produktionens spelperiod. I posten förutbetalda scenproduktionskostnader redovisas periodiserade kostnader för föreställningar som genomförs kommande räkenskapsår. Förutbetalda scenproduktionskostnader har värderats till nedlagda direkta externa kostnader fram till premiärdatum.

Leasingavtal

Samtliga leasingavtal där företaget är leasetagare redovisas som operationell leasing (hyresavtal), oavsett om avtalen är finansiella eller operationella. Leasingavgiften redovisas som en kostnad linjärt över leasingperioden.

Ersättningar till anställda

Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar i bolaget utgörs av lön, sociala avgifter, betald semester, betald sjukfrånvaro och bonus. Kortfristiga ersättningar redovisas som en kostnad och en skuld då det finns en legal eller informell förpliktelse att betala ut en ersättning.

Ersättningar efter avslutad anställning

Företaget har endast avgiftsbestämda pensionsplaner vilket innebär att företaget betalar fastställda avgifter till ett annat företag, normalt ett försäkringsföretag, och har inte längre någon förpliktelse till den anställde när avgifterna är betalda. Storleken på den anställdes ersättningar efter avslutad anställning är beroende av de avgifter företaget har betalat och den kapitalavkastning som avgifterna ger.

Finansiella instrument

Kundfordringar och övriga fordringar

Fordringar redovisas som omsättningstillgångar med undantag för poster med förfallodag mer än 12 månader efter balansdagen, vilka klassificeras som anläggningstillgångar. Fordringar tas upp till det belopp som förväntas bli inbetalt efter avdrag för individuellt bedömda osäkra fordringar. Fordringar som är räntefria eller som löper med ränta som avviker från marknadsräntan och har en löptid överstigande 12 månader redovisas till ett diskonterat nuvärde och tidsvärdeförändringen redovisas som ränteintäkt i resultaträkningen.

Låneskulder och leverantörsskulder

Låneskulder och leverantörsskulder redovisas initialt till anskaffningsvärde efter avdrag för transaktionskostnader. Skiljer sig det redovisade beloppet från det belopp som ska återbetalas vid förfallotidpunkten periodiseras mellanskillnaden som räntekostnad över lånets löptid med hjälp av instrumentets effektivränta. Härigenom överensstämmer vid förfallotidpunkten det redovisade beloppet och det belopp som ska återbetalas.

Kvittning av finansiell fordran och finansiell skuld

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i balansräkningen endast då legal kvittningsrätt föreligger samt då en reglering med ett nettobelopp avses ske eller då en samtida avyttring av tillgången och reglering av skulden avses ske.

Obeskattade reserver

Obeskattade reserver redovisas med bruttobelopp i balansräkningen, inklusive den uppskjutna skatteskuld som är hänförlig till reserverna.

Bokslutsdispositioner

Förändringar av obeskattade reserver redovisas som bokslutsdispositioner i resultaträkningen. Koncernbidrag redovisas som bokslutsdispositioner.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medför in- eller utbetalningar.

Risker

Likviditets- och ränterisk

GöteborgsOperan AB ingår i ägaren Västra Götalandsregionens centralkontosystem. Finansieringen sker i enlighet med ägarens riktlinjer.

Valutarisker

Exponering för valutarisker förekommer för betalningar av arvoden till utländska artister och inköp av utrustning. Hittills har inte några säkringsinstrument använts. Utvecklingen av kursförändringarna för aktuella valutor bevakas kontinuerligt.

Nyckeltalsdefinitioner

Soliditet

Eget kapital och obeskattade reserver (med avdrag för uppskjuten skatt) i förhållande till balansomslutningen.

Egenfinansiering

Nettoomsättning och övriga rörelseintäkter i förhållande till totala intäkter.

NOT 2

UPPSKATTNINGAR OCH BEDÖMNINGAR

Inga bedömningar eller uppskattningar har gjorts som har betydande effekt på de redovisade beloppen i den finansiella rapporten eller skulle innebära en betydande risk för en väsentlig justering av de redovisade värdena för tillgångar och skulder under nästa räkenskapsår.

NOT 3

NETTOOMSÄTTNINGENS FÖRDELNING PER VÄSENTLIGA INTÄKTSSLAG

	2019	2018
Nettoomsättningen fördelar sig enligt följande:		
Biljettintäkter Göteborg	80 221	97 907
Biljettintäkter, turnéer och samarbetsprojekt	4 215	6 478
Programförsäljning mm	3 060	3 269
	87 496	107 654

NOT 4

TRANSAKTIONER MELLAN KONCERNFÖRETAG

	2019	2018
Inköp och försäljning mellan koncernföretag		
Inköp	412	381
Försäljning	0	0
	412	381

NOT 5

OFFENTLIGA BIDRAG

	2019	2018
Regionbidrag	361 995	356 072
Övriga bidrag regionen	6 901	8 290
	368 896	364 362

NOT 6

ÖVRIGA RÖRELSEINTÄKTER

	2019	2018
Sponsorintäkter	10 037	9 870
Servering	29 092	28 906
Övriga intäkter	5 717	5 294
Övriga bidrag och gåvor	1 279	1 028
	46 126	45 098

NOT 7

ARVODE TILL REVISORER

	2019	2018
PwC		
Revisionsuppdrag	120	115
Revisionsverksamhet utöver revisionsuppdraget	0	15
Övriga tjänster	5	13
	125	143

NOT 8 OPERATIONELLA LEASINGAVTAL

Framtida leasingavgifter, för icke uppsägningsbara leasingavtal, förfaller till betalning enligt följande:

	2019	2018
Inom ett år	6 838	6 363
Senare än ett år men inom fem år	23 607	22 962
Senare än fem år	76 257	78 504
	106 703	107 829
Under perioden kostnadsförda leasingavgifter	6 976	3 906
	6 976	3 906

Den operationella leasingen består i allt väsentligt av hyrda lokaler. Uppgifterna i denna not inkluderar även finansiella leasingavtal, vilka redovisas som operationella. Förutom hyra av lokaler, avser avtalen leasing av bilar och viss IT-utrustning mm.

NOT 9
ANSTÄLLDA OCH PERSONALKOSTNADER

	2019	2018
Medelantalet anställda		
Kvinnor	270	255
Män	260	255
	530	510
Löner, ersättningar, sociala avgifter och pensionskostnader		
Löner och ersättningar till styrelse och verkställande direktör	1 564	1 568
Löner och ersättningar till övriga anställda	247 782	240 098
	249 346	241 667
Pensionskostnader för styrelse och verkställande direktör	310	300
Pensionskostnader för övriga anställda	31 177	32 479
Sociala avgifter enligt lag och avtal	82 656	82 639
	114 143	115 418
Totala löner, ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	363 489	357 085

GöteborgsOperan svarar för en privat pensionslösning för bolagets Verkställande direktör. Parterna har en ömsesidig uppsägningstid om sex månader. Under uppsägningstiden kvarstår Verkställande direktören i anställningen och erhåller lön. Vid uppsägning från arbetsgivarens sida är direktören, utöver lön under uppsägningstiden, berättigad till en ersättning motsvarande 12 månader under förutsättning att direktören vid uppsägningstillfället varit anställd på denna befattning i minst 12 månader.

	2019	2018
Könsfördelning bland ledande befattningshavare		
Andel kvinnor i styrelsen	78 %	67 %
Andel män i styrelsen	22 %	33 %
Andel kvinnor bland övriga ledande befattningshavare	100 %	100 %
Andel män bland övriga ledande befattningshavare	0 %	0 %

NOT 10
BOKSLUTSDISPOSITIONER

	2019	2018
Skillnad mellan bokförda avskrivningar och avskrivningar enligt plan	13 500	-8 000
	13 500	-8 000

NOT 11
SKATT PÅ ÅRETS RESULTAT

	2019	2018
Skatt på årets resultat		
Aktuell skatt	-	-
Uppskjuten skatt	-	-
Skatt på årets resultat	0	0
	<i>Belopp</i>	<i>Belopp</i>
Redovisat resultat före skatt	95	550
Skatt enligt gällande skattesats	21,40	22,00
Skatteeffekt av ej avdragsgilla kostnader	-386	-248
Skatteeffekt av ej skattepliktiga intäkter	2	0
Skatteeffekt av utnyttjat ej tidigare värderat underskottsavdrag	404	369
Redovisad effektiv skatt	0,00	0,00

Uppskjuten skattefordran om 522 tkr hänförligt till underskottsavdrag har ej tagits upp till något värde med hänsyn till osäkerhet om det kommer kunna nyttjas.

NOT 12
NEDLAGDA KOSTNADER PÅ ANNANS FASTIGHET

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	7 036	7 091
Försäljningar/utrangeringar		-55
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	7 036	7 036
Ingående avskrivningar	-1 951	-1 726
Försäljningar/utrangeringar		11
Årets avskrivningar	-234	-236
Utgående ackumulerade avskrivningar	-2 186	-1 951
Utgående redovisat värde	4 851	5 085

NOT 13
MASKINER, INVENTARIER OCH ANDRA ANLÄGGNINGAR

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	142 516	123 506
Inköp	24 021	23 777
Försäljningar/utrangeringar	-1 800	-4 766
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	164 738	142 516
Ingående avskrivningar	-79 442	-75 230
Försäljningar/utrangeringar	1 776	4 066
Årets avskrivningar	-9 983	-8 278
Utgående ackumulerade avskrivningar	-87 648	-79 442
Utgående redovisat värde	77 090	63 074

NOT 14
PÅGÅENDE NYANLÄGGNINGAR OCH FÖRSKOTT
AVSEENDE MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

	2019-12-31	2018-12-31
Ingående anskaffningsvärden	0	0
Under året nedlagda utgifter	16	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	16	0
Utgående redovisat värde	16	0

NOT 15
FORDRINGAR HOS ÄGARE

	2019-12-31	2018-12-31
Koncernkonto	18 293	52 324
	18 293	52 324

NOT 16
FÖRUTBETALDA KOSTNADER OCH UPPLUPNA INTÄKTER

	2019-12-31	2018-12-31
Förutbetalda hyror	1 988	1 466
Övriga poster	1 896	1 994
	3 883	3 460

NOT 17
AKTIEKAPITAL

Aktiekapitalet består av 13 000 st aktier med kvotvärde 1 000 kr.

NOT 18
OBESKATTADE RESERVER

	2019-12-31	2018-12-31
Akkumulerad skillnad mellan bokförda avskrivningar och avskrivningar enligt plan	10 000	23 500
	10 000	23 500

NOT 19
UPPLUPNA KOSTNADER OCH FÖRUTBETALDA INTÄKTER

	2019-12-31	2018-12-31
Förköpta biljetter och abonnemang	22 693	26 843
Förutbetalda sponsorintäkter	1 585	1 835
Upplupna personalkostnader	38 640	39 203
Presentkort	4 637	4 427
Övriga poster	4 309	5 414
	71 864	77 721

NOT 20
BETALDA OCH ERHÅLLNA RÄNTOR

	2019-12-31	2018-12-31
Erhållen ränta	9	1
Erlagd ränta	-33	-11
	-24	-10

NOT 21
JUSTERING FÖR POSTER SOM INTE INGÅR I KASSAFLÖDET

	2019-12-31	2018-12-31
Avskrivningar	10 217	8 514
Vinst vid försäljning av anläggningstillgångar	-32	
Resultat vid utrangeringar och försäljningar av anläggningstillgångar	24	744
	10 209	9 258

NOT 22 LIKVIDA MEDEL

	2019-12-31	2018-12-31
Likvida medel		
Kassamedel	164	114
Banktillgodohavanden	0	67
Tillgodohavanden på koncernkonto	18 293	52 324
	18 457	52 506

Ovanstående poster har klassificerats som likvida medel med utgångspunkt att:

- De har obetydlig risk för värdefluktationer.
- De lätt kan omvandlas till kassamedel.
- De har en löptid om högst 3 månader från anskaffningspunkten

NOT 23 EVENTUALFÖRPLIKTELSE

	2019-12-31	2018-12-31
Garantiförbindelse Svensk Scenkonst	8 100	7 691
	8 100	7 691

NOT 24 UPPLYSNINGAR OM NÄRSTÅENDE

Transaktioner mellan företaget och dess närstående har skett på marknadsmässiga grunder.

NOT 25 EKONOMISKA ARRANGEMANG SOM INTE REDOVISAS I BALANSRÄKNINGEN

GöteborgsOperans verksamhet kräver lång framförhållning och i många produktioner måste artister och produktions-team kontrakteras flera år innan premiärdatum. Detta innebär att GöteborgsOperan binder upp sig för kostnader som utfaller först om flera år.

NOT 26 UPPGIFTER OM ÄGARFÖRHÅLLANDE

Bolaget är helägt bolag av Västra Götalands Läns Landsting, organisationsnummer 232100-0131 med säte i Göteborg. Västra Götalands Läns Landsting upprättar koncernredovisning.

Bolagets verksamhet har bedrivits enligt bestämmelserna om kommunala bolag i kommunallagen.

2019-12-31

Förslag till vinstdisposition

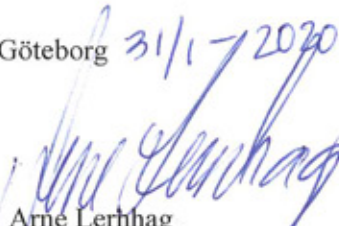
Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel:

Balanserad vinst	4 446
Årets vinst	95
	4 541
Disponeras så att i ny räkning överföres	4 541

GöteborgsOperan AB
Org.nr 556121-7828

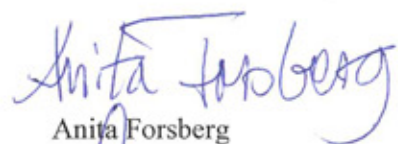
Göteborg 31/1-2020

Arne Lerhhag
Ordförande

Maria Andersson Willner

Anita Forsberg

Monica Green

Björn Tidland

Maria Brauer

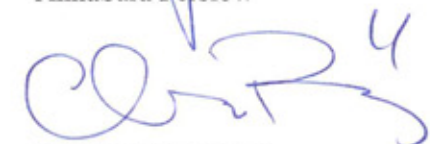
Ann Catrin Fogelgren

Valéria Kant

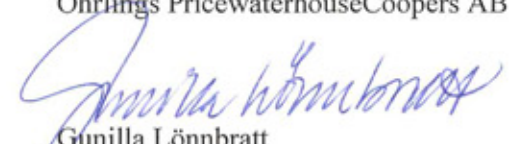
AnnaSara Perslow

Christina Björklund
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats 31/1-2020

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Gunilla Lönnbratt
Auktoriserad revisor, huvudansvarig revisor

Isa Schuman
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i GöteborgsOperan Aktiebolag, org.nr 556121-7828

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för GöteborgsOperan Aktiebolag för år 2019.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av GöteborgsOperan Aktiebolags finansiella ställning per den 31 december 2019 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för GöteborgsOperan Aktiebolag.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till GöteborgsOperan Aktiebolag enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Annan information än årsredovisningen

Bolaget rapporterar årligen till ägare i årsredovisning 2019 till VGR. Detta dokument innehåller även annan information än årsredovisningen. Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för denna andra information.

Vårt uttalande avseende årsredovisningen omfattar inte denna information och vi gör inget uttalande med bestyrkande avseende denna andra information.

I samband med vår revision av årsredovisningen är det vårt ansvar att läsa den information som identifieras ovan och överväga om informationen i väsentlig utsträckning är oförenlig med årsredovisningen. Vid denna genomgång beaktar vi även den kunskap vi i övrigt inhämtat under revisionen samt bedömer om informationen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter.

Om vi, baserat på det arbete som har utförts avseende denna information, drar slutsatsen att den andra informationen innehåller en väsentlig felaktighet, är vi skyldiga att rapportera detta. Vi har inget att rapportera i det avseendet.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen och verkställande direktören avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av årsredovisningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för GöteborgsOperan Aktiebolag för år 2019 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till GöteborgsOperan Aktiebolag enligt god revisionssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation, och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Den verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

En ytterligare beskrivning av vårt ansvar för revisionen av förvaltningen finns på Revisorsinspektionens webbplats: www.revisorsinspektionen.se/revisornsansvar. Denna beskrivning är en del av revisionsberättelsen.

Göteborg den 31 januari 2020
Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Gunilla Lönnbratt
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor

Isa Schuman
Auktoriserad revisor

Till årsstämman i GöteborgsOperan AB
organisationsnummer 556121-7828

Till regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen

Granskningsrapport för år 2019

Vi, av regionfullmäktige i Västra Götalandsregionen utsedda lekmannarevisorer, har granskat bolagets verksamhet under år 2019.

Styrelse och VD ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Lekmannarevisorernas ansvar är att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen, kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv. I den av ägaren beslutade bolagspolicyn framgår att lekmannarevisorerna årligen ska uttala sig om bolaget bedrivits på ett ändamålsenligt sätt utifrån det syfte som anges i bolagsordningen och i ägardirektiv samt de kommunala befogenheter som utgör ram för verksamheten.

Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för vår bedömning och prövning.

Vi bedömer sammantaget att bolagets verksamhet i allt väsentligt har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig. Vi finner därför inte **anledning** till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Vi åberopar bifogad redogörelse.

Göteborg den 29/1 2020

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Revisionen

Marie Engström Rosengren
Lekmannarevisor

Wimar Sundeen
Lekmannarevisor

Hållbarhetsrapport 2019

GÖTEBORGSOPERAN AB:S Hållbarhetsrapport 2019 utgör en separat handling till förvaltningsberättelsen och har upprättats i enlighet med årsredovisningslagens krav. Hållbarhetsrapporten antogs av styrelsen 31 januari 2020.

Hållbarhetsstyrning

GöteborgsOperan är en samhällsaktör som med kreativitet, ett modernt synsätt, nyfikenhet och öppenhet ska ge alla invånare i Västra Götalandsregionen tillgång till opera, dans, musikal och konserter. I det uppdraget och inom hela verksamheten strävar GöteborgsOperan efter hållbarhet ur ett socialt, miljömässigt och ekonomiskt perspektiv. Arbetssätten bygger på att alla resurser används klokt och ansvarsfullt.

GöteborgsOperans uppdrag

Ägardirektiv till GöteborgsOperan

GöteborgsOperan är ett aktiebolag, helägt av Västra Götalandsregionen. I ägardirektivet framgår bland annat att bolaget ska upprätthålla och utveckla sin nationella och internationella position som ett av norra Europas intressantaste operahus.

Utifrån operahuset i Göteborg och scenen i Skövde, genom turnéer, gästspel och digitala medier, ska GöteborgsOperan nå invånarna i Västra Götaland, oavsett ålder, kön och/eller social bakgrund.

GöteborgsOperan ska även ge internationell lyskraft till Västra Götaland och bidra till att utveckla regionens kreativa potential och kompetens inom scenkonst.

Kulturnämndens uppdrag till GöteborgsOperan 2018-2020

GöteborgsOperan ska bedriva sin verksamhet i enlighet med uppdrag från Västra Götalandsregionens kulturnämnd som beslutas för tre år i taget. Målen för innevarande treårsperiod är:

- GöteborgsOperan ska upprätthålla och utveckla sin position som ett av norra Europas intressantaste operahus som når och angår en bred publik.
- GöteborgsOperan samverkar med civilsamhället och det fria kulturlivet för att angå fler invånare i Västra Götaland utifrån riktlinjerna för vidgat deltagande.
- GöteborgsOperan är ett modernt digitalt operahus som når ut lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Varje mål har ett antal indikatorer som ska följas upp och rapporteras till kulturnämnden. Respektive mål är dessutom kopplat till en utvecklingsstrategi.

Vision och strategi

För att nå målen och fullgöra uppdragen har GöteborgsOperan haft gemensamma utgångspunkter i en vision, en strategi och tre kärnvärden. Tidigt under 2018 inleddes ett omfattande arbete med att formulera en ny vision och strategi för GöteborgsOperan. Det utgår från målen i ägardirektivet samt kulturnämndens uppdrag. Tre strategiska områden har formulerats:

- Vi är tillgängliga och välkomnande
- Vi är framstående
- Vi arbetar hållbart

Visions- och strategiarbetet drivs av GöteborgsOperans strategigrupp och ledningsgrupp. Under året har en etablerad metod för en bredare implementering av vision och strategi prövats. Metoden, som kallas Get Connected, har även presenterats för ledarforum, en tvärgrupp med samtliga chefer och arbetsledare inom GöteborgsOperan. Under 2020 ska metoden användas för implementering i övriga tvärgrupper och på avdelningsnivå.

GöteborgsOperans kärnvärden kvarstår:

- Professionella
- Engagerade
- Nyskapande

Styrning och uppföljning

Varje mål i GöteborgsOperans uppdrag har ett antal indikatorer som följs upp och rapporteras varje verksamhetsår till Västra Götalandsregionens kulturnämnd enligt beslutad tidsplan.

Styrdokument som grund

GöteborgsOperan agerar och bygger sin verksamhet utifrån Västra Götalandsregionens policyer och riktlinjer. Med dessa som grund har GöteborgsOperan tagit fram och implementerat kompletterande och verksamhetsspecifika policyer, riktlinjer, rutiner och handböcker där det har behövts, exempelvis miljöpolicy, personalhandbok och ekonomihandbok. Alla styrdokument och handböcker finns tillgängliga på GöteborgsOperans intranät.

Krav på leverantörer

GöteborgsOperan följer Västra Götalandsregionens riktlinjer i upphandlingar. Kontraktsvillkoren omfattar FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, ILO:s åtta kärnkonventioner, FN:s barnkonvention, nationell lagstiftning (arbetsmiljö, arbetsrätt och miljö) som gäller i tillverkningslandet samt FN:s deklaration mot korruption.

I de flesta förfrågningsunderlag hänvisar GöteborgsOperan till dessa kontraktsvillkor och anbudsparterna måste i anbudsformuläret bekräfta att de uppfyller villkoren.

Riskmedvetenhet

Strategigruppen för GöteborgsOperan gör årligen en verksamhetsövergripande riskanalys. Av det totala antalet identifierade risker bedöms de 20 högst värderade riskerna i en riskkarta, utifrån väsentlighet och sannolikhet. De högst rankade riskerna väljs ut och förs in i den årliga internkontrollplanen. Denna redovisas för presidiet och styrelsen, där planen antas, för att därefter sändas till Västra Götalandsregionen. Kontroller enligt internkon-

trollplanen är en central del i verksamhetsstyrning och beslutsfattande, och följs upp årligen av styrelsen.

Utöver detta hanteras risker av operans grupp för Säkerhet och beredskap där chefer ur ledningsgruppen samt säkerhetschefen ingår. I denna grupp hanteras andra typer av risker som gäller säkerhet i huset och för publiken. Några gånger per år genomförs exempelvis utrymningsövningar. Gruppen för Säkerhet och beredskap tar också fram instruktioner för ledningsjouren. Chefer i strategigruppen delar på ansvaret att veckovis ha ledningsjour. Dessutom är en chef eller projektledare jour vid varje föreställning.

Det genomförs även verksamhetsspecifika riskanalyser, exempelvis kartläggningar av miljöaspekter och arbetsmiljörisker.

Mänskliga rättigheter

GöteborgsOperan respekterar och stödjer mänskliga rättigheter. Grundtanken är att människan föds fri och att alla människor är lika värda, vilket bland annat omfattar barns och kvinnors rättigheter, rätten till hälsa och utbildning samt rätten till att inte bli diskriminerad. Insikten om människors lika värde och rättigheter samt respekten för varje individ är en förutsättning för en framgångsrik verksamhet och en bra arbetsmiljö.

Respekt för individen och alla människors lika värde är grundläggande i alla GöteborgsOperans relationer, både interna och externa. Ingen medarbetare eller besökare ska diskrimineras eller trakasseras på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Alla ska, om kompetensen är likvärdig, ha samma möjlighet till anställning vid GöteborgsOperan samt rätt till hälsa, säkerhet, utveckling och inflytande i arbetet.

GöteborgsOperan arbetar aktivt med att identifiera, förebygga och åtgärda risker, oönskade effekter och beteenden kopplade till respekten för mänskliga rättigheter i alla led.

GöteborgsOperan följer Västra Götalandsregionens riktlinjer i sina upphandlingar. Kontraktsvillkoren omfattar bland annat FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och FN:s barnkonvention.

Organisation och ansvar

GöteborgsOperans styrelse är politiskt tillsatt och vd utses av styrelsen. Ledningsorganisationen består av en ledningsgrupp, strategisk ledningsgrupp och konstnärlig ledningsgrupp.

Det är styrelsen och den verkställande ledningen som utifrån ägardirektiv och uppdrag från kulturnämnden fastställer operans vision, verksamhetsidé och strategi. Vd har det övergripande ansvaret för att dessa bryts ner på mål, fokusområden och handlingsplaner. På uppdrag av vd ansvarar chefer och medarbetare, inom ramen för sitt ansvar och sina befogenheter, för genomförande och uppföljning av mål samt handlingsplaner.

GöteborgsOperan finansieras genom statliga och regionala bidrag, sponsorer från näringslivet samt med egna medel, i första hand biljettintäkter.

Intressentdialog

GöteborgsOperans verksamhet bygger på att intressenterna känner förtroende för operan och de värden verksamheten representerar. Intressenterna påverkar och påverkas i varierande grad av verksamheten. Genom kontinuerliga dialoger håller sig operan uppdaterad om krav och förväntningar som olika intressenter har på verksamheten. Intressentdialogerna sker på olika nivåer, i olika omfattning och genom skilda kanaler, till exempel publikundersökningar, nätverk och enkäter till medarbetare.

Ägare och styrelse

GöteborgsOperan ägs av Västra Götalandsregionen, som fastställer uppdrag, ägardirektiv, krav och förväntningar. Västra Götalandsregionens Miljöplan 2017-2020, vision, mål, policydokument, uppdragsbeskrivning och budget ligger till grund för GöteborgsOperans hållbarhets- och miljöarbete, som regelbundet stäms av med regionledningen och operans styrelse.

GöteborgsOperan är med i centrala upphandlingar inom Västra Götalandsregionen och har representanter i relevanta referensgrupper. Detta är viktigt för att möjliggöra dialog och erfarenhetsutbyte och för de hållbarhets- och miljökrav som GöteborgsOperan ställer i samband med upphandlingar.

Medarbetare

GöteborgsOperan är och vill vara en attraktiv arbetsgivare. För att nå framgång i hållbarhets- och miljöarbetet är det viktigt att medarbetarna ges möjlighet att komma med idéer och förbättringsförslag samt vara delaktiga i kommunikation, kunskapsinhämtning och informations-spridning.

Medarbetarsamtal med samtliga medarbetare samt skyddsronder genomförs årligen. Då kan bland annat medarbetarnas tankar och förväntningar kopplade till hållbarhet, egen utveckling och psykosocial arbetsmiljö fångas upp. Under året har en ny mall för medarbetarsamtal införts.

Hösten 2019 genomfördes en medarbetarenkät. Svarens frekvensen ökade betydligt jämfört med förra enkäten (2017) – från 66,9 procent till 82,2 procent, vilket tyder på ett stort engagemang.

Enkäten visar att GöteborgsOperans medarbetare 2019 är överlag mer positiva till arbetsmiljön, i jämförelse med 2017. Analysen av resultatet är en viktig del i arbetet med att utveckla GöteborgsOperan som arbetsplats.

Publik

GöteborgsOperan inhämtar kunskap om publiken via tre typer av undersökningar:

- SOM-institutets årliga riksundersökning. Operan är även en del av Väst-SOM, vilket gör det möjligt att benchmarka sig med andra västsvenska aktörer.
- Kundundersökningar på GöteborgsOperans besökare. Dessa undersökningar genomförs via telefon och webb av en extern part.
- Publikuppföljning via webbenkät efter varje föreställning.

Under 2019 gjordes även en särskild uppföljning av filmvisningarna av *Rhenguldet*. Reaktionerna var mycket positiva – 80 procent kan tänka sig att se fler filmvisningar av *Nibelungens ring*, innan de ser nästkommande del live på Stora scenen.

Socialt ansvarstagande

För GöteborgsOperan handlar socialt ansvarstagande om att bidra till ett bättre samhälle genom att vara en ansvarstagande och respektfull arbetsgivare samt att bidra till en positiv social utveckling lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Medarbetarskap och ledarskap

En av de absolut viktigaste förutsättningarna för att GöteborgsOperan ska kunna bedriva en bra verksamhet är kunniga och engagerade medarbetare. Cheferna ska genom tydliga mandat och uppdrag utveckla medarbetare till att ta ett stort eget ansvar och vara med och forma verksamheten. Ledarskapet bygger på motivation, inspiration och att ta tillvara medarbetarnas initiativkraft.

Arbetsmiljö

En god arbetsmiljö skapar goda förutsättningar för medarbetare att verka och utvecklas. Arbetsmiljön är en gemensam angelägenhet för alla anställda. En hälsofrämjande arbetsplats bygger på att varje medarbetare medverkar till förbättringar när det behövs och tar ansvar för sin egen hälsa och arbetsmiljö. Chefer har ett uttalat ansvar att leda arbetet med arbetsmiljö och hälsa på arbetsplatsen. De ska också vara viktiga förebilder och föregångare när det gäller ett hälsofrämjande arbetssätt.

GöteborgsOperans viktigaste resurs är personalen och den ska ges bästa möjliga förutsättningar för att fungera väl. Arbetsmiljön utformas utifrån förtroende och respekt för individen samt säkerhetsaspekter. Lagar, föreskrifter, avtal och branschpraxis utgör grunden. GöteborgsOperans verksamhet bedrivs med betryggande säkerhet mot skador på individer och miljö.

GöteborgsOperans målsättning med arbetsmiljöarbetet:

- Lagar och föreskrifter utgör ett minimikrav samt att arbetsmiljöarbetet i så stor utsträckning som möjligt ska kunna påverkas av personalen.
- De anställdas kunskaper och engagemang ska tas tillvara så att alla upplever att de gör en viktig insats och känner en tillfredsställelse i sitt dagliga arbete.
- Antalet arbetsolycksfall och arbetssjukdomar ska sträva mot noll.
- Ohälsotalet på företaget ska sjunka.
- Arbetsmiljöfrågor är en naturlig del i det vardagliga arbetet och finns med som en punkt på regelbundna möten, som arbetsplatsträffar med mera.

Riskronder och riskanalyser

Arbetsmiljörelaterade riskronder genomförs en till två gånger per år i arbetslokalerna, beroende på lokalens risknivå. Riskinventering och riskanalyser genomförs fortlöpande på avdelningarna där de fysiska och psykosociala riskerna kartläggs och bedöms. Riskanalysen genomförs även i samband med inköp av ny utrustning, införande av nya arbetsmetoder eller ny arbetsorganisation. Vidare genomförs riskronder i samband med varje produktion och/eller ny spelplats, både i repetitionssal och på fasta scener eller turnéscener.

Uppföljning av arbetsmiljö

Arbetsmiljöarbetet följs upp varje år i samband med budgetarbetet, då innevarande års handlingsplan, ny statistik, genomförda ronder och åtgärder diskuteras.

Vartannat år görs en medarbetarenkät. Resultatet följs upp av ledningen samt på respektive avdelning.

Under året har ett nytt digitalt system för att rapportera och hantera tillbud implementerats. Detta sker via intranätet eller en app.

Antal anmälda olyckor, tillbud, ohälsor och riskobservationer under 2019 = 215 (176)

GDPR

GöteborgsOperan behandlar personuppgifter enligt gällande lagar och föreskrifter (GDPR). Besökarna informeras bland annat på hemsidan om hantering av personuppgifter enligt GDPR och medarbetare informeras om hanteringen i personalhandboken.

Säkerhet

Säkerhetsarbetet vid GöteborgsOperan handlar till stor del om att skydda liv och hälsa för de människor som vistas i lokalerna, men även om skydd av egendom och information. Skriften Person- och egendomsskydd beskriver vad varje medarbetare behöver känna till för att kunna bidra till att skydda verksamheten, skapa en trygg arbetsplats och undvika ekonomiska förluster.

För att bland annat möta omvärldens ständigt förändrade utmaningar fortsätter arbetet med att utöka och förbättra säkerhetssystemen. Detta sker bland annat i samband med ombyggnader.

GöteborgsOperans säkerhetschef medverkar i olika nätverk, till exempel Näringslivets säkerhetsdelegation, Evenemangssäkerhetsnätverket samt Nätverk för säkerhetschefer, där säkerhetschefer från hela Sverige träffas och diskuterar branschrelaterade frågor.

Området Lilla bommen, där GöteborgsOperan ligger, är sedan 2018 certifierat enligt Purple Flag, vilket handlar om att skapa ett säkrare och attraktivare område under kvällstid.

GöteborgsOperan har goda kontakter och kommunikation med myndigheterna som räddningstjänst, polis och säkerhetspolis.

Vid minst ett, ibland flera, tillfällen per år genomförs oannonserade brandövningar. Samtliga nyanställda medarbetare får en brandskyddsgenomgång.

Hälsofrämjande arbete

Operan uppmuntrar till en aktiv livsstil som främjar hälsa och välbefinnande, både i arbetslivet och på fritiden. Medarbetarna kan träna kostnadsfritt på operans egna gym och gruppträning, har möjlighet att få tillgång till behandlingar/massage, till rabatterade träningskort hos avtalade träningsanläggningar samt ett årligt friskvårdsbidrag. När en anställd tränar i GöteborgsOperans egna lokaler under en timme bjuder arbetsgivaren på hälften av träningstiden en gång per vecka.

Genom företagshälsovården Hälsan & Arbetslivet har GöteborgsOperan tillgång till läkare, sjuksköterska, sjukgymnast, beteendevetare och skyddsingenjör. GöteborgsOperan erbjuder alla som har fyllt 40 år en hälsokontroll vart tredje år.

Alla anställda, oavsett anställningsform, har förmånen fri öppen hälso- och sjukvård. Förmånen omfattar patientavgiften upp till högkostnadsskyddet.

GöteborgsOperan har fortsatt med månadsuppföljningar med cheferna kring sjukfrånvaro. Detta är ett långsiktigt arbete för att på ett tidigt stadium fånga upp medarbetare som står inför en potentiell längre sjukskrivning. Sjuktalen har dock ökat något jämfört med föregående år, till totalt 3,36 procent 2019 (3,32).

Sjukfrånvaro 2019 i procent av den totala förväntade arbetstiden = 3,36 % (3,32), varav kvinnor 1,64 (1,78) och män 1,72 (1,54).

Samverkan

Under 2019 har arbetet med att utveckla goda samverkansformer fortsatt. Samverkan ska vara en naturlig del av den fortlöpande utvecklingen och i första hand koncentreras och genomförs så nära verksamheten som möjligt.

Jämställdhet och mångfald

Utgångspunkten för GöteborgsOperans arbete med jämställdhet och mångfald är alla människors lika värde, där arbetet ska präglas av respekt för individens integritet. Jämställdhets- och mångfaldsarbetet drivs genom en partssammansatt jämställdhets- och mångfaldsgrupp, JÄMÅ-gruppen. Den arbetar på uppdrag av ledningsgruppen. Utgångspunkten för arbetet är diskrimineringsgrunderna samt Västra Götalandsregionens policy för jämställdhet och mångfald.

Ordföranden för JÄMÅ har det övergripande ansvaret för mångfalds- och jämställdhetsarbetet. Ordförandeskapet delas mellan vd och chefen för Skapa opera/drama (avdelningen med grund i deltagande och delaktighet). Varje chef ansvarar för att följa upp sin verksamhet och varje medarbetare ansvarar för att följa givna riktlinjer.

Arbetet för jämställdhet inom GöteborgsOperan innebär att bryta traditionella könsrollsmönster, att ge kvinnor och män lika möjligheter och rättigheter i arbetslivet.

Målsättningen är jämställdhet mellan kvinnor och män på arbetsplatsen så att orättvisor försvinner beträffande arbetsförhållanden, möjligheter att förena föräldraskap och arbete, benägenhet att söka arbete och utveckling, könsfördelning inom olika yrkeskategorier, rekryteringsprocessen, lönesättning, konstnärlig verksamhet och marknadsföring.

Under 2019 har GöteborgsOperan gjort ett omtag i BAS-värdering (befattningsvärdering) av samtliga befattningar för jämförelser av osakliga skillnader i lön.

Antal anställda tillsvidare inklusive provtjänstgöring = 459, varav 50 % kvinnor, 50 % män

Totalt antal chefer = 33, varav 19 kvinnor (58 %) och 14 män (42 %)

Könsfördelning ledningsgrupp = 7 kvinnor (100 %), 0 män

Medellålder kvinnor/män i chefsbefattningar = kvinnor 50 år och män 52 år

Med mångfald menar GöteborgsOperan allas lika möjligheter och rättigheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Målsättningen med mångfaldsarbetet är att ta tillvara dessa olikheter och därmed skapa en attraktiv och dynamisk arbetsplats där kompetensen hos individer och samarbetspartners ingår som en naturlig del i både internt och externt arbete.

Nolltolerans mot diskriminering och trakasserier

GöteborgsOperan har i många år arbetat aktivt för att förhindra trakasserier och kränkningar. Inga medarbetare, samarbetspartners eller besökare får utsättas för trakasserier eller annan kränkande särbehandling. Samtliga anställda har ett ansvar att se till att diskriminering och trakasserier inte förekommer i något led av GöteborgsOperans verksamhet. Arbetet tar sin grund i diskrimineringslagen samt i policyn mot kränkande särbehandling som beskrivs i personalhandboken samt vid introduktion av nyanställda.

Organisationen har klara rutiner och särskilda ombud som arbetar ute i verksamheten för att fånga upp sexuella trakasserier. Sexuella trakasserier och kränkande särbehandling får inte förekomma över huvud taget.

GöteborgsOperan som samhällsaktör

GöteborgsOperan Skapa

GöteborgsOperans delaktighetsbaserade verksamhet, Skapa, arbetar med produktioner och aktiviteter för alla åldrar, nybörjare och scenkonstlärare, etablerade svenskar och nyanlända, professionella och amatörer samt deltagare med olika förmågor och förutsättningar. Alla projekt är en del av ett långsiktigt utvecklingsarbete. Skapa samarbetar med civilsamhället, skolor, fria grupper och andra institutioner.

Inom Skapa ryms GöteborgsOperans samtliga konstformer, uppdelat i Skapa opera/drama och Skapa dans. Skapaverksamheten som är knuten till danskompaniet utgår från de koreografiska verk som danskompaniet arbetar med. Skapa opera/drama driver såväl löpande verksamhet, till exempel barn- och ungdomskörer, som specifika projekt, både i och utanför operahuset.

Skapadagar

2019 års storsatsning var en helt ny verksamhet kallad Skapadagar, med inslag från alla Skapas fokusgrupper och möjlighet till deltagande även för publiken. Under de första Skapadagarna, som ägde rum i september, kunde publiken uppleva och/eller delta i körkonserter, Öppen Scen, Ungdomsbiennalen *Röster från Angered*, Fredagshäng, Återskapa-föreställningen *Vem är en hjälte*, föreläsning om civilkurage samt öppna aktiviteter i foajén.

En mer tillgänglig opera

GöteborgsOperans verksamhet ska vara publikt anpassad så att föreställningarna är tillgängliga för personer med funktionsvariationer. Detta gäller såväl operahuset som upplevelsen och informationen.

Under 2019 har Skapa förberett en tillgänglighetsfokuserad verksamhet kallad Relaxed Performance. Det är en konsertform särskilt anpassad för publik som av olika anledningar har svårt att gå på en vanlig konsert – ett gratisevenemang med tillgänglighet i fokus. Den första konserten äger rum i januari 2020.

Skapa har också varit drivande för att bilda ett regionalt nätverk vars fokus är att skapa fler scenkonstupplevelser för och med barn och unga med funktionsvariationer.

ner. Under hösten 2019 anordnades en vidareutbildning kring en specifik metod för att skapa scenkonst för barn med autism.

Inför varje opera- och musikalpremiär hålls samtal som filmas och läggs upp på GöteborgsOperans hemsida. Detta för att publiken ska kunna förbereda sig inför föreställningen. Första delen i *Nibelungens ring*, *Rhenguldet*, filmades och visades flera gånger under *Valkyrians* spelperiod. Även *Valkyrian* och övriga delar kommer att filmas.

Flera föreställningar har direktsänts eller spelats in för senare sändning av Sveriges Radio under 2019. Två operapremiärer, *Nyckeln till drömmarna & Vox humana* och *Cavalleria rusticana & Pagliacci*, samt en konsertant opera, *Fritiofs saga*, direktsändes och *Valkyrian* eftersändes.

GöteborgsOperan medverkade även i år hos Lotta på Liseberg i TV4, med ett musikalinslag från *Oliver!*. Programmet sågs av 732 000 tv-tittare och 11 500 besökare framför scenen på Liseberg.

Barns och ungas möjligheter att delta i kulturlivet

Minimusikal för de yngsta

Rakel och Oraklet, GöteborgsOperans beställningsverk av en minimusikal för 6-8-åringar, har skrivits, repeterats och varit på turné i regionen under 2019. Genom att skapa nyskrivet material för en specifik målgrupp vill Skapa opera/drama bidra till att låta alla barn oavsett bostadsort eller andra förutsättningar upptäcka musikteater, känna sig delaktiga, bli berörda och vilja uppleva mer.

Körer för barn och ungdomar

GöteborgsOperan vill förutom gemenskap och sångarglädje ge barn och ungdomar scenisk erfarenhet och möjlighet att sjunga i professionella sammanhang. Sammanlagt kommer cirka 100 barn och ungdomar till GöteborgsOperan varje vecka för att sjunga. Under 2019 har auditions genomförts med stort antal sökande till både barnkören och ungdomskören.

I GöteborgsOperans barnkör sjunger barn mellan 9 och 12 år. Ungdomskören delas in i en yngre (12-16 år) och en äldre (16-22 år) grupp. Detta är ett led i arbetet med att få fler killar att stanna kvar i kören under och efter målbrottet.

Under året har körerna medverkat i flera produktioner, bland annat i *River of light* 20 februari, ett samarbete kring International Social Justice Day. Det var första gången som både barn- och ungdomskörerna och Internationella kören framträdde tillsammans.

Jubileumskonserten i maj var GöteborgsOperans Barn- och Ungdomskörers första egna konsert på Stora scenen sedan körernas start för tio år sedan. Deltog gjorde också Malmö Operas Barnkör och NorrlandsOperans barnkör. Barnkören medverkade även vid samtliga sju föreställningar av *En julsaga* på Stora scenen och ungdomskörerna medverkade vid samtliga *Julevent* i foajén.

Under 2019 har Föreningen GöteborgsOperans Barn- och Ungdomskörer bildats. Föreningens bildande har bland annat bidragit till att ungdomskören inlett ett flerårigt samarbete med den sceniska kören Arctic Light i Norrbotten som besökte Göteborg i oktober 2019.

Oliverskolan

Oliverskolan startade hösten 2018. Omkring 100 barn i åldern 6-11 år deltog fortsatt under våren 2019 i klasserna sång, dans och drama. Ett 60-tal barn av dessa som togs ut till Oliverskolan kom med i musikalen *Oliver!* och har framträtt under 2019 på Stora scenen med fortsättning våren 2020.

Engagera fler unga

Arbetet med att öka delaktigheten bland unga som av olika anledningar inte har haft möjlighet att möta eller engagera sig nämnvärt i kulturlivet har tagit fart under 2019.

Det största exemplet på detta inom Skapa opera/drama är Ungdomsbiennalen, som 2019 hade rubriken *Röster från Angered*. Ungdomsbiennalen är ett långsiktigt samarbete mellan GöteborgsOperan och Angereds Kulturskola.

Projektet *Me Too, Figaro*, för ungdomar mellan 13 och 16 år, tog avstamp i uppropet #metoo. Eleverna undersökte hur historien om *Figaros bröllop* kunde ändras, sedd ur ett jämställdhetsperspektiv. Projektet pågick under skoltid i tre steg vårterminen 2019, och resulterade i både föreställning och en platsspecifik app.

Även projektet *Återskapa* engagerade nya ungdomar och fick nya människor att hitta till GöteborgsOperan. 2019 års version av *Återskapa* byggde på årets Wagnerpremiär, *Valkyrian*.

Från hösten 2018 deltog 15 ungdomar i *Möt ministeriet* inom Skapa dans, där de fick inblick i den professionella

skapandeprocessen kring det nya dansverket *Ministeriet för olösta känslor*. Gruppen presenterade det de skapat under GöteborgsOperans Dansfestival i juni 2019.

På Restad Gård, asylcentrum i Vänersborg, har Skapa bjudit in barn, 3-16 år, och deras föräldrar till dansklasser. Här möts barn som är asylsökande, nyanlända svenskar och svenska medborgare. Dansen är en ingrediens men det mellanmänniska mötet är i fokus.

En angelägen del av civilsamhället

Utifrån ägardirektivet ska GöteborgsOperan vara en angelägen del av civilsamhället och verka inom olika företag, institutioner, organisationer och arrangörer. Detta genom att bygga nätverk och skapa försäljningsmöjligheter på kort och lång sikt.

Det stora projektet för 2019 års upplaga av GöteborgsOperans och Röda korsets Internationella kör, där ett 70-tal vuxna från hela världen sjunger tillsammans varje vecka, var *Vocal Postcards*, ett samarbete med Greek National Operas internationella kör. Körerna framförde ett verk simultant i båda länderna med hjälp av livestreamingteknik – ett spännande arbete som skapade nya kontakter både musikaliskt, mänskligt och på tekniksidan.

I augusti medverkade barn- och ungdomskörerna i *European Choir Games*, och uppträdde både på operan och på andra platser runt om i Göteborg. GöteborgsOperans foajé gästades av 16 olika körer från hela världen, som under dessa dagar uppträdde tillsammans i så kallade Friendship Concerts. Detta evenemang lockade mycket publik och var ett uppskattat inslag i den internationella festivalen.

Skapa arbetar fortsatt med folkhögskolor och andra kulturinstitutioner i regionen under projektnamnet FO-KIS, Folkbildning och kultur i samverkan. En mängd aktiviteter som bland annat rundvandringar och repetitionsbesök på GöteborgsOperan genomfördes under 2019.

Under året har Skapa dessutom arbetat tillsammans med Angereds kulturskola inför Ungdomsbiennalen. Samarbete har även inletts eller ägt rum med bland andra Regionteater Väst, Big Wind, Kronhusbodarna/GWO, Kultur i Väst och Share Music and performing arts.

På nationell och lokal nivå har GöteborgsOperan ett samarbete med samtliga tre musikalutbildningar i Göte-

borg; Högskolan för scen och musik (HSM), Balettakademien och Performing Arts School. Detta innebär att GöteborgsOperan följer deras studenter under utbildningen och diskuterar utbildningens innehåll samt resultat. För produktioner på musikalscenen har GöteborgsOperan ett kontinuerligt nätverkande med övriga producenter i Sverige, såväl privata som institutioner.

GöteborgsOperan och Högskolan för Scen och Musik (HSM) har ett långsiktigt mentorskapsprojekt, där solister från GöteborgsOperan och operastudenter från HSM årkurs 3 träffas ett antal gånger under sex månader. Syftet är att ge studenterna inblick i operans verksamhet och i solisternas arbete samt få annan relevant kunskap i relation till sin utbildning.

GöteborgsOperan har under året haft fortsatt samarbete med Göteborg Wind Orchestra (GWO).

Miljömässigt ansvarstagande

GöteborgsOperans miljöarbete syns i stort som smått, i allt från vilken typ av färg som används i dekorverkstan till vilka råvaror som köps in till restaurangen. På alla avdelningar är miljöarbetet prioriterat och man ser hela tiden möjlighet till förbättringar. Under 2019 har miljön fått en fortsatt central roll genom uppsättningen av den andra operan i *Nibelungens Ring*, *Valkyrian*. Med "Ringens" görs hållbarhet till en aktiv del också i de konstnärliga valen.

Systematiskt miljöarbete

GöteborgsOperan är miljöcertifierad enligt ISO 14001:2015. Det innebär att verksamheten uppfyller gällande miljölagstiftning och uppdragsgivarnas förväntningar samt arbetar dagligen systematiskt och strategiskt med hållbarhetsfrågor. Operans egna målsättningar, tillsammans med Västra Götalandsregionens miljöplan 2017-2020, ligger till grund för det strategiska miljöarbetet.

Betydande miljöpåverkan och riskidentifiering

I miljöaspektlistan, som ses över årligen, identifieras verksamhetens betydande miljöpåverkan. Utifrån miljöaspektlistan, och de risker som identifierats där, samt Västra Götalandsregionens miljöplan formuleras GöteborgsOperans miljömål. De identifierade miljöaspekterna är kopplade till transporter, energi, produkter och avfall, kemikalier samt livsmedel och utgör, tillsammans med kommunikation, bolagets sex målområden.

GöteborgsOperans miljömål

Miljömålen bygger på visionen om det goda livet i Västra Götalandsregionen. Det innebär aktivt arbete inom energieffektivisering och användning av förnybara energikällor, minimering av avfall och ökad materialåtervinning, bättre miljöval vid inköp och genomtänkta och relevanta miljökrav vid upphandling. Verksamheten ska vara sparsam med både ändliga och förnybara resurser. Lagar och andra krav ska följas och medarbetarna ska ges goda miljökunskaper. I strävan efter hållbar utveckling ska arbetet präglas av ständiga förbättringar.

Fokusområden för 2019

GöteborgsOperans miljömål finns i sin helhet i den övergripande miljöhandlingsplanen för 2017-2021, där de långsiktiga målsättningarna är:

Transporter

- Minska klimatpåverkan från egna person- och gods-transporter
- Stötta medarbetarnas och besökarnas fossilfria resor
- Klimatväxla genomförda tjänsteresor

Energi

- Fossilfri energi i egna och förhyrda lokaler
- Minska förbrukningen av energi

Produkter och avfall

- Minska totala mängden avfall samt öka graden materialåtervinning inklusive biologisk behandling och minska andelen avfall till förbränning

Kemikalier

- Öka andelen miljömärkta produkter
- Ställa kemikaliekrav vid inköp och upphandling av prioriterade varor
- Undvika användning av farliga ämnen i kemiska produkter och inköpta varor

Livsmedel

- Öka andelen ekologiska livsmedel
- Hitta metod för att mäta och minska klimatpåverkan från måltidsservering

Kommunikation

- Öka intern och extern kommunikation om miljöarbetet

Hållbara transporter

Till 2021 ska GöteborgsOperans klimatpåverkan från gods- och persontransporter vara nära noll (klimatväxling inkluderad). Ett djärvt mål som i slutet av denna miljöplan har visat sig vara det svåraste målet att nå.

Klimatpåverkan från egna vägtransporter minskade, tack vare byte till biodiesel som drivmedel samt styrning av tjänsteresor i privat bil, till 21 ton CO₂e (koldioxidekvivalenter) 2019, jämfört med 24 ton CO₂e 2018. Klimatpåverkan från inhyrd vägtransport till turné ligger på en ganska konstant och låg nivå över åren. Klimatpåverkan från flygresor varierar däremot år för år, framför allt beroende på vilka turnéer och uppsättningar som görs. Under 2019 genererade flygresorna totalt 172 ton CO₂e (146) där orkesterns turné till Japan får relativt stort utslag.

Vid en genomlysning av flygresor framkom att merparten av flygresorna uppkommer av turnéer följt av gästande konstnärliga team. GöteborgsOperans anställda, förutom turnerande kompanier, flyger i liten utsträckning och flygresor mellan Göteborg och Stockholm sker endast undantagsvis. Den interna dialogen om hur GöteborgsOperan ser på flygresorna och dess klimatpåverkan i förhållande till uppdraget att utföra scenkonst regionalt, nationellt och globalt fortsätter under 2020.

Enskilda flygresor för egna anställda i tjänsten klimatväxlas via Västra Götalandsregionens klimatväxlingsfond.

GöteborgsOperan uppmuntrar personal att åka kollektivt och alla har möjlighet att köpa årskort i kollektivtrafiken genom delbetalning via nettolönen. Under 2019 har cirka 150 medarbetare (150), av totalt 607 årsarbetare, registrerat sig för ett årskort. GöteborgsOperan uppmuntrar även fler medarbetare att cykla till och från

jobbet. Behovet en säker cykelparkering finns kvar, men är pausad på grund av pågående infrastrukturprojekt och att det inte är helt klarlagt hur älven utanför operan ska nyttjas.

Fossilfri energi och minskad förbrukning

GöteborgsOperans energiförbrukning ska vara effektiv och ständigt minska. Energin som används i egna och hyrda lokaler ska vara fossilfri och energiförbrukningen ska 2021 uppgå till maximalt 165 kWh/m² BTA (bruttototalarea). Målet för 2019 var att minska förbrukningen av energi till 170 kWh/m² BTA. Resultatet blev 172 kWh/m² BTA (173). Minskningen från föregående år förklaras av energieffektiviseringar. Elförbrukningen visar på en nedåtgående trend medan fjärrvärmen ökade något. Detta beror på att installation av prognosstyrning och ny mjukvara alltså pågår och många parametrar ska trimmas in. Inomhusklimatet har blivit jämnare och på sikt kommer värmeförbrukningen att minska.

För att få ner energiförbrukningen vidtas flera åtgärder. Närvarostyrd belysning finns i alla stora lokaler och i omklädningsrum. Arbetet med byte till energisnålare belysning har fortsatt under 2019 i alla verkstäder och i kostymateljéer. Kring scenen har gammal och energikrävande ljus teknik fasats ut.

Operahuset köper bara el från förnybara energikällor genom Bra Miljöval fjärrvärme/fjärrkyla, Bra Miljöval el och egen produktion av el från solceller på taket. Solcellerna täcker drygt 600 m² av taket och alstrade 101 673 kWh under 2019.

I det nya magasinet har elförbrukningen mer än halverats, jämfört med den gamla magasinlokalen som lämnades 2018, från cirka 180-190 MWh till cirka 86 MWh. Magasinet ligger i en nybyggd lokal med nyare teknik samt grön el vilket ger miljövinst i detta fall. Värmeförbrukningen har nästan fördubblats, till 675 MWh, jämfört med i genomsnitt 350 MWh i gamla lokalen. Större yta ger en högre förbrukning, men tack vare fjärrvärmen (i stället för naturgas som i gamla magasinet) skapas ett varmare inomhusklimat, bättre arbetsmiljö och en miljövinst.

I hyrda lokaler kommer målet om fossilfri energi delvis att kunna nås till 2021. I Skövde äger kommunen lokalerna där operans verksamhet bedrivs. El och fjärrvärme ingår i nuvarande hyresavtal men är i dagsläget inte fossilfria.

Kemikaliekloka val

Kemikaliekloka val handlar om att vid inköp analysera och välja hälso- och miljöbästa alternativ. SIN- och PRIO-ämnen ska inte förekomma i kosmetika och hygienprodukter och ska undvikas i kemiska produkter och andra material. Under året har det gjorts genomgångar av SIN- och PRIO-listan och en tydligare kemikalieorganisation har bildats för att tydliggöra roller och ansvar vid kemikaliehantering. Kemikalier rensas ut kontinuerligt för att ersättas av mer miljövänliga alternativ.

Kemikaliekloka val i produktionerna och ökad andel miljömärkta produkter är ett ständigt pågående arbete. Miljöaspekterna vägs in mer systematiskt och konkret i designprocessen och i bedömningarna vid exempelvis materialval och inom konstruktion. Mer miljövänliga alternativ, som till exempel vegetabiliskt garvat läder, finns att tillgå. I ett särskilt projekt har prover på olika kvaliteter av Tencelytter, som är ett bättre miljöval än viskos, provfärgats och provtvättats.

Vidare använder GöteborgsOperan verktyget Eko-designstrategihjulet, vilket är anpassat för just scenkonstens verksamheter.

Under 2019 har även inköpen varit i fokus. GöteborgsOperan ska vid inköp och upphandling välja bästa möjliga alternativ ur miljö- och arbetsmiljösynpunkt. Egna upphandlingar som behöver extra miljöfokus och uppföljning har prioriterats, exempelvis trycksaksproduktion och trävaror. Så långt det är möjligt går GöteborgsOperan med i Västra Götalandsregionens centralt upphandlade avtal. Under året har ett frågeformulär till mindre, icke upphandlade leverantörer "Hållbarhetskrav leverantörer" tagits fram för att kunna kartlägga miljöprestanda hos dessa.

Återanvända produkter och minimera avfall

GöteborgsOperan har som mål att minska sina avfallsmängder och mängden avfall till förbränning. Processerna för ökad återanvändning av material ska effektiviseras. Därför är det långsiktiga målet att minska den totala mängden avfall per verksamhetsrelaterad enhet och år, för att 2021 nå minst 75 procent materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, och att maximalt 25 procent ska gå till förbränning.

2019 års mål har varit att minska mängden avfall jämfört med 2018, samt att andelen avfall som går till mate-

riåtervinning inklusive biologisk behandling ska öka till 62 procent och att andelen avfall som går till förbränning ska minska till 35 procent. Målet nåddes och utfallet för 2019 blev 63 procent materialåtervinning, inklusive biologisk behandling, och 34 procent till förbränning. Den totala mängden avfall minskade jämfört med 2018.

GöteborgsOperan bedriver sedan flera år tillbaka ett medvetet miljöarbete kopplat till avfall och återvinning, exempelvis blir matavfallet biogas. Hela huset sorterar allt från kontorspapper, wellpapp, glas, hård- och mjukplast till olika metaller. Dekor återanvänds så långt det går och modulsystem där allt går att riva och bygga upp igen används. Det finns också stommar till dekor, som väggar, vagnar, trappor och strukturer, som kan användas flera gånger. Målet är att öka livscykeln hos olika material.

Under året finansierades ett projekt av Västra Götalandsregionens klimtväxlingsfond, där GöteborgsOperan försökt utveckla möjligheten att i stället för kanalplastsivor av polykarbonat monterade på aluminiumramar, använda tjockare och självbärande sandwichskivor helt i papp. Polykarbonat är inte bra varken ur klimat- eller övriga miljöperspektiv, och kan man med hjälp av pappsandwichskivornas egen styvhet dessutom slippa aluminiumramar finns än mer att vinna. Projektet har utvärderat pappmaterial, tagit fram en konstruktion och metoder för tillverkning, montage och hantering av pappväggar samt tillverkat prototyper. Det återstår nu att få tid i verkstäder, scen och transport för montage och utvärdering av fullstor vägg.

Under 2019 har ytterligare aktiviteter och insatser genomförts för att minska avfallsmängden samt öka återvinningsgraden. Bland annat har extern samverkan för att låna ut, skänka bort och lämna till second-handförsäljning fortsatt. Insamlade textilier skickas till Human Bridge, som har avtal med Västra Götalandsregionen, för återvinning och återbruk. Vidare deltar GöteborgsOperan i ett EU-projekt, initierat av Opera Lyon, för att ta fram en vetenskaplig rapport "State of the Art". Målet med rapporten är hitta en operauppsättnings bästa design och konstruktion från start, så att den blir möjlig att återanvända, dela och återvinna samt är resurseffektiv när den slutligen monteras ned.

Minskad miljöpåverkan från inköp av livsmedel

Det övergripande målet är att öka andelen ekologiska livsmedel av den totala livsmedelsbudgeten för att 2021

nå 51 procent. Detta mål har redan nåtts och det detaljerade målet för 2019 var att andelen ekologiska livsmedel (inkl. MSC-märkt) av den totala livsmedelsbudgeten skulle uppgå till minst 53 procent och om möjligt öka. Resultatet blev 56 procent främst tack vare ett något utökat ekologiskt utbud.

Ett annat övergripande mål är att hitta metoder för att mäta och minska klimatpåverkan från måltidsservering. Detta arbete har pågått sedan 2017 och under 2019 implementerades ett klimatberäkningsverktyg. Restaurang- och cafépersonal har deltagit i en webbaserad utbildning i klimatsmart mat och utbildning i uppkomsten av olika livsmedels klimatpåverkan samt inspiration i vegetabilisk matlagning.

I övrigt genomsyras GöteborgsOperans restaurang av en väl utvecklad miljöfilosofi; Svanenmärkt, ansluten till nätverket Hållbara Restauranger och en del av Fairtrade region. I maj medverkade GöteborgsOperan i Fairtrade Challenge 2019, för att uppmärksamma människorna bakom produkter som kaffe, choklad, te med mera. Under året har samarbetet fortsatt med naturbruksskolorna Sötåsen och Svenljunga. Härifrån köper GöteborgsOperans restaurang viltkött och ekologiska rotsaker och grönsaker. Ett ekologiskt, närodlat och klimatsmart samarbete med syfte att föra producent och konsument närmare varandra.

Berätta mer om miljöarbetet

Ett av målen i den övergripande miljöplanen var att genomföra minst ett publikt event med hållbarhetstema. 30 oktober genomfördes Caminos Framtidsdag på GöteborgsOperan och dagen därpå var operan värd för invigningen av Framtidsveckan och prisceremonin för WIN WIN Gothenburg Sustainability Award. Årets pristagare var Arash Derambarsh, mannen bakom Frankrikes lag som förbjuder livsmedelsbutiker att slänga osåld mat. WIN WIN Award är ett av världens största hållbarhetspriser.

I slutet av året lanserades GöteborgsOperans Klimatutmaning, som vill utmana och uppmuntra oss alla till förändrade beteenden och minskade klimatavtryck. Den som i Klimatutmaningens kalkylator beräknar sitt nuvarande klimatavtryck, lovar att försöka minska det med minst tio procent genom konkreta livsstilsfrågor och sedan verkligen genomför förändringar, har chans att vinna biljetter och grön meny för två på GöteborgsOperan.

Föregående års aktivitet, att samla in uttjänta mobiltelefoner, avslutades i januari. Resultatet blev 1190 insamlade telefoner, som skickades till en demonteringsanläggning där olika material separerades för återvinning.

Ytterligare ett led i miljöarbetet och som extern kommunikation av den biologiska mångfalden har GöteborgsOperan sedan flera år tillbaka en biodling på husets tak. Bina flyger till Trädgårdsföreningen och hämtar sin nektar, men de är också flitiga besökare på blomodlingarna på taket. Honungen säljs i OperaShopen. Där säljs även bordsdukar, kuddfodral och väskor skapade av tyg från operans reklamvepor samt ett sortiment av ekologiska ullfiltar.

Operauppsättning som miljöprojekt

Valkyrian, den andra av fyra delar i Wagners epos *Nibelungens ring*, hade premiär 1 december. Precis som i föregående års uppsättning av *Rhenguldet*, var hållbarhet en aktiv del i de konstnärliga valen. Arbetet har bland annat resulterat i flera åtgärder som gagnar miljön, till exempel kulisser byggda i trämaterial tillverkade av spillvirke, egentillverkat smink av miljövänliga ämnen och helt utan konserveringsmedel samt kläder färgade med växtbaserade färgningsmetoder.

Arbetet med "Ringens" har fått gehör ute i Europa och samtal förs med andra operahus om hur vi tillsammans kan arbeta fram en mer hållbar scenkonstproduktion.

Ekonomiskt ansvarstagande

För att kunna fullgöra uppdraget och bland annat säkerställa att GöteborgsOperan fortsätter att leverera kvalitet och håller en internationell klass, krävs hållbar finansiering, långsiktig planering och affärsmässighet.

Det långsiktiga strategiska målet är att ha en ekonomi i balans, med en hållbar hög egenfinansiering och hög kasalikviditet. Verksamheten ska därför ha en effektiv ekonomistyrning som gör att beslut kan grundas på väl underbyggda underlag. Uppföljning och rapportering ska

ske enligt de riktlinjer och tidsplaner som ägaren Västra Götalandsregionen och dess kulturnämnd beslutar om. Styrelsen ska årligen identifiera risker i verksamheten samt anta en internkontrollplan.

Effektiv ekonomistyrning

GöteborgsOperan ska anpassa och utveckla arbetet med att nå uppsatta mål för att kunna möta förändringar i omvärlden som påverkar verksamheten. Det är viktigt att ha kunskap, metoder och verktyg för att arbeta med förbättringsåtgärder på ett strukturerat sätt. Verksamheten ska utvärderas kontinuerligt med utgångspunkt i sina konstnärliga processer. Målet är att kvalitetssäkra framtida produktionsprocesser och skapa en hållbar utveckling.

Ekonomiska långsiktiga planer tas löpande fram som en del av ledningens strategiska arbete. Ekonomi- och inköpshandbok samt policyer och riktlinjer uppdateras löpande. En riskanalys med internkontrollplan som underlag för styrelsens arbete genomförs årligen.

Inköp

GöteborgsOperan följer lagen om offentlig upphandling (LOU). Upphandlingsverksamheten spelar en viktig roll i styrningen av ekonomin. Som grund finns GöteborgsOperans inköpspolicy. Tydligt skrivna regler och rationella rutiner är en förutsättning för att upphandlingar ska kunna bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt. Regler av central betydelse finns i inköpshandboken.

Styrelsen ansvarar för att fastställa och anta inköpspolicy och inköpshandbok. Vd ansvarar för att lagstiftning, policyer och riktlinjer efterlevs, att ansvar och befogenheter i inköps- och upphandlingsfrågor inom organisationen tydliggörs samt att medarbetare har den kompetens som krävs för att genomföra inköp och upphandlingar. Beslut om upphandling fattas och avtal tecknas i enlighet med attestinstruktionen.

Näringslivssamarbete med anpassad sponsring

GöteborgsOperan ska aktivt arbeta för att säkerställa och öka intäkterna utöver ordinarie biljettförsäljning. Det

kan vara intäkter från uthyrningar, företagsevents, seminarier och middagar eller det som brukar benämnas sponsringssamarbeten. Under 2019 har GöteborgsOperan fortsatt fokusera på att säkerställa och behålla den etablerade nivån på sponsringssamarbetet samt utveckla det genom att etablera kontakter med fler företag. Målet är att skapa nya och mer skräddarsydda samarbeten, anpassade för respektive företag.

En god affärsetik

Förtroendevalda och medarbetare inom GöteborgsOperan arbetar på invånarnas uppdrag och i deras intresse. Förtroende skapas genom ett korrekt uppförande och förhållningssätt från varje enskild styrelsemedlem och medarbetare.

Västra Götalandsregionens riktlinjer mot korruption, mutor och jäv samt GöteborgsOperans personalhandbok och övriga berörda styrdokument ligger till grund för en god affärsetik. Likaså är operans värdegrund en viktig kugge, vilket är ett kontinuerligt pågående arbete inom GöteborgsOperan. Inom operan råder nolltolerans mot korruption, mutor och jäv.

Risk för förekomst av korruption, mutor och oegentligheter inom GöteborgsOperan utgör en del av den verksamhetsöverskridande internkontrollplanen. Enligt 2019 års internkontrollplan kontrolleras och styrs verksamheten mot en god affärsetik genom god företagskultur, attestreglemente, skrivna policyer samt uppföljning av efterlevnad av policyer.

Attestansvar

Majoriteten av operans chefer och projektledare har budgetansvar. Med budgetansvar följer attesträtt och generellt gäller att befattningshavare i ansvarig ställning får ta på sig attestansvar för kostnader inom sitt eget ansvarsområde, upp till en viss nivå, vilket framgår av GöteborgsOperans attestinstruktion. Transaktioner som direkt berör den attestansvarige ska attesteras av närmast överordnad chef. Attestansvarig förutsätts ansvara för att kontrollräkningar och övriga kontroller görs före attestering. Vidare är den attestansvarige ansvarig för att åtgärden ligger i företagets intresse samt att den överensstämmer med gällande reglementen och instruktioner inom företaget samt gällande lagstiftning. All personal med attesträtt måste signera ett godkännande av attestansvar.

Göteborg 2020-01-31

Arne Lernhag
Ordförande

Maria Brauer

Ann Catrine Fogelgren

Anita Forsberg

Monica Green

Valéria Kant

Anna Sara Perslow

Björn Tidland

Maria Andersson Willner

Christina Björklund
Verkställande direktör

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten

Till bolagsstämman i GöteborgsOperan AB, org.nr 556121-7828

Uppdrag och ansvarsfördelning

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten för år 2019 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

Granskningens inriktning och omfattning

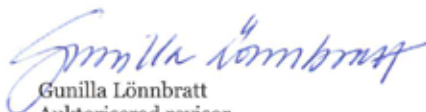
Vår granskning har skett enligt FARs uttalande RevR 12 *Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten*. Detta innebär att vår granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Vi anser att denna granskning ger oss tillräcklig grund för vårt uttalande.

Uttalande

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Göteborg 31 januari 2020

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB

Gunilla Lönnbratt
Auktoriserad revisor
Huvudansvarig revisor

Isa Schuman
Auktoriserad revisor

BILDFÖRTECKNING

Omslag *Valley ur Life's a show* foto Lennart Sjöberg

- 1 Profilbild GöteborgsOperan foto Mats Bäcker
- 3 Christina Björklund, vd foto Sören Håkanlind
- 4 *Nyckeln till drömmarna ur Nyckeln till drömmarna & Vox humana* foto Lennart Sjöberg
- 6 *Cavalleria rusticana ur Cavalleria rusticana & Pagliacci* foto Lennart Sjöberg
- 6 *Pagliacci ur Cavalleria rusticana & Pagliacci* foto Lennart Sjöberg
- 6 *Nyckeln till drömmarna ur Nyckeln till drömmarna & Vox humana* foto Lennart Sjöberg
- 6 *Vox humana ur Nyckeln till drömmarna & Vox humana* foto Lennart Sjöberg
- 7 *Figaros bröllop* foto Lennart Sjöberg
- 7 *Carmen* foto Lennart Sjöberg
- 7 *Valkyrian* foto Lennart Sjöberg
- 8 *Oliver!* foto Lennart Sjöberg
- 10 *Ringaren I Notre Dame* foto Mats Bäcker
- 10 *Oliver!* foto Lennart Sjöberg
- 11 *Rakel och oraklet* foto Tilo Stengel
- 11 *En julsaga* foto Tilo Stengel
- 12 GöteborgsOperans Orkester foto Lennart Sjöberg
- 13 Profilbild *Fritiofs saga* foto Anna Ósk Erlingsdóttir
- 14 Profilbild *Höga nord* foto Mats Bäcker
- 14 Profilbild GöteborgsOperans Kör foto Lennart Sjöberg
- 14 Profilbild *Filmmusik: John Williams* foto Tilo Stengel
- 15 Profilbild GöteborgsOperan foto Mats Bäcker
- 16 *Naharin's virus ur Virus/Love* foto Lennart Sjöberg
- 18 *Skid ur Skid & Decadance Gothenburg* foto Mats Bäcker
- 18 *Decadance Gothenburg ur Skid & Decadance Gothenburg* foto Mats Bäcker
- 18 *Valley ur Life's a show* foto Lennart Sjöberg
- 18 *Contemporary dance ur Life's a show* foto Lennart Sjöberg
- 19 Profilbild *Ministeriet för olösta känslor* foto Lennart Sjöberg
- 19 *Naharin's virus ur Virus/Love* foto Lennart Sjöberg
- 19 *Love ur Virus/Love* foto Lennart Sjöberg
- 20 *Autodance ur Autodance & Solo echo* foto Tilo Stengel
- 20 *Solo echo ur Autodance & Solo echo* foto Mats Bäcker

- 21 *Love ur Virus/Love* foto Lennart Sjöberg
- 22 *Return to the forbidden planet* foto Tilo Stengel
- 23 Profilbild *Symfonisk sommarkonsert* foto Mats Bäcker
- 24 *Vocal postcards* foto Tilo Stengel
- 25 *Me too, Figaro* foto Tilo Stengel
- 26 GöteborgsOperans Barnkör foto Tilo Stengel
- 27 *Röster från Angered* foto Lennart Sjöberg
- 27 *Återskapa* foto Lennart Sjöberg
- 28 *Återskapa* foto Lennart Sjöberg
- 28 *Skapa Internationella kören* foto Tilo Stengel
- 29 GöteborgsOperans Ungdomskör foto Sören Håkanlind
- 33 *Return to the forbidden planet* foto Tilo Stengel
- 35 Publik Sång och saga foto Sören Håkanlind
- 36 GöteborgsOperans Restaurang foto Tilo Stengel
- 38 *Det stora tabberaset i Katthult, Sång och saga* foto Sören Håkanlind
- 40 *Operans natur* foto Tilo Stengel
- 41 Publikbild Foto Tilo Stengel
- 43 *Cavalleria rusticana* foto Lennart Sjöberg
- 44 *Skid* foto Mats Bäcker
- 45 *Gaga people class med Ohad Naharin* foto Ascaf
- 47 Dekortillverkning foto Tilo Stengel
- 48 Kostymprovning foto Tilo Stengel
- 49 *Figaros bröllop* foto Lennart Sjöberg
- 50 Detaljbild GöteborgsOperans Orkester foto Tilo Stengel
- 51 *Valkyrian* foto Lennart Sjöberg
- 52 GöteborgsOperans Restaurang foto Tilo Stengel
- 54 Backstage *Oliver!* foto Tilo Stengel
- 55 Publishingpriset 2019 foto Stina Stjernkvist
- 56 Logga GöteborgsOperan 25 år
- 57 GöteborgsOperan foto Tilo Stengel
- 58 *Mitt livs berättelse* foto Tilo Stengel
- 59 *Oliver!* foto Lennart Sjöberg
- 60 *Carmen* foto Lennart Sjöberg
- 62 *Autodance* foto Tilo Stengel
- 65 *Rakel och oraklet* foto Tilo Stengel
- 67 *Mitt livs berättelse* foto Tilo Stengel
- 73 Profilbild GöteborgsOperans Danskompani foto Mats Bäcker
- 90 *Oliver!* foto Lennart Sjöberg

